

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LOJİSTİK VE TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİMİ PROGRAMI**

**4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU KAPSAMINDA
DOĞRUDAN TEMİN İLE YAPILACAK
ALIMLARDAKİ UYGULAMALARIN ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

YILDIRAY ATILBAZ

Tez Danışmanı: YRD. DOÇ. DR. F. TUNÇ BOZBURA

İSTANBUL , 2009

T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LOJİSTİK VE TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİMİ PROGRAMI

Tezin Adı : 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu Kapsamında doğrudan temin
ile yapılacak alımlardaki uygulamaların analizi
Öğrencinin Adı Soyadı : Yıldırım Atılbaz
Tez Savunma Tarihi : 29.03.2009

Bu tezin yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Bülent ÖZGÜLER
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BEŞKESE
Program Koordinatörü

Bu tez tarafımda okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Yrd. Doç. Dr. F. Tunç BOZBURA

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BEŞKESE

Yrd. Doç. Dr. Orhan GÖKÇÖL

T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LOJİSTİK VE TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİMİ PROGRAMI

Tezin Adı : 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu Kapsamında doğrudan temin
ile yapılacak alımlardaki uygulamaların analizi
Öğrencinin Adı Soyadı : Yıldırım Atılbaz
Tez Savunma Tarihi : 29.03.2009

Bu tezin yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Bülent ÖZGÜLER
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BEŞKESE
Program Koordinatörü

Bu tez tarafımda okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Yrd. Doç. Dr. F. Tunç BOZBURA

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BEŞKESE

Yrd. Doç. Dr. Orhan GÖKÇÖL

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tez çalışmalarım boyunca gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. F. Tunç BOZBURA'ya en içten dileklerle teşekkür ederim.

İstanbul, Mart 2009

Yıldıray ATILBAZ

ÖZET

4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU KAPSAMINDA DOĞRUDAN TEMİN İLE YAPILACAK ALIMLARDAKİ UYGULAMALARIN ANALİZİ

Atılbaz, Yıldırım

Yüksek Lisans, Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. F. Tunç Bozbura

Mart 2009, 113 sayfa

Bu çalışmada , 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu incelenmiş ve yeni bir temin usulü olarak belirtilen doğrudan temin usulü ile belirli şartlar altında uygulanabilecek tek satıcıdan doğrudan temin yönteminin uygulama esasları ortaya konmuştur. Çalışmayı altı bölüme ayırmak mümkündür.

Çalışmada, öncelikle 4734 sayılı yeni Kamu İhale Kanununun, 2886 sayılı eski Devlet İhale Kanunu ile farklılıkları üzerinde durulmuş ve yeni Kanunun temin ve tedarik faaliyetlerini ilgilendiren hususları belirtilmiştir. Temin ve tedarik faaliyetleri genel olarak ortaya konduktan sonra temin ve tedarik faaliyetlerine esas teşkil eden bütçe ve Plan Program Bütçe Sistemi (PPBS) incelenmiştir. Çalışmaya ilâve olarak, gündemde olan AB direktifleri ve uygulamaları da tahlil edilmiştir.

Yeni bir temin usulü olarak ortaya çıkan doğrudan teminin uygulama esasları ve kullanılması için gerekli yasal şartlar incelenmiş ve ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Tek satıcıdan doğrudan temin usulünün hangi şartlar halinde kullanılabileceği ve ne gibi yasal gereklilikler olduğu, bu usulün ne gibi bir kullanım alanı olabileceği de araştırma kapsamında incelenmiştir. Bu bölümde ayrıca doğrudan temin usulünün kullanımı ile ilgili yasal mevzuat da incelenerek, personelin hukukî olarak mağdur olmaması için hangi hususlara dikkat etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Çalışmanın sonunda; önceki bölümlerde elde edilen bulgular yorumlanmış ve ortaya somut neticeler çıkarılarak, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununu yürürlüğe girmesiyle ortaya çıkan problem sahalarının çözümlerine ilişkin teklifler mantıkî bir sıra dahilinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğrudan Temin ,Tedarik,Tek Satıcı

ABSTRACT

ANALYSIS OF APPLICATIONS FOR PURCHASING IN REFERENCE TO
SUPPLY METHODS ACCORDING TO PUBLIC ADJUDICATION LAW 4734.

Atılbaz, Yıldıray

Institute of Sciences, Logistics and Supply Chain Management
Supervisor : Assist. Prof. Dr. F.Tunç Bozbura

March 2009, 113 pages

In this project, 4734 law of Public Adjudication Laws has been researched and application principles of direct providing method - direct providing method from single tender applied on certain conditions, have been empasized. It is possible to separate this study in six parts.

Firstly, 4734 law of new Public Adjudication Laws and 2886 law of old Adjudication State Laws have been compared. In addition, subjects of activities of providing and provison according to new Public Adjudication Laws have been investigated. Budget and Plan Programme Budget System, concerning directly activities of providing and provison, have been examined. Furthermore, The Directions of EU and its exercises in these days was analysed.

Application principles of direct providing method and legal cases, including this method, have been examined and presented. Which conditions single dealer method uses and what requirements are needed to use this method at legal obligation and limits of single dealer method have been analysed in this study. In this part, the body of current law of direct main method and its usage have been studied to help personel's legal rights and to which subjects they will pay attention.

In conclusion ,inventions found in former parts have been commented and resulted briefly. Solution suggestions of problems occuring since 4734 law of new Public Adjudication Laws became valid, have been offered logically.

Keywords: Method Direct Providing, Provision, Single Tender

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR.....	ix
ŞEKİLLER.....	x
1.GİRİŞ.....	1
2.VERİ VE YÖNTEM.....	2
2.1 YÖNTEM.....	2
2.2 VERİLERİN TOPLANMASI, ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	2
3.GENEL BİLGİLER.....	3
3.1 LOJİSTİK YÖNETİM İÇERİSİNDE TEMİN VE TEDARİK.....	3
3.1.1 Kamuda Tedarik Faaliyetleri.....	3
3.1.2 Bütçe ve Kamu Yönetiminde Planlama, Programlama ve Bütçeleme Sistemi (PPBS).....	6
3.1.3 Teknolojiye Dayalı Tedarik.....	9
3.2 AB DİREKTİFLERİ VE MODERNİZE ÇALIŞMALARI.....	14
3.2.1 Kamu Alımlarına İlişkin AB Direktifleri.....	14
3.2.2 İngiltere’de Kamu İhale Sistemi İle İlgili Kuruluşlar...19	
3.2.3 Kamu Satın Alma Direktiflerinin Modernize Edilmesi Konusundaki Çalışmalar.....	20
3.2.4 İnceleme Süreci.....	27

3.3 YENİ İHALE KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER.....	28
3.3.1 Eski Devlet İhale Kanunu İle Yeni Kamu İhale	
Kanununun Farkları.....	28
3.3.2 Yeni Kamu İhale Kanununun Tedarik Faaliyetlerine	
Etkisi	34
3.4 DOĞRUDAN TEMİN	37
3.4.1 Doğrudan Temin Nedir?.....	37
3.4.2 Doğrudan Teminin Uygulama Esasları.....	39
4. BULGULAR.....	50
4.1 SAYIŞTAY-DANIŞTAY-YARGITAY VE KAMU İHALE	
KURUMUNUN UYUŞMAZLIK KARARLARI.....	50
4.2 İHALE KOMİSYONLARININ DOĞRUDAN TEMİN	
KAPSAMINDA YAPMIŞ OLDUĞU ALIM KARARLARI..	68
5. İYİLEŞTİRİLMİŞ MODEL UYGULAMALARI.....	85
5.1 KAMU SATIN ALIMLARINDA AB DİREKTİFLERİ VE	
İNGİLTERE UYGULAMALARI.....	85
5.2 İHTİYACIN TEK SATICIDAN TEMİNİ	
UYGULAMALARI.....	86
5.3 TEK SATICIDAN DOĞRUDAN TEMİNİN MADDE	
22/A,B,C KAPSAMINDA UYGULAMALARI.....	90
5.3.1 Madde 22/a Kapsamında İhtiyacın Tek Kaynaktan	
Temin Edilebilmesi.....	90
5.3.2 Madde 22/b Kapsamında İhtiyaç İle İlgili Özel Bir	
Hakka Sahip Olunması.....	92
5.3.3 Madde 22/c Kapsamında ‘İlk Alımı İzleyen Üç Yıl	
İçinde’ Uygulaması.....	93

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
6.1 SONUÇ.....	95
6.1.1 Kamu Satın Alımlarında AB Direktifleri ve İngiltere İle Türkiye Uygulamaları Arasındaki Farklar.....	95
6.1.2 Bulguların Değerlendirilmesi.....	97
6.2 ÖNERİLER.....	105
 KAYNAKÇA	110
 ÖZGEÇMİŞ.....	113

TABLULAR

4.2.1 : 2003 Yılında yürütülen kamu alımları.....	68
4.2.2 : 2004 Yılında yürütülen kamu alımları.....	69
4.2.3 : 2005 Yılında yürütülen kamu alımları.....	70
4.2.4 : 2005 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	71
4.2.5 : 2006 Yılında yürütülen kamu alımları.....	73
4.2.6 : 2006 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	74
4.2.7 : 2007 Yılında yürütülen kamu alımları.....	76
4.2.8 : 2007 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	77
4.2.9 : 2008 Yılında yürütülen kamu alımları.....	79
4.2.10 : 2008 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	80

ŞEKİLLER

4.2.1 : 2003 Yılı kamu alımları.....	68
4.2.2 : 2004 Yılı kamu alımları.....	69
4.2.3 : 2005 Yılı kamu alımları.....	70
4.2.4 : 2005 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	71
4.2.5 : 2006 Yılı kamu alımları.....	73
4.2.6 : 2006 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	74
4.2.7 : 2007 Yılı kamu alımları.....	76
4.2.8 : 2007 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	77
4.2.9 : 2008 Yılı kamu alımları.....	79
4.2.10 : 2008 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	80
4.2.11 : Yıllara göre kamu alımlarının dağılım oranları.....	82
4.2.12 : Yıllara göre doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılım oranları.....	83

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tez çalışmalarım boyunca gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. F. Tunç BOZBURA'ya en içten dileklerle teşekkür ederim.

İstanbul, Mart 2009

Yıldıray ATILBAZ

ÖZET

4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU KAPSAMINDA DOĞRUDAN TEMİN İLE YAPILACAK ALIMLARDAKİ UYGULAMALARIN ANALİZİ

Atılbaz, Yıldırım

Yüksek Lisans, Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. F. Tunç Bozbura

Mart 2009, 113 sayfa

Bu çalışmada , 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu incelenmiş ve yeni bir temin usulü olarak belirtilen doğrudan temin usulü ile belirli şartlar altında uygulanabilecek tek satıcıdan doğrudan temin yönteminin uygulama esasları ortaya konmuştur. Çalışmayı altı bölüme ayırmak mümkündür.

Çalışmada, öncelikle 4734 sayılı yeni Kamu İhale Kanununun, 2886 sayılı eski Devlet İhale Kanunu ile farklılıkları üzerinde durulmuş ve yeni Kanunun temin ve tedarik faaliyetlerini ilgilendiren hususları belirtilmiştir. Temin ve tedarik faaliyetleri genel olarak ortaya konduktan sonra temin ve tedarik faaliyetlerine esas teşkil eden bütçe ve Plan Program Bütçe Sistemi (PPBS) incelenmiştir. Çalışmaya ilâve olarak, gündemde olan AB direktifleri ve uygulamaları da tahlil edilmiştir.

Yeni bir temin usulü olarak ortaya çıkan doğrudan teminin uygulama esasları ve kullanılması için gerekli yasal şartlar incelenmiş ve ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Tek satıcıdan doğrudan temin usulünün hangi şartlar halinde kullanılabileceği ve ne gibi yasal gereklilikler olduğu, bu usulün ne gibi bir kullanım alanı olabileceği de araştırma kapsamında incelenmiştir. Bu bölümde ayrıca doğrudan temin usulünün kullanımı ile ilgili yasal mevzuat da incelenerek, personelin hukukî olarak mağdur olmaması için hangi hususlara dikkat etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Çalışmanın sonunda; önceki bölümlerde elde edilen bulgular yorumlanmış ve ortaya somut neticeler çıkarılarak, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununu yürürlüğe girmesiyle ortaya çıkan problem sahalarının çözümlerine ilişkin teklifler mantıkî bir sıra dahilinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğrudan Temin ,Tedarik,Tek Satıcı

ABSTRACT

ANALYSIS OF APPLICATIONS FOR PURCHASING IN REFERENCE TO
SUPPLY METHODS ACCORDING TO PUBLIC ADJUDICATION LAW 4734.

Atilbaz, Yıldıray

Institute of Sciences, Logistics and Supply Chain Management
Supervisor : Assist. Prof. Dr. F.Tunç Bozbura

March 2009, 113 pages

In this project, 4734 law of Public Adjudication Laws has been researched and application principles of direct providing method - direct providing method from single tender applied on certain conditions, have been empasized. It is possible to separate this study in six parts.

Firstly, 4734 law of new Public Adjudication Laws and 2886 law of old Adjudication State Laws have been compared. In addition, subjects of activities of providing and provison according to new Public Adjudication Laws have been investigated. Budget and Plan Programme Budget System, concerning directly activities of providing and provison, have been examined. Furthermore, The Directions of EU and its exercises in these days was analysed.

Application principles of direct providing method and legal cases, including this method, have been examined and presented. Which conditions single dealer method uses and what requirements are needed to use this method at legal obligation and limits of single dealer method have been analysed in this study. In this part, the body of current law of direct main method and its usage have been studied to help personel's legal rights and to which subjects they will pay attention.

In conclusion ,inventions found in former parts have been commented and resulted briefly. Solution suggestions of problems occuring since 4734 law of new Public Adjudication Laws became valid, have been offered logically.

Keywords: Method Direct Providing, Provision, Single Tender

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR.....	ix
ŞEKİLLER.....	x
1.GİRİŞ.....	1
2.VERİ VE YÖNTEM.....	2
2.1 YÖNTEM.....	2
2.2 VERİLERİN TOPLANMASI, ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	2
3.GENEL BİLGİLER.....	3
3.1 LOJİSTİK YÖNETİM İÇERİSİNDE TEMİN VE TEDARİK.....	3
3.1.1 Kamuda Tedarik Faaliyetleri.....	3
3.1.2 Bütçe ve Kamu Yönetiminde Planlama, Programlama ve Bütçeleme Sistemi (PPBS).....	6
3.1.3 Teknolojiye Dayalı Tedarik.....	9
3.2 AB DİREKTİFLERİ VE MODERNİZE ÇALIŞMALARI.....	14
3.2.1 Kamu Alımlarına İlişkin AB Direktifleri.....	14
3.2.2 İngiltere’de Kamu İhale Sistemi İle İlgili Kuruluşlar...19	
3.2.3 Kamu Satın Alma Direktiflerinin Modernize Edilmesi Konusundaki Çalışmalar.....	20
3.2.4 İnceleme Süreci.....	27

3.3 YENİ İHALE KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER.....	28
3.3.1 Eski Devlet İhale Kanunu İle Yeni Kamu İhale	
Kanununun Farkları.....	28
3.3.2 Yeni Kamu İhale Kanununun Tedarik Faaliyetlerine	
Etkisi	34
3.4 DOĞRUDAN TEMİN	37
3.4.1 Doğrudan Temin Nedir?.....	37
3.4.2 Doğrudan Teminin Uygulama Esasları.....	39
4. BULGULAR.....	50
4.1 SAYIŞTAY-DANIŞTAY-YARGITAY VE KAMU İHALE	
KURUMUNUN UYUŞMAZLIK KARARLARI.....	50
4.2 İHALE KOMİSYONLARININ DOĞRUDAN TEMİN	
KAPSAMINDA YAPMIŞ OLDUĞU ALIM KARARLARI..	68
5. İYİLEŞTİRİLMİŞ MODEL UYGULAMALARI.....	85
5.1 KAMU SATIN ALIMLARINDA AB DİREKTİFLERİ VE	
İNGİLTERE UYGULAMALARI.....	85
5.2 İHTİYACIN TEK SATICIDAN TEMİNİ	
UYGULAMALARI.....	86
5.3 TEK SATICIDAN DOĞRUDAN TEMİNİN MADDE	
22/A,B,C KAPSAMINDA UYGULAMALARI.....	90
5.3.1 Madde 22/a Kapsamında İhtiyacın Tek Kaynaktan	
Temin Edilebilmesi.....	90
5.3.2 Madde 22/b Kapsamında İhtiyaç İle İlgili Özel Bir	
Hakka Sahip Olunması.....	92
5.3.3 Madde 22/c Kapsamında ‘İlk Alımı İzleyen Üç Yıl	
İçinde’ Uygulaması.....	93

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
6.1 SONUÇ.....	95
6.1.1 Kamu Satın Alımlarında AB Direktifleri ve İngiltere İle Türkiye Uygulamaları Arasındaki Farklar.....	95
6.1.2 Bulguların Değerlendirilmesi.....	97
6.2 ÖNERİLER.....	105
 KAYNAKÇA	110
 ÖZGEÇMİŞ.....	113

TABLULAR

4.2.1 : 2003 Yılında yürütülen kamu alımları.....	68
4.2.2 : 2004 Yılında yürütülen kamu alımları.....	69
4.2.3 : 2005 Yılında yürütülen kamu alımları.....	70
4.2.4 : 2005 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	71
4.2.5 : 2006 Yılında yürütülen kamu alımları.....	73
4.2.6 : 2006 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	74
4.2.7 : 2007 Yılında yürütülen kamu alımları.....	76
4.2.8 : 2007 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	77
4.2.9 : 2008 Yılında yürütülen kamu alımları.....	79
4.2.10 : 2008 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımların ilgili kanun maddesine göre dağılımı.....	80

ŞEKİLLER

4.2.1 : 2003 Yılı kamu alımları.....	68
4.2.2 : 2004 Yılı kamu alımları.....	69
4.2.3 : 2005 Yılı kamu alımları.....	70
4.2.4 : 2005 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	71
4.2.5 : 2006 Yılı kamu alımları.....	73
4.2.6 : 2006 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	74
4.2.7 : 2007 Yılı kamu alımları.....	76
4.2.8 : 2007 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	77
4.2.9 : 2008 Yılı kamu alımları.....	79
4.2.10 : 2008 Yılında doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar.....	80
4.2.11 : Yıllara göre kamu alımlarının dağılım oranları.....	82
4.2.12 : Yıllara göre doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılım oranları.....	83

1. GİRİŞ

Yeni bir uygulama olarak 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yerini alan “ doğrudan temin” usulü ile ilgili uygulama esaslarını belirlemek ve özellikle belirli bir mal veya hizmet temini esnasında “tek satıcıdan doğrudan temin” şartlarını ortaya koymak, kanunda cevaz verilen bu usulü mevcut lojistik sistem içerisinde etkin olarak kullanabilmek bir problem sahası olarak önümüzde durmaktadır.

Bu araştırmanın amacı 4734 sayılı yeni Kamu İhale Kanunu'nda bir temin usulü olarak yürürlüğe giren ve düşük meblağlı ihtiyaçların temininde büyük kolaylıklar sağlayan “doğrudan temin” sisteminin ;

- a. Uygulama usul ve esaslarını belirlemek,
- b. Karşılaşılan zorluklar ve problem sahalarının neler olduğunu göstermek,
- c. Mevcut lojistik sistem içerisinde etkin olarak kullanılabilmesi için gerekli hususları ortaya koymak,
- ç. “ Tek satıcıdan doğrudan temin ” sisteminin hangi hal ve şartlar altında mümkün olduğunu ve nasıl uygulanması gerektiği konusundaki esas ve prensipleri açıklamaktır.

İhtiyaçları karşılamak için yürütülen tedarik faaliyetlerinde, her türlü kaynağı yürürlükteki mevzuatla belirlenen yetki ve sorumluluklar dahilinde en verimli şekilde kullanarak maliyeti etkin kılmak ve özellikle tedarikle görevli personele güvenli bir görev ortamı hazırlamak esastır. Bu kapsamda, 2003 yılında yürürlüğe giren 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, idarelere acil mal ve hizmet temini için “doğrudan temin” usulünün uygulanmasına imkan vermektedir.

Yapılan bu araştırmada , temin ve tedarik faaliyetlerinde “doğrudan temin” usulünün ve bu usulün tek satıcıdan doğrudan temin kapsamında nasıl kullanılabileceğini ortaya koyacağı değerlendirilmektedir.

2. VERİ VE YÖNTEM

2.1 YÖNTEM :

Bu tezin hazırlanmasında literatür taraması yöntemi kullanılmıştır.

2.2 VERİLERİN TOPLANMASI, ANALİZİ VE YORUMLANMASI :

a. Verilerin toplanması maksadıyla;

(1)Bu görev yerlerinde çalışan personel ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve konuyla ilgili dokümanlar temin edilmiştir.

(2)Araştırma yapılırken internetten istifade edilmiştir. Kamu İhale Kurumunun açık internet siteleri ve basılı yayınlarından faydalanılmıştır.

b. Verilerin toplanması aşamasında, TÜBİTAK Dokümantasyon merkezi literatür taraması yapılmıştır.

c. İktisat ve Maliye Okulunda konu ile ilgili öğretim elemanları ile görüşülerek, araştırma konusu ile ilgili problem sahaları tespit edilmiş, gerekli dokümanlar elde edilerek tetkik edilmiştir.

3. GENEL BİLGİLER

3.1 LOJİSTİK YÖNETİM İÇERİSİNDE TEMİN VE TEDARİK

3.1.1 Kamuda Tedarik Faaliyetleri

Kaynakların sınırlı, ihtiyaçların sınırsız olduğu düşünülduğünde, bilimden ve teknolojiden en etkin şekilde faydalanarak ulaşılmak istenen nihai duruma erişmek ana düşüncemiz olmalıdır. İhtiyaçları karşılamak için yürütülen tedarik faaliyetlerinde, her türlü kaynağı yürürlükteki mevzuatla belirlenen yetki ve sorumluluklar dahilinde en verimli şekilde kullanarak maliyeti etkin kılmak ve özellikle tedarikle görevli personeli şaibeden arındırılmış güvenli bir görev ortamı hazırlamak esastır.

Tedarik faaliyetlerinde kamu menfaatinin sağlanması açısından, mümkün olduğunca merkezî, tek elden alım yapılması gereklidir. Merkezî alımlarda çok miktarda alım yapıldığı için, hem fiyat daha uygun olmakta hem de merkezden uzak yerlerde bulunan ihale konusunda kalifiye personel sıkıntısı duyulmamaktadır. Bu şekilde devletin kıt kaynaklarından kısarak ayırdığı kaynak daha ekonomik kullanılmaktadır. Merkezî alımın bir faydası da, teminin nispeten profesyonel ve ehil personel tarafından yapılması sonucu, hukukî ve kanunî problemlerin daha az görülmesidir. İhtiyaçlarının birleştirilerek toplu hâlde, etkin ve ekonomik olarak tedarik edilebilmesi amacıyla, tüm tedarik faaliyetlerinin aşamalı olarak ilgili bakanlıkça yürütülmesi hedeflenmelidir.

Halihazırda uygulanan tedarik faaliyetlerinde takip edilecek işlem akışına ilişkin önemli hususlar şu şekildedir;

a. İhtiyaçların Tespiti: Tedarik faaliyetlerinin en önemli safhalarından biri ve ilki ihtiyaçların tespitidir. İhtiyaçlar bilimsel esaslar ve istatistiksel veriler kullanılarak tespit edilmelidir. Planlı ödeneği olmayan işletme ve idame malzemesi tedarik edilmemelidir.

b. Teknik ve İdarî Şartnamenin Hazırlanması: Teknik şartnameler yürürlükteki güncel uluslararası ve millî standartlardan da istifade edilmek suretiyle hazırlanmaktadır.

Envantere yeni girecek sistem/cihazların teknik şartnamesi hazırlanacak ise bu malzemenin global kullanım durumları araştırılmalıdır. Aynı amaca yönelik malzemelerde standardizasyon sağlamak maksadıyla internet ortamında bulunan teknik şartnameler incelenerek, aynı konuda yeni bir şartnamenin hazırlanması yerine varsa mevcut şartnameler kullanılmalıdır. Mevcut teknik şartnameler günün teknolojisine uygun değilse yenisi hazırlanmalı veya revize edilmelidir.

Teklif isteme ve teslim sürelerinin, mümkün olduğunca çok isteklinin teklif vermesine ve rekabet ortamının oluşmasına imkan sağlayacak nitelikte olmasına, teslim sürelerinin o malzemeyi hazır alıp satanların yanı sıra, imalâtçıların da gerekli imalâtı yapabilmelerine imkan verecek şekilde belirlenmesine özen gösterilmelidir.

Bir teknik şartname, hazırlayan makam tarafından, onaylayan makamın tasvibiyle yürürlükten kaldırılmalı veya değiştirilebilmelidir. Hazırlanan teknik şartnamelerden gerekli görülenlerde, yedek parça, bakım-onarım, arıza süresi gibi lojistik desteklenebilirlik hususlarının mevzuata uygun olarak yer almasına önem verilmelidir. Tedarik faaliyetlerinde, ekonomik açıdan en avantajlı teklifin sadece en düşük fiyat esasına göre belirlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda; işletme ve bakım maliyeti, maliyet etkinliği, verimlilik kalite ve teknik değer gibi fiyat dışı unsurları da içerecek şekilde idarî şartnamede belirtilmesi gereken hususlara yer verilmelidir.

Her türlü alımlar ile özellikle uzun süre kullanılacak ana sistem, makine/cihaz ve döşeme-demirbaş alımlarına ait teknik şartnamelerde garanti süresi, alınacak malın kullanım süresi, miadı veya teknik özellikleri ve yürürlükteki mevzuat dikkate alınarak tespit edilmelidir. Garanti süresi olmayan hiç bir ikmal maddesinin (günlük tüketilen ve raf ömrü kısa olan gıda maddeleri ile akaryakıt malları hariç) alımı yapılmamalıdır.

Dönüşü olmayan hataların ortaya çıkmasını önlemek, teslim süresinde gecikmelere yol açmamak ve hataların zamanında giderilmesini sağlamak amacıyla, teknik şartnamesinde ara denetim uygulanacağı belirtilmişse, idarî şartnamesinde de uygulama esasları yazılarak, sadece üretim ve imalâta yönelik ara denetimde incelenmesi belirtilen hususları kapsayacak şekilde ilgili mevzuat esasları çerçevesinde ara denetim icra edilmelidir. Muayenesi mümkün olmayan hususlar teknik şartnamede yer almamalıdır.

c. Yaklaşık Maliyet Tespiti: Yaklaşık maliyet, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, ve bu Kanuna istinaden çıkarılmış uygulama yönetmelikleri de belirlenen esas ve usuller uyarınca ayrıntılı fiyat ve miktar araştırması yapılmak suretiyle tespit edilmelidir. Her ihale yetkilisi yaklaşık maliyet tespitini, ihale süreci ile resmî ilişkisi olmayan diğer kişilere açıklanmayacak şekilde, ihale dokümanı hazırlayan birimlerde görevlendirilecek fiyat tespit personeli ve bu birimlere bağlı çalışan bir heyet marifeti ile gerçekleştirmelidir.

Mal ve hizmet alımlarında, aynı veya benzeri malzemeden geçmiş yıllarda yapılan tedarik fiyatları ile komşu kurumların tedarik fiyatları fiyat analizinde dikkate alınmalıdır.

Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce ihalenin konusuna göre piyasa araştırması yapılmalıdır. Tespit edilen fiyatlar ile varsa güncellenen fiyatlar, birlikte veya ayrı ayrı değerlendirilerek yaklaşık maliyet KDV hariç olmak üzere tespit edilmelidir.

Tıbbî sarf malzemesinin yaklaşık maliyet tespitinde, yürürlükteki kendi mevzuatına uygun yasal sorumlu birimlerden de fiyat alınabilecektir.

ç. İhale Teşkilatı ve İhale Faaliyetleri: Her idarede bir ihale komisyonu ve bir muayene komisyonu bulunması esastır. Ancak, iş yoğunluğu veya çok özel mal ve hizmet alımları dolayısıyla birden çok ihale komisyonu kurulması Bakanlığın izniyle mümkün olabilmektedir.

d. Muayene ve Kabul: Tedarik faaliyetlerinin en önemli ve son noktası muayene işlemidir. Kabul Muayeneleri, Fiziksel ve/veya Laboratuvar Muayeneleri icra edilmek suretiyle gerçekleştirilmelidir. Test ve muayeneler için öncelikle kamu kuruluşları ve üniversiteler seçilmeli, zorunlu hallerde özel laboratuvarlar kullanılmalıdır. İhale dokümanlarında muayene giderlerinin kime ait olacağı açıkça yazılmalıdır.

Muayene ve Kabul Komisyonları; İhale dokümanının muayeneye başlamadan önce tamamını inceleyerek, muayene raporunun ilgili bölümlerini hazırlamalı, muayenenin icrasında yorum yapmadan ihale dokümanında yer alan muayeneye ilişkin isteklerin tümünün yapılmasını sağlamalıdır.

Muayene ve Kabul Komisyonları, ayrıca malzemenin sadece muayene ettikleri kısmını değil, bütününe miktarını da kontrol etmelidirler. Muayeneye sunulan veya muayene sonucunda kabul edilen malzemenin kötü niyetle değiştirilmesine imkan vermeyecek

tedbirler, teslim alan kurumlarca alınmalıdır.

Muayene ve Kabul Komisyonları; ihale dokümanında yer alan muayeneye ilişkin isteklerin tamamının yapılmasını sağlayarak görevlerine ilişkin işlerde hiçbir kişi yada makamın etkisinde kalmadan somut verilere dayanarak karar vermelidir.

e. Personel Politikaları ve Eğitim: İhale ve muayene komisyonlarına konusunda teknik bilgiye sahip, yetişmiş uzman ve güvenilir personel atandırılması esas olmalıdır. İhale komisyonlarında görevlendirilecek personel seçimine özen gösterilmeli, ikiz görevli ihale komisyonu personelinin görev önceliği tedarik faaliyetlerinde olacak şekilde belirlenmelidir. Alım konusuna ait teknik şartnameyi hazırlayan personele o mal/hizmete ait ihale ve muayene komisyonlarında kesinlikle görev verilmemelidir. İhale Komisyonları, Muayene ve Kabul Komisyonları personelin göreve başlamadan önce tedarik faaliyetleri konusunda eğitilmeleri sağlanmalıdır.

f. Planlama: Her türlü tedarikin planlaması yürürlükteki mevzuata göre yapılmalı, hiçbir şekilde plan dışı alım yapılmamalıdır. Her mali yıl başında gönderilen bütçe masraf planlarına uygun olarak, öncelik dereceleri ihtiyaç makamlarınca belirlenecek ve tedarik faaliyetleri buna göre yürütülecektir. Tahsis edilen ödeneklerin mutlaka bitirilmesi için gayret gösterilmemelidir.

g. Teftiş Faaliyetleri: İhtiyacın tespiti, tedarik dosyalarının hazırlanması, ihale ve muayene/kabul faaliyetlerinin icrası ile görevli birimlerin teftiş ve denetleme faaliyetleri birbirinden bağımsız, ancak birbirini tamamlayacak şekilde icra edilmelidir. Müfettiş olarak görevlendirilecek personel, tedarik ile ilgili faaliyetlerini bilen ve iyi eğitilmiş personel arasından, uzun süre görev yapacak şekilde seçilmelidir.

ğ. Diğer Hususlar: Entegre Lojistik Destek ihtiyaçları dikkate alınarak, yerli sanayinin güçlendirilmesine yönelik mevzuata uygun uygulamalara özen gösterilmelidir.

3.1.2 Bütçe ve Kamu Yönetiminde Planlama Ve Bütçeleme Sistemi:

3.1.2.1 Bütçe Kavramı :

Bütçe kelimesi devletin gelir ve giderlerini, malî kaynak ve ihtiyaçlarını kapsamaktadır. Bugün de bütçe bu ana özeliğinden ayrılmamış, ancak siyasî ve hukukî nitelik kazanmış ve son dönemlerde de ekonomik yönü ile yönetim ve denetim aracı olma özelliğini

kazanmıştır.

1050 sayılı Genel Muhasebe Kanununa göre bütçe ; “Devlet daire ve kurumlarının yıllık gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasını gösteren, bunların uygulanmasına ve yürütülmesine önceden izin veren kanundur.” (Mali Yönetim, Ödenekler, Komp. ve Program Bütçe Planlaması)

Bütçe ; (1) Genel Bütçe,

(2) Katma Bütçe,

(3) Konsolide Bütçe

(4) Özel Bütçe,

(5) Olağanüstü Bütçe,

(6) Özerk Bütçe olmak üzere 6 bölümde sınıflandırılabilir.

Genel Bütçe: Bakanlıkların ve bunlara bağlı dairelerin çeşitli kamu hizmetleri için bir malî yılda yapacakları harcamaların tutarı ve çeşitli gelir kaynaklarından bir yıl içinde yapılacak tahsilatın tahminî miktarını kapsar.

Katma Bütçe: Harcamaları özel gelirlerle temin ve genel bütçe dışında idare olunan daire ve kuruluşlara ait bütçedir. (Üniversiteler, Karayolları, Devlet Su İşleri vb.) hazırlanması, kabulü, uygulanması ve kontrolü, genel bütçenin ait olduğu kurallara tabi olduğundan genel bütçeye katılmış sayıldıklarından bunlara katma bütçe denilmiştir.

Konsolide Bütçe: Genel ve katma bütçeli idarelerin, bütçelerinin birleşmesinden oluşan bütçedir.

3.1.2.2 Bütçenin İlkeleri:

Bütçe hazırlanmasında ve uygulanmasında izlenmesi gereken bir takım kurallardan oluşur. Bütçenin fonksiyonlarının yerine getirilebilmesi için bu ilkelere uyulması zorunludur.

Genellik İlkesi: Gelirlerin ve giderlerin tam olarak, bir diğeri ile mahsup edilmeksizin veya gelir arkasında gider, gider arkasında gelir gizlenmeksizin, gayri safî olarak kayıt edilmesine genellik ilkesi denir. Genellik ilkesinin bir sonucu olarak hiç bir gelir, hiç bir gidere karşılık gösterilemez.

Birlik ilkesi: Devletin tüm gelir ve giderlerinin tek bir bütçede gösterilmesi, Bütçe dışında herhangi bir gelir veya giderin bırakılmamasıdır.

Tahsis İlkesi (Ödenek Verilmesi): Devlet hizmetlerine, bütün gelirlerinden ödenmek üzere, her hizmet çeşidine ayrı bir ödenek ayrılmasıdır. Herhangi bir makam gelir toplasın veya toplamasın, kendisine bütçe ile ödenek ayrılmadıkça, hiçbir ödemede bulunamaz ve kendisine ayrılan ödenekten fazla kullanamaz. Ayrıca, özel bir izin verilmedikçe bir hizmet için verilen ödenek, başka bir hizmet için kullanılamaz. Bir bütçe yılı için verilen ödenek, ancak yılı içinde kullanılabilir. Bütçeye konulan ödeneğin tamamının kullanılması zorunlu olmadığı halde, gelirlerin toplanması zorunluluğu vardır.

Yıllık İlkesi: Tahsis ilkesiyle yakından ilgili olan yıllık ilkesi, bütçenin geçerliliğinin bir yıllık olması sonucunu doğurur. Gelir ve gider tahminleri bir yıllık olarak yapılır ve yıl sonunda tahsis edilmiş ödeneklerden kullanılmayanlar iptal edilir. Ancak, gelecek yıllara geçici yüklemelere girişme yetkisi bir istisnadır.

Denklik İlkesi: Bütçe, terim olarak gelir ve gider dengesini ifade etmektedir. Giderle gelir arasında denklik olmalı veya hiç olmasa birbirine yakın bulunmalıdır.

3.1.2.3 Kamu Yönetiminde Planlama, Programlama ve Bütçeleme Sistemi (PPBS):

Bu sistem ilk defa 1961 senesinde ABD Savunma Bakanlığında uygulanmıştır. PPBS'nin tam anlamı ile uygulanabilmesi için yetişmiş personele, köklü reformlara ve geniş yatırımlara ihtiyaç duyulmuştur. İlk defa ABD savunma bakanlığında uygulamaya konmasının nedeni budur. Çünkü o dönemde Savunma Bakanlığı geniş imkanlara sahiptir. PPBS'nin ABD'de ilk uygulaması sonucunda olumlu sonuçlar alınmıştır. Kaynakların etkili bir şekilde kullanıldığı, israfın azaldığı, yönetimde etkinlik ve verimliliğin arttığı görülmüştür. Bu başarısı ile PPBS dünyada olduğu gibi ülkemizde de ilgi ile karşılanmıştır. (Dicle 1973, s 60)

PPBS'de idareler ikinci plana itilmiş, buna karşın hizmetler birinci plana çıkarılmıştır. Burada önemli olan sistem yaklaşımı içerisinde her bir birimin amaçlanan çıktıya ulaşmasıdır. PPBS birbirlerinden ayrı gelişmiş bir takım unsurların bir araya gelmesi ile oluşmuş bir sistemdir.

PPBS'nin oluşumunu sağlayan bir çok etken vardır. Bu etkenler (Dicle 1973, s 58) ;

- (1) Devletin faaliyet alanının ve sorumluluklarının artması ile birlikte eski sistemlerin ihtiyaca cevap verememesi,
- (2) Devlet yönetiminde israfın artması ve kaynakların iyi kullanılmadığı düşüncesi

sonucunda kamu yönetiminde etkinlik ve verimlilik kavramına önem verilmesi gerektiğinin farkına varılması,

(3) Halkın israfın önlenmesi ve sürekli artan vergi yükünün azaltılması için kamu yönetiminde reform talebi,

(4) Kamu yönetiminde etkinlik ve verimliliğın artırılması için, özel teşebbüs tarafından başarı ile kullanılmış olan maliyet-fayda analizi, maliyet-etkinlik analizi gibi analitik tekniklerin kamu yönetiminde de kullanılmasına ihtiyaç duyulması,

(5) Bilgi teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler,

(6) Rüşvet, yağma, yolsuzluk gibi bir takım olaylara engel olma isteğı,

(7) Bütçenin, hükümetin kontrolünde yasama organının kullandığı bir araç olmaktan ziyade hükümetin yaptığı işleri planlamak, denetlemek, rasyonel kararlar vermek için kullandığı bir araç haline getirilmesi isteğı.

PPBS'nin tam olarak tanımını vermek oldukça güçtür. Bunun nedeni olarak sistemin karmaşık bir yapıya sahip olması ve birden fazla unsuru içinde barındırması gösterilebilir. Ayrıca, PPBS hakkında çok fazla farklı tanıma rastlanmasının nedeni, bir bütçeleme sistemi olarak PPBS'nin sahip olduğu vasıfların her bir yazar tarafından tecrübe ve düşüncelerine göre ortaya çıkarılması isteğidir. 1973 malî yılı bütçe gerekçesinde PPBS'nin tanımı şu şekilde verilmiştir:

“ İlk aşamada ödenek taleplerine esas teşkil eden gaye ve hedeflerin belirlendiğı, bu hedeflere ulaşmak için teklif edilen hizmet programlarının belli bir sınırlandırma düzeni içinde tasnif edildiğı, ikinci aşamada ise bu programların maliyetlerinin tespit edildiğı ve her program altında gerçekleştirilen hizmetlerin ve katkıların ölçülmesine ve değerlendirilmesine imkan veren sayısal verilerin temin edildiğı bir bütçeleme sistemidir.”

3.1.3 Teknolojiye Dayalı Tedarik :

Yeni bir ürün üretilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, maliyet düşürücü ve standart yükseltici mahiyette yeni tekniklerin uygulanması, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi, yeni bir teknolojinin yurt koşullarına uyumunun sağlanması amacıyla yapılan araştırma geliştirme çalışmalarıyla bu tür faaliyet sonuçlarının; faydalı araç, gereç, malzeme, ürün, yöntem, sistem ve üretim tekniklerine dönüştürülmesi, mevcutların

teknolojik açıdan iyileştirilmesi ve teknoloji uyarlanması için bilimsel esaslara uygun olarak yapılan ve her aşaması belirlenmiş çalışmalar olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım ülke kalkınmasının temel taşı olan ekonomik faaliyetlerin büyümesini ve gelişmesini, dış rekabet gücünün artırılmasının, refah seviyesinin yükseltilmesini ve sosyal gelişmenin kararlı biçimde sürdürülmesini ifade etmektedir.

20'nci yüzyılın ortalarına kadar emek-yoğun teknolojiler ön planda iken, yüzyılın sonuna doğru sanayide bilgi-yoğun teknolojiler giderek artmıştır. 21'inci yüzyıla girerken bilgi-yoğun tabanlı teknolojilerin tüm hayat sistemine hakim konum kazanmaları; onların kaynağı olan Ar-Ge faaliyetlerinin hayati öneminin daha da artacağını göstermektedir. Bu gerçeği zamanında fark eden ülkeler bu alandaki faaliyetlerde yoğun biçimde yer alabilecek personeli yetiştirebilmek için eğitim-öğretim sistemlerinde köklü değişiklikler yapmaya hazırlanmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre yerli sermayeli işletmelerin yüzde 18'i, yabancı sermayeli işletmelerin yüzde 42'si Ar-Ge yaptıklarını ifade etmelerine rağmen, gerçek anlamda Ar-Ge yapan işletme sayısının ancak 200 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Özel sektördeki Ar-Ge gerçekleştirme oranının çok düşük mertebede bulunması ülkemiz açısından oldukça düşündürücüdür.

21'inci yüzyılda lider ülke tanımı, teknolojik anlamda bağımsız, yüksek teknolojiyi üreten ve kullanan bir toplumu işaret etmektedir. Bu toplum, insan kaynaklarının önemli bir bölümünü bilimsel çalışmalar ile yüksek teknolojiyi yeni ürün ve üretim teknolojileri geliştirme çalışmalarında kullanmaktadır. Böylece, sahip olduğu ekonomik güç ve toplumsal sinerji ile, kısır iç çekişmelerden kurtulup, uluslararası alanda güçlü bir dünya devleti olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu tanım dışında kalan 21'inci yüzyıl toplumları, lider toplumların teknolojik egemenliğine girmiş; düşük teknolojiyi ürün, tarımsal ürün veya doğal kaynaklarını satıp, yüksek teknolojiyi satın alarak girdikleri çıkmazda sürekli artan bir dış borç yükü altında ekonomik bağımsızlığını yitirmiş; ekonomik çabalarını toplumsal refaha dönüştüremeyen, bilimsel ve kültürel çalışmalara kaynak ayıramayan zayıf toplumlar olacaklardır. Bu tip zayıf toplumlar, lider toplumlar tarafından yönlendirileceklerdir. Bu yönlendirme ağırlıklı olarak teknolojik ve bunun sağladığı ekonomik baskıyla

gerçekleşecektir. Bu nedenle 21'inci yüzyılda bağımsızlık denildiğinde, öncelikle teknolojik bağımsızlık anlaşılacaktır.

Teknolojiler sınıflandırılarak ve bu sınıflara uygun tedarik ilkeleri tespit edilerek, teknoloji edinme ve edinilen teknolojinin idamesi, tedarik sürecinin bir parçası haline getirilmiştir. Yeni modeldeki teknoloji sınıfları aşağıda verilmiştir:

3.1.3.1 Millî Olması Zorunlu Sistemler/Teknolojiler:

Yurtdışından tedarik edilebilse dahi kullanımında güvenlik nedeniyle sakınca bulunan ve mutlaka yurtiçinde geliştirilmesi gereken sistemler/teknolojilerdir.

Bu sistem ve teknolojiler;

- (1) Bilgi emniyeti donanım ve yazılımları gibi, stratejik ve taktik sistemlerin kullanım etkinliğini, güvenilirliğini ve beka kabiliyetini belirleyen,
- (2) Elektronik istihbarat, sensör, elektronik saldırı, elektronik ve elektro-optik kendini koruma sistemleri ve bunlara ilişkin tehdit bilgisi toplama, değerlendirme, analiz, karşı tedbir teknikleri üretme vb. yazılımlar gibi, hem gizlilik gerektiren, hem de millî tehditlere göre özel olarak uyarlanması gereken,
- (3) Hassas seyrüsefer sistemi, uzun menzilli füze ve roket sistem ve teknolojileri gibi, varlığı ve özellikleri bilindiğinde kullanıldıkları sistemin etkinliğinin ve caydırıcılığının azalmasına veya millî varlıklar üzerinde tehdit oluşmasına neden olan,
- (4) Stratejik veya taktik öneme haiz bütün sistemlerin geliştirilmesi, üretilmesi, etkin, güvenilir ve emniyetli bir biçimde kullanımı, idamesi ve gelişen/değişen ihtiyaçlara göre uyarlanması için gerekli olan ve serbest piyasadan alınamayan, alım-satımında veya transferinde sınırlamalar olan (Örneğin Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi gibi uluslararası bir düzenlemenin konusu olan ve bu nedenle ülkelerin kullanım serbestisi amacıyla özgün olarak sahip olmayı istedikleri, füzelerde kullanılacak seyrüsefer sistemleri ve teknolojileri gibi) veya diğer ülkeler tarafından gizli tutulan sistemler ve teknolojilerdir. (3238 Sayılı Türk Savunma Sanayi Politikası ve Stratejisi Esasları Kanunu)

Bu sistem ve teknolojilerin tedarikinde uygulanacak yöntem şöyle olabilir: "Millî Olması Zorunlu" bir alt sistem veya teknoloji millî bir firmada varsa veya millî bir firmanın mevcut bir alt sistem veya teknolojisi maliyet/performans/zaman etkin bir biçimde, düşük riskle adapte edilebilecekse ilgili alt sistem veya teknoloji bu firmadan alınır. Aynı

koşulları sağlayan birden fazla millî firma varsa bunlar arasında seçim yapılır. İlgili alt sistem veya teknoloji ülkede mevcut değilse bir millî firma sorumluluğunda geliştirme programı başlatılır.

3.1.3.2 Kritik Sistemler/Teknolojiler:

Yurtdışından temin edilemeyen veya temin edilmesine rağmen çeşitli nedenlerle idamesi sağlanamayacak olan ve bu nedenle yurtiçinde imali gerekli görülen sistemler/teknolojilerdir.

"Kritik sistemlerin/teknolojilerin uzun vadede yurtiçinde geliştirilmesi amaçlanarak, mümkün olmayanlar için ortak üretim öngörülmektedir. Buradaki "ortak üretim" ifadesinin ortak üretim, üretim teknolojisi transferi vb. modeller şeklinde yorumlanmalıdır. En uygun ifade "teknoloji transferi" ifadesi olacaktır. Çünkü kısa vade için üretim teknolojisi satın alma, orta ve uzun vadede ise türev sistem ve teknoloji geliştirme hedeflenmelidir. Ancak üretim teknolojisi yabancı ortaklık yoluyla edinilirse, uzun vadede yeni teknolojilerin geliştirilebilmesinin hemen hemen mümkün olmadığı, yaşanan tecrübelerle görülmüştür.

Bu sistem ve teknolojilerin tedarikinde uygulanacak yöntem şöyle olabilir: "Kritik" bir alt sistem veya teknoloji yerli bir firmada varsa veya yerli bir firmanın mevcut bir alt sistem veya teknolojisi maliyet/performans/zaman etkin bir biçimde, düşük riskle adapte edilebilecekse, ilgili alt sistem veya teknoloji bu firmadan alınır. Aynı koşulları sağlayan birden fazla firma varsa bunlar arasından seçim yapılır. İlgili alt sistem veya teknoloji ülkede mevcut değilse, maliyet/performans/zaman etkin bir tedarik için ya bir geliştirme programı başlatılır, ya da teknoloji transferi yoluna gidilir. Teknoloji transferi yapılacaksa, tedarik sürecinin ileriki aşamalarında ilgili alt sistem veya teknolojiye tam hakimiyeti sağlayacak önlemler alınır.

Burada firmanın millî firma veya yabancı ortaklı yerli firma olması, ilgili sistem veya teknolojinin gizlilik derecesi ile ilgilidir. Buna uygun millî gizlilik dereceli tesis güvenlik belgesine sahip şirketler ana yüklenici olabilir. Uygun millî gizlilik dereceli tesis güvenlik belgesine sahip olmayan şirketler ise ancak alt yüklenici olabilirler.

3.1.3.3 Diğer Sistemler/Teknolojiler:

Millî veya kritik sınıflaması dışında kalan sistem ve teknolojilerdir. Strateji dokümanı, diğer sistemler ve teknolojilerin çok kaynaktan tedarik politikasına uygun olarak en

ekonomik ömür devir maliyetini sağlayan kaynaktan temin edilmesini öngörmektedir.

"Diğer" sınıfına giren bir alt sistem veya teknoloji yerli bir firmada varsa veya yerli bir firmanın mevcut bir alt sistem veya teknolojisi maliyet/performans/zaman etkin bir biçimde, düşük riskle adapte edilebilecekse ilgili alt sistem veya teknoloji bu firmadan alınır. Aynı koşulları sağlayan birden fazla yerli firma varsa, bunlar arasında seçim yapılır. İlgili alt sistem veya teknoloji mevcut değilse, maliyet/performans/zaman etkin bir tedarik yöntemi ile yurtdışı firmalardan doğrudan satın alım, teknoloji transferi ile üretim, ortak geliştirme vb. yöntemlerden biri kullanılarak tedarik edilir.

Yukarıdaki sınıflama son derece açık ve uygulanabilir bir sınıflamadır. İlk aşamada, mevcut ihtiyaçların karşılanması sürecinde bazı ilkelerin ve özellikle "Millî Olması Zorunlu Sistem ve Teknolojiler"e ilişkin olanların uygulanmasında zorluklarla karşılaşılabilir. Bu durumdaki yaklaşım, ilgili teknoloji/sistem alanında seçilen ve uygun millî gizlilik dereceli tesis güvenlik belgesine sahip pilot firmaya hem ilgili projenin gerçekleştirilmesi, hem de özgün teknoloji/sistem geliştirme çalışmalarının başlatılması görevinin verilmesi olmalıdır.

Geçiş döneminde karşılaşılabilecek diğer bir problem bu teknolojilerin ve sistemlerin bir listesinin oluşturulmasıdır.

3.1.3.4 Ne Tür Bir Teknoloji Hedeflemeliyiz?

Bu anlayışa gelinmesinde, geçmiş dönemlerde yaşanan başarısız teknoloji edinme çabalarından alınan derslerin büyük katkısı olmuştur. Geçmişte teknoloji edinilmesi denildiğinde anlaşılan, yalnızca üretim teknolojilerinin satın alımı olmuştur. Tanım bu çerçeveye sıkıştırılınca, teknolojinin de satın alınabilir bir şey olarak anlaşılması doğaldır. Halbuki, teknoloji edinilmesi sürecini, tasarım, üretim ve yönetim teknolojilerinin tümüne sahip olunması şeklinde tanımlarsak, bu sürecin tümüne hakim olmak için gerekenlerin satın alınıp alınamayacağı konusunda kuşku ortadan kalkacaktır.

Gelişmiş ülkelerde temel araştırma, ürün ve üretim teknolojileri geliştirme süreçleri iç içe geçmiş bir şekilde birbirlerini takip eden süreçlerdir. Bu toplumsal refah döngüsünün en önemli parçasıdır. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu süreçler kopuktur. Dünyanın en iyi teknolojilerine sahip Sovyetler Birliği, bunların birçoğunu dünya çapında rekabet edebilir ürün ve üretim teknolojilerine yani toplumsal refaha dönüştüremediği için dağılmıştır. Bu durumda; bir ülkenin veya sanayi kuruluşunun, kendine dünya çapında stratejik güç

sağlayan veya rekabet gücü kazandıran bir bilgiyi neden başka bir ülke veya firmaya vermeyi kabul edeceği şeklinde bir soruyu ilk önce bu teknolojiye talip olan kurumların sorması gerekmektedir.(Zaim, 2000)

Ülkemiz artık 21. yüzyılda karşı karşıya olduğu ‘Teknolojik Manda’ tehdidini görmeli ve geleceğe yönelik strateji, politika ve konseptlerin belirlenmesi sürecinde teknolojik bağımsızlık hedefini ana hedeflerden biri olarak belirlemelidir. Ülke geçmişten aldığı dersleri de unutmuyarak (1975 yılındaki ABD silah ambargosu gibi), yeni yüzyıla girerken içinde bulunduğu coğrafyada bölgesel bir güç olma yolunda geliştirmesi gereken stratejik hedefleri saptayabilecek gücü elinde bulundurmalıdır.

3.2 KAMU TEDARİK FAALİYETLERİNDE AB DİREKTİFLERİ VE MODERNİZE ÇALIŞMALARI

3.2.1 Kamu Alımlarına İlişkin AB Direktifleri

3.2.1.1 Avrupa Birliği İhale Mevzuatı:

- (1) Roma Antlaşması
- (2) Avrupa Topluluğu İhale Direktifleri
- (3) Avrupa Adalet Divanı İçtihadı
- (4) Dünya Ticaret Örgütü Kamu Alımları Antlaşması

3.2.1.2 Temel İlkeler:

AB Direktifinde yer alan ve dayanağı Roma Anlaşması olan temel ilkeler aşağıdadır.

- (1) Tam Rekabet (Effective Competition)
- (2) Şeffaflık (Transparency)
- (3) Ayrımcılık Yapmama (Non-discrimination)
- (4) Tarafsızlık (Objectivity)
- (5) Eşit muamele (Equal treatment)

(6) Orantılılık (Proportionality)

3.2.1.3 Avrupa Birliği Direktifleri:

Direktifler, merkezi ve bölgesel kamu idarelerinin, enerji, su ve telekomünikasyon alanında hizmet veren şirketlerin yaptıkları alımlarda uyulması gereken kuralları belirlemektedir. Mal, hizmet ve yapım alanında 3 ayrı direktif bulunmakta olup, eşik değerlerin üzerindeki alımlarda bu direktifler uygulanmaktadır. Eşik değer altındaki alımlar ise, üye ülkelerin ulusal mevzuatına göre gerçekleştirilmektedir. Ancak üye ülkeler eşik değer altındaki alımlar için AB Direktiflerinde yer alan temel ilke ve kuralları göz önünde bulundurmamak zorundadırlar. (Kamu Alımlarında AB ve İngiltere Uygulamaları,2005)

a. Eşik Değerler: Kamu hukukuna tabii kuruluşlar ile “Utilities” sektöründe faaliyette bulunan kuruluşların eşik değer üzerindeki mal, hizmet veya yapım işleri alımlarının AB direktiflerine uygun şekilde yapılması zorunludur.

b. Direktif Kapsamında Olmayan Alımlar: Direktiflerde bazı alımlar kapsam dışında tutulmuştur. Bunlardan bazıları;

- (1) Utilities alanındaki alımlar (Telefon, gaz, petrol, demiryolu, posta, su, elektrik),
- (2) Uluslar arası anlaşmalar gereği, farklı ihale usullerine tabi alımlar,
- (3) İstihdam sözleşmeleri,
- (4) Hizmet imtiyazlarının verilmesine ilişkin ihaleler,
- (5) Roma anlaşmasının 296. maddesinde belirtilen savunma ve güvenlikle ilgili alımlardır.

c. İlanlar: Direktiflere göre, eşik değerlerin üzerindeki alımlara ilişkin ilanların Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayınlanma zorunluluğu vardır. İlanlar ücretsiz yayınlanmaktadır. İlanların uzunluğu bir gazete sayfasını ya da 650 kelimeyi aşmayacak şekilde olmalıdır. Ön bilgilendirme ilanı, İhale ilanı ve İhale sonuç ilanı olmak üzere üç çeşit ilan bulunmaktadır.

- (1) Ön bilgilendirme ilanı; Mal ve hizmet alımları için mali yılın başında, idarelerin hangi alanlarda ne kadar ödenekleri olduğunu duyurmak amacıyla yapılan ilandır. Uygulaması fazla olan bir ilan türü değildir.
- (2) İhale ilanı; Her ihale için hazırlanan ve yayınlanan ilan çeşididir. Bu ilan, pazarı bilgilendirmeye yönelik olarak, belli bir formatta yayımlanması gereken, ihale hakkında

belli detay bilgileri (örneğin, isteklilerin seçim kriterleri gibi) içerecek şekilde olmalıdır. Avrupa Birliği Resmi Gazetesine gönderilen ilanlar gönderilme tarihinden itibaren en geç 12 gün içerisinde yayınlanmak zorundadır.

(3) İhale sonuç ilanı; İhalenin sonuçlanmasını takip eden 48 gün içerisinde ihalenin hangi istekli üzerinde kaldığını bildiren ilan şeklindedir. Tüm ilanlar yasanın belirlenmiş olan süreçlere uyularak ve belli bir forma uygun şekilde olmalıdır.

d. İsteklilerin Seçimi Ve İhalenin Yapılması: Rekabeti sağlamak amacıyla yeterli sayıda isteklinin teklifte bulunmasını sağlayacak şekilde ihaleye çıkılması, direktiflerin temel hedeflerinden biridir ve bu durum bir zorunluluktur. Direktifler bazı ihale usullerinde rekabetin sağlanması ve ihalenin devam edebilmesi için asgari sayıda isteklinin katılımını zorunlu tutmuştur. Örneğin pazarlık usulünde en az 3 isteklinin, belli istekliler arasında ihale usulünde ise en az 5 isteklinin teklif vermiş olması gerekmektedir.

İsteklilerin seçiminde kullanılacak olan yöntemin objektif, eşit muameleye dayanan ve direktiflerde belirtilen kriterlerden oluşması gerekmektedir. Ayrıca direktiflerde, ihale değerlendirmesinden sonra teklifi uygun görülmeyen isteklilere, tekliflerinin neden uygun görülmediğine ilişkin olarak idareden bilgi alma ve seçilememeye nedenlerini sorgulama hakkı tanınmıştır. Teklifi uygun görülmeyen veya değerlendirmeye alınmayan isteklilerin yazılı talepte bulunmaları halinde idarece 15 gün içinde talep doğrultusunda bilgi verilmesi zorunludur. Direktiflerde ayrıca ihaleye katılmayacak olanlar da belirlenmiş olup, idarelerin isteklilerden ihaleye katılmama durumunda olmadıklarına ilişkin belgeleri isteyebilecekleri düzenlenmiştir.

Direktiflerde, açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulü olmak üzere 3 ihale usulü belirlenmiştir.

(1) Açık İhale Usulü; Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayınlanan ihale ilanında, idare tarafından belirlenmiş olan minimum kriterleri belirler.

(2) Belli İstekliler Arasında İhale Usulü; Bu usulde, direktiflerde belirlenmiş olan kriterlere göre, ihaleye teklif veren istekli sayısının azaltılması mümkündür.

(3) Pazarlık Usulü; Pazarlık usulünün kullanılabilmesi sınırlı durumlar direktiflerde belirlenmiştir. Bu usulde bazı durumlarda ilan da zorunlu değildir. Pazarlık usulünün uygulanma sebebine göre, bir ya da daha fazla istekli ile görüşülerek ihaleyi

sonuçlandırmak mümkündür. Açık ve belli istekliler arası ihalelerde istekli çıkmamış olması ve bazı karmaşık nitelikli alımlar için pazarlık usulüne başvurulabilir.

Direktifler idarelerin her ihale usulünde, isteklilerin tekliflerini hazırlamak için yeterli zamana sahip olmalarını sağlamak için belli sürelerle uyulmasını zorunlu kılmaktadır. İlanın resmi gazeteye gönderilme tarihi ile ihale tarihi arasındaki süreler her ihale usulüne göre farklı olarak belirlenmiştir. Direktiflerde belirlenmiş olan bu süreler minimum sürelerdir. İhale konusunun karmaşık olması, işin yapılacağı yerin görülmesinin gerekmesi gibi durumlarda idarelerin bu süreyi daha uzun tutması mümkündür

Açık ihale usulünde son teklif verme süresi, normalde ihale ilan tarihinden itibaren asgari 52 takvim günüdür. Açık ihale usulünde, eğer ön ihale ilanı yapılmış ise, teklif verme süresi 36 güne kadar indirilebilir. Ancak bu süre hiç bir surette 22 günden daha kısa tutulamaz. Bu durumda ön bilgilendirme ilanının, ihale ilanında yer alan tüm bilgileri içeriyor olması ve ihale ilanından en az 52 gün ve en fazla 12 ay önce yayınlanmış olması gerekmektedir.

Belli istekliler arası ihale usulünde; ön yeterlilik ilanı son başvuru tarihinden en az 37 gün öncedir. Yeterliliği tespit edilenlerin ihaleye davet ilanı son başvuru tarihinden en az 40 gündür. Belli istekliler arası ihale usulünde; ön bilgilendirme ilanı yapılmış ise, yukarıda belirtilen asgari süreler 40 dan 26 takvim gününe düşürülebilir. Ancak bu durumda ön bilgilendirme ilanı ihale ilanında yer alan tüm bilgileri içerecek şekilde yapılmış olmalıdır. Ayrıca ihale ilanından en az 52 gün ve en fazla 12 ay önce yayınlanmış olunması şartını yerine getirmesi gerekir.

Pazarlık usulünde; yeterlilik aşamasında son başvuru tarihi ihale ilan tarihinden itibaren 37 takvim günüdür. Yeterliliği tespit edilenlerin pazarlık usulü ihaleye davet edilmelerine ilişkin olarak bir süre öngörülmemiştir.

Avrupa Birliği uygulamasında, hızlandırılmış pazarlık ve belli istekliler arası ihale usulleri bulunmaktadır. Hızlandırılmış usul, rutin bir usul değildir ve direktifler uyarınca sadece acil ihtiyaçların karşılanmasında kullanılabilir, ayrıca alımın aciliyetine dair nedenlerinde Resmi Gazetede ilanda yer alması gerekir.

Hızlandırılmış belli istekliler arası ihale usulünde; ön yeterlilik ilanı son başvuru tarihinden en az 15 gün öncedir. Yeterliliği tespit edilenlerin ihaleye davet ilanı son başvuru tarihinden en az 10 gündür. Hızlandırılmış Pazarlık usulü ihalelerde; yeterlilik aşamasında son başvuru tarihi ihale ilan tarihinden itibaren 15 takvim günüdür.

e. Teknik Şartnameler ve Standartlar: İdarelerin, teknik şartnamelerini hazırlarken, öncelikli olarak eğer mevcutsa Avrupa standartlarını isteklilerden talep etmeleri gerekmektedir. Teknik şartnameler hazırlanırken herhangi bir model, patent, menşei tarif edilmemelidir. Eğer bir marka yazmak gerekiyor ise, ”veya dengi” ifadesinin yazılması unutulmamalıdır. Eşit muamele ilkesine aykırılık içeren maddeler teknik şartnamede yer almamalıdır.

Avrupa standartları;

(1) Avrupa standartlarını içeren ulusal bir standart,

(2) Direktifler çerçevesinde oluşturulmuş ortak standart şeklinde şartnamelerde

yer alabilir. Sistemi tarif edecek bir Avrupa standardının bulunmaması durumunda öncelik sırasına göre;

(1) Uluslararası standartları içeren ulusal bir standart,

(2) Ulusal standartlar,

(3) Diğer standartlar kullanılabilir. Ancak neden bu standartların talep edildiği

konusunda idarelerin dayanaklı gerekçeleri olması gerekmektedir.

f. İhale Değerlendirme Yöntemleri: İhale değerlendirmesinde direktiflerde iki yöntem belirlenmiştir.

(1) En Düşük Fiyat Usulü,

(2) Ekonomik Olarak En Avantajlı Teklif Usulü

İhalenin ekonomik olarak en avantajlı teklif üzerinde bırakılacağıın ön görülmesi durumunda idarelerin; Değerlendirmede kullanacakları kriterleri belirlemesi, bu kriterleri nasıl değerlendireceğine dair bilgileri ilanda belirtmeleri, en azından hangi kriterleri baz alacaklarını ilanda önem sırasına göre sıralamaları gerekmektedir.

g. İhale Kayıtları: İhale işlemlerinin her aşamasında alınan kararlar ve yazışmalar, Avrupa Komisyonunca gerektiğinde incelenmek üzere ya da Avrupa Komisyonu Adalet Divanına şikayet durumunda ihtiyaç duyulacağı için idarelerce tutulmalı ve saklanmalıdır. Bu kayıtlar ve ihale işlem dosyası gereken tüm detayları ve her aşamada alınan tüm kararları içermeli ve makul bir süre içinde idarelerce tutulmalıdır. İhale işlem dosyasında en azından şu belirtilenlerin mutlaka bulunması gerekir; Pazarlık usulü kullanılmış ise bunun kararı ve gerekçesi, pazarlık usulünde ilan yapılmamış ise bunun gerekçesi, teknik detaylar, isteklilerin seçiminde alınan kararlar, tekliflerin değerlendirmesine ilişkin yapılan çalışmalar, Resmi Gazeteye gönderilen ilan örneği ve yayın tarihi.

3.2.2 İngiltere’de Kamu İhale Sistemi İle İlgili Kuruluşlar

3.2.2.1 Kamu Alımları Ofisi (Office of Government of Commerce-OGC):

OGC geniş bir yelpazede merkezi hükümetin kamu alımlarını modernize etmek ve bu konuda katma değer artışı sağlamak (value for Money-VFM) amacıyla programlar yürütmek için kurulmuş olan Hazineye bağlı ancak icracı bir kurum değildir. Bu kurum hükümetin kamu alımları politikalarını ve stratejisini geliştirmekte, ayrıca Avrupa’da, Dünya Ticaret Örgütü nezdinde ve diğer uluslararası forumlarda kamu alımları konularında İngiltere’yi temsil etmektedir.

Kamu alımlarında katma değer artışı, ürünün ilk alım fiyatı yerine tüm kullanım ömrü boyunca sunacağı kalite ile fiyatın optimum bileşenine odaklanmakla sağlanmaktadır. Bu bağlamda mal, hizmet ve yapım ihalelerinde ürünün fiyatı yanında tüm kullanım ömrü boyunca sağlayacağı avantajlarda göz önüne alınmaktadır.

İngiltere’nin kamu alımları politikası gereği, tüm kamu alımlarında ihale değerlendirme kriteri olarak, genellikle en düşük fiyat yerine en ekonomik açıdan en avantajlı olanın tercih edilmektedir. Bu tercihi, öncelikli olarak bütçe imkanlarının yanı sıra kamu kurumlarının ilk seferde daha fazla ödemelerine rağmen uzun vadede daha ekonomik sonuç almasından dolayı seçmektedirler.

OGC ye bağlı olarak OGC Alım Çözümleri (OGC buying solutions) adı altında icracı bir birim oluşturulmuştur. Bu birimin görevlerinden biri Merkezi Alım Ofisi ile birlikte çalışmaktır. (Kamu Alımlarında AB ve İngiltere Uygulamaları, 2005)

3.2.2.2 Nottingham Üniversitesinde Kamu Alımları Araştırma Grubu:

1998 yılında Hukuk Fakültesine bağlı olarak kurulmuştur. Kamu alımları konusunda profesyonel ve akademik eğitim vermekte ve danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Satın alma konusunda uzman bir firma olan Achilles Consultancy @ Training firması üniversiteye danışmanlık hizmeti vermektedir.

Grup iki ayda bir yayınlanan Public Procurement Law Review adlı dergiyi çıkarmaktadır. Bu dergi AB, EFTA ve GPA ülkelerindeki kamu alımları alanında uluslararası gelişmeleri izlemektedir. (Kamu Alımlarında AB ve İngiltere Uygulamaları, 2005)

3.2.2.3 National Audit Office (Sayıştay)

Ofis, Parlamento adına merkezi hükümet harcamalarının tüm yönlerini ve kamu hizmetlerinin performansını denetlemektedir. Mali denetim yanında katma değer sağlanması incelemeleri de yapılmakta ve çalışmalar sırasında tespit edilen olumlu uygulamaların yayılması ve geliştirilmesi sağlanmaktadır. Ofis kamu alımlarının nasıl katma değer artışı sağladığının denetlenmesi gerektiği hususunda bir rehber hazırlamıştır.

3.2.3 Kamu Satın Alma Direktiflerinin Modernize Edilmesi Konusundaki Çalışmalar

Avrupa Birliği satın alma direktiflerinin modernize edilerek yenilenmesi amacıyla kamu alımları sektöründe; mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini düzenlemek üzere ayrı bir direktif ve su, enerji, ulaştırma ve posta hizmetleri sektöründe yer alan kuruluşlara ilişkin olarak ayrı bir “Utilities” direktifi olmak üzere iki yeni direktif hazırlanmış ve 29 Ocak 2004 tarihinde AB Parlamentosunda onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Kamu sektöründe mal, hizmet ve yapım işlerinin ayrı tek bir direktifte toplanmasının nedenleri; mevcut mevzuatın uyumlaştırılması, Avrupa Adalet Divanı Kararları ile birleştirilmesi, şeffaflık ve eşit muamele ilkelerinin direktif kapsamına alınması şeklinde özetlenebilir. (Kamu Alımlarında AB ve İngiltere Uygulamaları, 2005)

Yeni Direktifin Getirdiği Önemli Değişiklikler:

a. Tek Direktif: Kamu Hizmet Alımı Direktifi, Kamu Mal Alımları Direktifi, Kamu Yapım İşleri Direktifi tek bir direktif altında birleştirilmiştir. Ancak tek bir direktif altında

yer almalarına karşın, mal, hizmet ve yapım işlerine ilişkin hükümler halen farklılık taşımaktadır.

b. Belli suçlardan hüküm giyenlere ihale yasaklamaları: Eski direktiflerde belli suçlardan dolayı hüküm giyenlerin ihale dışı bırakılmaları hususu idarenin takdirinde bulunmaktaydı. Ancak yeni direktifte, organize suçlardan, kara para aklama ve Avrupa Topluluğuna karşı yolsuzluk suçlarından hüküm giyenlerin ihalelere katılımı kesinlikle yasaklanmıştır ve idarenin bu konuda bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.

c. Merkezi alım kuruluşları: Direktiflerdeki modernleşmenin bir diğer elementi de merkezi alım kuruluşlarıdır. Merkezi alım kuruluşları ülkeye göre farklı şekillerde görev yüklenebilmektedir. Yaygın olan iki temel uygulama vardır.

Birincisi merkezi alım kuruluşunun ihale yapmak suretiyle malları alıp depolaması ve kamu idarelerine satması şeklindedir. Bu durumda merkezi alım kuruluşu bir kez ihale prosedürlerini uygulamak suretiyle alım yapmışsa, buradan mal alacak kuruluşların tekrar ihale prosedürlerine girmesine gerek kalmamaktadır.

Diğeri ise alınacak mal veya hizmeti kullanacak olan kuruluşun adına prosedürün içinde yer almak yani ihale işlemlerini onun adına yapmak şeklindedir. Bu formda merkezi alım kuruluşu sadece bir aracılık fonksiyonu yerine getirmektedir.

Bu her iki formda da esas olan, merkezi alım kuruluşunun alım yaparken ya da alımlara aracılık ederken direktifin kurallarını uygulamasıdır. Merkezi alım kuruluşu mal, hizmet ve yapım işleriyle ilgili olarak bir Contracting Authority , “Utilities” sektöründe ise bir Contracting Entity olmalıdır.

Üye ülkeler, ihale yapan idareleri mal, hizmet ve yapım işleri konusunda bir merkezi alım kuruluşunu araç olarak kullanmalarını zorunlu tutabilir. Merkezi alım kuruluşu vasıtasıyla mal, hizmet ve yapım işini temin edecek kamu kuruluşu direktifin merkezi alım kuruluşunu düzenleyen hükümlerine uygun hareket etmek durumundadır.

d. Standartlar ve şartnamelerde değişiklikler: Şartnameler ve standartlar belirlenirken 2004/18/EC Direktifi, idarelerin Avrupa Birliği standartlarını referans almasına izin vermektedir. Fakat aynı zamanda, idarelerin şartnameleri hazırlarken, fonksiyonel veya performansa dayalı standartlar belirlemelerine imkan tanımaktadır.

e. Artan Şeffaflık: Eski direktiflerde idarelerce, ihalenin değerlendirilmesinde kullanılacak kriterlerin ilanda belirtilmesi zorunlu olmayıp bu konuda şeffaflık bulunmuyordu. Tekliflerin sunulması aşamasında ise, sınırlı bir şeffaflık söz konusu idi. Ekonomik açıdan en avantajlı teklif yönteminin kullanıldığı durumlarda ise idare sadece kriterlerin önem sırasını verebilmekteydi. Ancak çoğu idare tarafından kriterlerin önem sırası da belirtilmemekteydi. Yeni direktifte idareler Resmi Gazetede yeterlik kriterlerini ilan etmek zorundadırlar. Yeni direktif ile idarelerin ekonomik açıdan en avantajlı teklifin belirlenmesinde kullandıkları kriterleri ilan etmesi zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca, her bir kriterin göreceli ağırlığı yada önem sırası ya Resmi Gazetede ya da ihale dokümanında belirtilmek zorundadır.

f. Rekabetçi Diyalog: Eski direktifte; yaklaşık maliyetin ve şartnamelerin kesin olarak belirlenemediği yapım ve hizmet ihalelerinde kullanılabilen, müzakereye imkan tanıyan pazarlık usulü, genişletilerek rekabetçi müzakere olarak yeni direktifin 30. maddesinde düzenlenmiş, mal alımlarında ise özel durumlarda, (açık ihale ve belli istekliler usulünün uygulanamadığı durumlarda) bu usulün kullanılmasına imkan tanınmıştır.

g. Elektronik İhale (e-ihale): Yeni direktifte günün teknolojik gelişmelerine uyumlu olarak elektronik ihale yöntemini düzenleyen maddeler eklenmiştir.

h. Elektronik Alım: Avrupa Birliği Komisyonu, üye ülkelerin kamu alımlarının en az yüzde 30'nun elektronik alım yoluyla gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. AB Komisyonu bu nedenle üye ülkelerin mevzuatındaki engellerin kaldırılmasını ve mevzuatlarını EC Direktifleri ile uyumlu hale getirilmesini istemektedir.

Üye ülkelerin mevzuatında yer alan bazı engel hükümlerinin varlığı (örneğin ihale dokümanlarının yazılı olması gerektiği kuralı) ihalenin elektronik ortamda gerçekleştirilmesini engellemektedir. Bu nedenle; uyuma yönelik gerekli mevzuat değişikliklerin yapılması, elektronik alımın teşvik edilmesi, elektronik ortamda hazırlanan ihale dokümanlarının yazılı olarak hazırlanan dokümanlarla eşdeğerde kabul edilmesi, üye ülkelerin elektronik alım uygulamalarının yeknesaklaştırılması amaçlanmaktadır.

Elektronik alım yönteminin yararları; İstekliler açısından tam eşitliğin sağlanması, teklif verme kolaylığının sağlanması, ihale ilan sürelerini kısaltması, zaman ve kağıttan tasarruf edilmesi, etkin ve süratli bir şekilde ihalenin sonuçlanmasının sağlanması, ihale

dokümanlarının elektronik ortamda saklanabilmesi dolayısı ile yazılı olarak saklanması getirdiği külfeti ortadan kaldırması olarak ifade edilmektedir.

Elektronik alım yönteminin sakıncaları ise; Elektronik alımın bir tanımının olmaması, Japonya, A.B.D. gibi gelişmiş ülke pazarları ile rekabet edilemeyeceği, ihale dokümanları ile ilgili ortak hükümlerin belirlenmesindeki zorluk, elektronik alım yeni teknoloji gerektirdiğinden ve karmaşık olduğundan istekliler bu tür ihalelere katılmaktan imtina etmekte veya yanlış işlem nedeniyle ihale dışı bırakılmakta dolayısı ile rekabetin sağlanamadığı belirtilmekte ve bu nedenlerle elektronik alımlarla ilgili olarak sıkı kurallar yerine esnek düzenlemeler yapılması gerektiği ileri sürülmektedir.

Elektronik alımının temel prensipleri; Güvenlik, gönderilen tekliflerin aynı anda açılması, tekliflerin başka istekliler tarafından görülmemesi, isteklilere ait elektronik imzanın bulunması, gönderilen bilgilerin tekliflerin düzeltilmemesi, değiştirilememesi ve geri alınamaması, gizlilik, bilgilerin denetim için saklanmasıdır.

Bunların dışında her ihalede olduğu gibi idareler yine EC direktiflerinde belirtilen 5 temel prensibe uygun hareket etmek zorundadırlar. Ayrıca idarelerin elektronik ihale sistemlerinin bütün isteklilerin katılımına imkan sağlaması da gerekmektedir. Elektronik ihaleyi yapan idarenin sisteminin bazı isteklilerin katılımına imkan vermemesi durumunda ayrımcılık yapmama (non discrimination) ilkesine aykırılık söz konusu olabilir.

1. Veri Bankası (Database): Elektronik ihalenin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle istekli bilgilerine ulaşılan veri bankasının (database) oluşturulması gereklidir. AB’de veri bankası daha çok “Utilities” sektöründe kullanılmaktadır.

İngiltere’deki uygulamaya göre, idarelerin database kullanımlarına ilişkin yasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. İdareler database sistemini kendileri kurabilir, kiralayabilir veya hizmet karşılığı ödeme yapmak suretiyle kullanabilirler. İngiltere’de database sistemi Oracle, Siemens, IBM gibi büyük özel sektör firmaları tarafından kurulup işletilmektedir. Sistemin nasıl kurulacağına ilişkin mevzuatta özel bir düzenleme bulunmamakta olup, sistem tamamen ticari faaliyet kuralları çerçevesinde kurulup işletilmektedir.

Bu sistemde istekliler önce bir beyanname doldurarak sisteme kayıt olmak zorundadırlar. İsteklilere ait bilgiler database sisteminde kayıtlı olduğundan her ihalede idareye sunulmasına gerek bulunmamaktadır. İstekliye ait bilgiler de idareler tarafından görülüp yorumlanabilmektedir. İsteklilerin durumlarında meydana gelen değişikliklerin sisteme

hemen işlenmesi önemli olmaktadır. İdarelerin sistemdeki bilgilerde herhangi bir değişiklik yapmaları mümkün değildir. Söz konusu sistemde, sisteme katılanlar tarafından verilen bilgilerin doğru olup olmadığı sık sık denetlenmektedir. Öte yandan idareler isteklilere ait bilgilerin doğruluğunu database hizmeti sunucularından başka kendileri de kontrol edebilmektedirler.

i. Procurement Card: Kredi kartı benzeri bir karttır. Banka ile idare arasında yapılan bir sözleşmeye dayalı olarak banka tarafından ihale yetkilisine verilmektedir. Kartın kime ya da kimlere verileceğine idare karar vermekte ancak harcama takipleri banka tarafından yapılmaktadır. Banka tarafından düzenlenen aylık ekstrede yapılan alımların dökümü gösterilmektedir.

Procurement kartla iki tür alım yapılabilir; Düşük miktarlı alımlar (limitin ne kadar olacağına idareler tarafından karar verilmektedir. Bu limit AB uygulamalarında genellikle 200 Euro olarak kabul edilmektedir), İhaleye dayalı olarak yapılan kısmi alımlarda ödeme aracı olarak kullanmak suretiyle de alım yapılabilir.

İngiltere'deki uygulamaya göre, procurement kart küçük alımlar için uygulanmakta ve 500 sterlinin altındaki alımlarda bu ihale yöntemine başvurulmaktadır. Öte yandan toplu alımlar daha ucuza geldiği için bu tür alımların pek tercih edilmediği, ihtiyaçların bölünerek alma yoluna gidilmediği ve bu şekilde yapılan alımların sıkı bir şekilde denetlendiği de ihale yetkilileri ile Sayıştay benzeri Kurum tarafından da belirtilmektedir.

j. Dinamik Alım Sistemi: Klasik Direktiflerde ve "Utilities" Direktiflerinde "Dinamik Satın Alma Sistemi", ihale yapan kurumun gereksinimlerini karşılamak üzere düzenli olarak kullandığı ve genelde piyasada bulunan özellikteki malların alımı için kullanılan, süre ile kısıtlı, geçerliliği süresince seçilme kriterlerini karşılayan ve şartnameye uyduğunu gösterir bir teklif veren ve tüm iktisadi işletmelere açık olan, tamamıyla elektronik bir süreçtir.

Üye Ülkeler ihale yapan kurumların dinamik satın alma sistemlerini kullanmalarına imkan sağlarlar.

Dinamik satın alma sistemi kurmak için ihaleci kurumlar, bu sistem altında sonuçlandırılacak ihalelerin verilmesine kadar olan tüm safhalarda açık ihale usulünü takip edeceklerdir.

Seçilme kriterlerini yerine getiren, şartnameye ve muhtemel ilave dokümanlara uyduğunu gösteren bir teklif veren tüm istekliler sisteme kabul edilecektir. Bu nitelikleri taşıyan teklifler şartnameye uymayı sürdürmek şartıyla her an geliştirilebilecektir.

Sistemi kurmak ve ihaleleri bu sistem dahilinde vermek maksadıyla ihaleci kurumlar sadece elektronik araçları kullanacaklardır.

Dinamik satın alma sistemini kurmak amacıyla ihale yapan kurumlar, dinamik satın alma sistemini kullanılacağını açıklayan bir ihale ilanı yayınlayacaklardır.

İhaleci Kurumlar şartnamede satın alma sistemiyle ilgili gerekli bilgiler, kullanılan elektronik ekipmanlar, teknik bağlantı düzenlemeleri ve şartnamelerinin yanı sıra, bu sistem kapsamında yapılması planlanan alımların özelliklerini de belirteceklerdir.

İdareler, ilanın yayınından sistemin sonuçlanacağı zamana kadar, kısıtlama olmadan, şartnamelere ve varsa ilave dokümanlara elektronik araçlarla doğrudan ve tam olarak erişilmesini sağlayacaklar ve bu tür dokümanların başvurulacağı internet adresini ilanda belirteceklerdir.

İhaleci kurumlar dinamik satın alma sisteminin baştan sona tüm periyodu boyunca, herhangi bir istekliye, direktifte belirtilen belli koşullar altında yeterli bir teklif sunma ve sisteme kabul edilme olanağını vereceklerdir.

İhaleci kurum, dinamik satın alma sistemine kabul edilen veya reddedilen teklifleri sunan isteklileri, mümkün olan en erken zamanda bu durumlarından haberdar edecektir.

Her ihale için ihale daveti yapılmalıdır. İhale davetini yayınlamadan önce, ihaleci kurumlar tüm isteklilere sadeleştirilmiş bir ilan göndererek, bu sadeleştirilmiş ilanın gönderilmesinden sonraki 15 günden az olmayan bir zaman sınırı içinde bir teklif vermeye çağıracaklardır.

İhaleci kurumlar bu sistem kapsamında ihale edilecek her bir ihale için, sisteme kabul edilen tüm isteklileri teklif vermeye çağıracaklardır. Bu bakımdan, teklif verilmesi için bir zaman sınırı koyacaklardır. İhaleci kurumlar, ihaleyi dinamik satın alma sistemi kapsamında ihale ilanında belirtilen kriterler bazında en iyi teklifi veren istekliye vereceklerdir.

İhaleci kurumlar rekabeti engellemek, kısıtlamak veya bozmak için bu sisteme başvuramazlar. Bu sisteme ilişkin masraf olarak ilgili isteklilere veya sisteme taraf olanlara herhangi bir bedel fatura edilemez.

k. Elektronik Bildirim (Electronic Means Of Communication): Eski sisteme göre yazılı bildirim esas bildirim yolu iken, yeni sistemde elektronik bildirim de düzenlenmiş ve bu bildirime yazılı bildirim ile eşit önem verilmiştir. Ancak idare hangi bildirim yolunu seçeceğini önceden belirtmek durumundadır. Elektronik kanalların kullanılması kuşkusuz zaman tasarrufu sağlamaktadır.

İdarenin bildirim usulleri olarak elektronik metotlar belirlemesi durumunda istekliler alternatif bildirim usulü önerebilirler. Kullanılan elektronik araçlar ya da seçilen teknoloji diğer üye ülkelerde kullanılan teknolojilerle uyumlu olmalıdır.

Tüm iletişim ve bilgi alışverişi, posta, faks, elektronik araçlar yoluyla, yine direktifte belirtilen hal ve koşullarda telefon yoluyla, veya ihaleci kurumun seçimine göre bu araçların kombinasyonu şeklinde yapılacaktır.

Seçilen iletişim aracı genelde hazır (ulaşılır) olmalı ve böylelikle iktisadi işletmecilerin ihale sürecine erişimini kısıtlamamalıdır.

İletişim, bilgi alışverişi ve bilginin saklanması o şekilde yürütülecektir ki; veri bütünlüğü ile, tekliflere ve ihaleye katılım için başvuru dokümanlarına ait içeriklerin gizliliğinin korunması sağlanacak ve ihaleci kurumlar, teklif ve katılım başvurularının içeriklerini, ancak bunların sunulması için saptanan süre sınırlarının dolmasından sonra inceleyebileceklerdir.

Elektronik iletişimde kullanılacak araçlar ile bu araçların teknik özellikleri, ayrımcılığa sebebiyet vermeyecek, genellikle ulaşılabilir ve genel kullanımdaki bilgi ve iletişim teknolojisi ürünlerine uyumlu olacaktır.

İhaleye katılım başvurularının telefonla yapıldığı durumlarda, başvuru için belirlenen süre limiti sona ermeden önce yazılı bir teyit gönderilmek zorundadır.

İhaleci kurumlar, yasal kanıt olması amacıyla gerekli olduğu durumlarda, faks yoluyla yapılan ihaleye katılım başvurularının posta ile veya elektronik araçlarla teyit edilmesini isteyebilirler.

İhaleci kurumlar, elektronik araçlarla yürütülen ihale usullerindeki gelişmeleri belgelemek üzere gerekli önlemleri alacaklardır.

3.2.4 İnceleme Süreci

Üye ülkelerde AB direktiflerinin gereklerini yerine getiren farklı inceleme sistemleri mevcuttur. Bazı üye devletlerde ihaleyi açan kurum tarafından yapılan ön inceleme sonrasında, bağımsız bir organ tarafından inceleme yapılırken, bazılarında ise yargı organlarına başvuru olanağı sağlanmıştır. Kanuna uygun olmayan bir fiil ya da karar sonucu mağdur duruma düşen istekliye, uğradığı zararın tazmini için adli yargıya başvuru yolu açıktır.

İngiltere uygulamasında ise; İhale sürecine yönelik olarak istekliler ya yerel mahkemeye ya da Avrupa komisyonuna başvurabilirler. İhaleyi yapan idareye, şikayet yolu ile başvuruda bulunamazlar. Ayrıca İngiltere Kamu Alımları Ofisinin şikayet sürecine yönelik bir görevi bulunmadığından, söz konusu Ofis'e başvurulması da söz konusu değildir.

a. İhaleyi Açan Kurum Tarafından Yapılan Ön İnceleme: Direktifler, şikayetlerin öncelikle ihaleyi açan kuruma yapılmasını zorunlu kılan usullere izin vermektedir

b. Karşılıklı Anlaşmaya Varabilmek Amacıyla Yapılan Zorunlu Ön İnceleme: Karşılıklı anlaşmaya varabilmek için yapılan zorunlu ön inceleme pek çok ülkede uygulanan bir yöntemdir. Bu mekanizma, sözleşmeye taraf olan makama, şikayet mahkemeye intikal etmeden önce gerekli adımları atma olanağını vermektedir. Buradaki asıl amaç, kamu otoritesine gerekli düzeltimler yapması için fırsat verilerek, dava açılmadan konunun halledilmesidir. İhaleyi açan kurumdan başka hiçbir kurum, bu yönde bir müdahalede bulunamaz..

c. Bağımsız Bir Organ Tarafından Yapılan İnceleme: AB üyesi kimi ülkelerde, direktiflere uygun olarak, şikayetler üzerindeki ilk incelemenin kamu alımları konusunda uzmanlaşmış bağımsız bir organa intikal ettirilmesi öngörülmektedir. Eğer ulusal yasalar izin veriyorsa bu organların kararlarına karşı yargı yoluna gidilebilir.

d. Sadece Yargısal İncelemenin Öngörülmüş Olması: Kimi üye ülkeler, ihaleyi açan Kamu kurumlarının kararlarına ilişkin şikayetlerin doğrudan ulusal mahkemeler önüne getirilmesine imkan tanımıştır. Direktifler bu tür incelemeyi -en azından son aşamada- zorunlu kıldığından ilgili AB mevzuatını uygulamanın en kolay yolu budur. Yetkili

mahkemenin kamu davalarında uzmanlaşmış olup olmadığı, ilgili ülkedeki yargı sistemine bağlıdır.

e. Son Aşamadaki Yargısal İnceleme: İhtilafların çözümünde yargısal incelemenin öngörülmemesi durumunda, en azından son aşamada yargı yoluna başvurma imkanının getirilmesi AB Direktiflerince gerekli kılınmıştır. Söz konusu Direktifleri ulusal hukuklarına tam olarak aktaran tüm AB Üyesi Ülkelerde bu tip yargısal inceleme yolları tesis edilmiş bulunmaktadır.

f. Komisyon'un Üye Devletleri Denetleme Yetkisi: Kamu alımlarına ilişkin AB direktiflerinin ihlali halinde, sözleşmenin imzalanmasından önce AB Komisyonuna başvuru yapılması halinde Komisyon, üye ülke veya ilgili idareden açıklama talep etmektedir. Üye ülke 21 gün içinde; ihale sürecinin durdurulması, kanuna aykırı işlem ve eylemlerin düzeltilmesi, düzeltici işlem tesis edilemediği durumlarda gerekçelerin bildirilmesi yönünde işlem tesis eder. Komisyon üye ülkenin açıklamalarını uygun bulmazsa, konu AB Adalet Divanına intikal eder. Bu halde ilgili devlet konumunda yer alır. Şikayetler iç hukuk yolları tüketilmeden doğrudan AB Komisyonuna da yapılabilir. AB Komisyonu kararlarına karşı AB Adalet Divanına (European Court of Justice) gitme yolu açıktır. (AB Antlaşması'nın 226. maddesi)

g. Alternatif Uyuşmazlık Çözümleri: İmzalanmış sözleşmelere ilişkin uyuşmazlıkların sonuçlandırılmasında mahkeme dışında sözleşmede öngörülmüş olması kaydıyla tahkim (arbitration) ve uzlaştırma imkanları mevcuttur. (Kamu Alımlarında AB ve İngiltere Uygulamaları,2005)

3.3 YENİ İHALE KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

3.3.1 Eski Devlet İhale Kanunu ile Yeni Kamu İhale Kanununun Farkları :

Uygulanmaya başladığı günden bu güne kadar sürekli tartışılan ve sürekli değiştirilmesi gündemde olan 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, yerini 1 Ocak 2003'te yürürlüğe giren 4734 sayılı Kamu İhale ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmesi Kanunlarına bırakmıştır. Yürürlüğe giren kanunlar ortaya konurken, kamu hukukuna tâbi ve kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihale ve sözleşmelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek amaçlanmıştır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun değiştirilmesinin nedenleri ise özet olarak, günümüzün değişen ve gelişen ihtiyaçlarına cevap vermediği, uygulamada ortaya

çıkan aksaklıkları gidermede yetersiz kaldığı, kamu kurumlarının tamamını kapsamadığı, Avrupa Birliği ve uluslar arası ihale uygulamalarına paralellik göstermediği şeklinde izah edilmektedir.

İhale mevzuatının iki ayrı kanun şeklinde hazırlanmasında kamu harcaması gerektiren işlere özgü ihaleler ile gelir elde edilmesine yönelik ihalelerin kendine özgü niteliklerine uygun ihale mevzuatını belirlemek, Avrupa Birliği ve Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslar arası kuruluşların ihale mevzuatı ile paralellik tesis etmek amaçlanmıştır. Bu durumda 4734 sayılı Kamu İhale Yasası mal veya hizmet alımları ve yapım işleri içindir. Satım, kiraya verme, trampa ve mülkiyetinin gayrî aynî hak tesisi gibi kamuya gelir sağlamaya yönelik işleri kapsamamaktadır. 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ise Kamu İhale Kanunu'na göre yapılacak ihalelere ilişkin sözleşmelerin düzenlenmesi ve uygulanması ile ilgili esas ve usullerin tek bir yasal düzenleme ile gerçekleştirilmesi ve bir yasal boşluğa neden olmaması için ayrı kanun şeklinde düzenlenmiştir.

Eski ve yeni İhale Kanunları arasındaki temel farklılıklar şu şekilde belirtilebilir:

- a.** Öncelikle kanun kapsamına giren kurum ve kuruluşlar genişletilerek, bunların kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal ve hizmet alımları ile 3'ncü maddede belirtilen kurumlar ve işler hariç tutulmuştur.
- b.** Savunma, güvenlik ve istihbarat ile ilgili askerî araç, silah ve malzeme alımları ile kurumların DMO kapsamında yapacakları alımlar ve Toprak Mahsulleri Ofisi'nden yapılacak alımlar kanun kapsamına dahil edilmemiştir. Bunların dışında ihtiyaçların kamu kurum ve kuruluşlarından protokol yapılarak karşılanması uygulamasına son verilmiştir.
- c.** İhale tanımı yeniden ele alınarak “Bu kanunda yazılı usul ve şartlarla mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkisinin onayına müteakip sözleşmenin imzalanmasıyla tamamlanan işlemler” olarak ortaya konmuştur. Böylece ihale sürecinde bütünlük sağlanmıştır.
- ç.** 2886 sayılı eski Kamu İhale Kanununda ilke olarak ortaya konulan ihtiyaçların, uygun şartlarla, zamanında, açıklık ve rekabet ortamında sağlanması hükmüne ilâve olarak ihalelerde; saydamlık, eşit muamelenin, güvenilirliğin, gizliliğin, kamuoyu denetiminin ve kaynakların verimli olarak kullanılmasının zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır.

d. İhalelerin işin mahiyetine en uygun fiyatla, temini mümkün olan mevsimlerde yapılacağı uygulamasına yeni kanunla son verilmiştir.

e. Ayrıca ödeneği bulunmayan hiçbir iş için ihaleye çıkılamayacağı ve ihale kanununa göre yapılacak tedariklerde açık ihale usulünün her halükarda temel ihale usulü olarak düşünülmesi gerektiği ilke olarak ortaya konmuştur.

f. İhale komisyonları; biri başkan, ikisi ihale konusu işte uzman olmak koşulu ile ilgili idare personelinden dört kişinin ve maliye görevlisinin katılımı ile en az beş kişiye çıkarılmıştır. Ayrıca ihale yetkilisi tarafından komisyon görevlendirilirken, yedek üyelerinde belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Oyların eşit olması durumunda başkanın karara olan tesirini önlemek maksadıyla komisyon personeli kaç kişiden oluşursa oluşsun mutlaka tek sayı şeklinde olacaktır.

g. Eksiltmelerin tahminî bedel üzerinden yapılması uygulaması kaldırılmıştır. İdareler, ihalesi yapılacak işle ilgili yaklaşık maliyet belirleyecekler, belirlenen bu maliyet ihale yapılana kadar gizli kalacak ve hiçbir şekilde isteklilere sızdırılmayacaktır. İdarelerce yapılan yaklaşık maliyetin bu kanunda belirtilen tüm ihale usullerinde uygulanması mecburîdir.

ğ. İhaleye katılabilme şartı olarak isteklilerde olması gereken nitelikler ve buna ilişkin belgeler ile isteklilerin ihale istek dışı bırakılma halleri ve ihaleye katılamayacak olanlar yeniden düzenlenmiştir. Buna göre; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa giren suçlardan ve organize suçlardan hüküm alanlar, ihale yetkilisi ve ihaleyi hazırlamak, yürütme ve sonuçlandırmakla görevli olanların 3'üncü dereceye kadar kan hısımları ile ihaleyi yapan idare bünyesinde bulunan veya idare ile ilgili her ne amaçla kurulmuş olursa olsun vakıf, dernek, birlik, sendika gibi kuruluşlar ve bunların kurmuş oldukları veya ortak oldukları şirketlerin de ihalelere katılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

ı. Önceki kanunda rekabet ilkesinde saklı halde iken, yeni kanunda teknik şartnamelerin; belli bir marka, model, patent, menşei, kaynak veya ürün belirtilmeden ve belirli bir marka veya modele yönelik özelliklere ve tanımlamalara yer verilmeyecek şekilde hazırlanması açıkça ortaya konmuştur.

i. Hazırlanan ihale dokümanı, önceden olduğu gibi idarede bedelsiz görülebilecektir. Ancak isteklilerin ihale dokümanına sahip olmak istemeleri durumunda satın alınması zorunlu

hale getirilmiştir. Doküman bedeli, hazırlama maliyetini aşmayacak ve rekabeti engellemeyecek şekilde idarelerce tespit edilecektir.

j. İlan kurallarını ve sınırlarını ortaya koymak maksadıyla eşik değer kavramı getirilmiştir. 1 Şubat 2009 tarihinden itibaren mal ve hizmet alımlarında 1.010.572,00 TL., yapım işlerinde 22.232.648,00 TL. olarak uygulanacaktır. Eşik değerlerin güncellenmesi Kamu İhale Kurumu tarafından her yıl Şubat ayı içerisinde yapılacaktır.

k. İlan süreleri ve kuralları yeniden düzenlenmiştir. Buna göre; eşik değerlerin üstünde olan ve açık ihale usulü ile yapılan ihaleler, ihale tarihinden en az kırk gün önce en az bir defa resmî gazetede yayınlanır. Eşik değerlerin altında olan mal ve hizmet alımları için ihale tarihinden en az yedi gün önce ihalenin yapılacağı yerde çıkan gazetenin birinde ilan edilir. Pazarlık usulünün (b) ve (c) bentlerinde ilan zorunlu değildir.

l. Diğer taraftan ilan metinlerindeki eksiklik ya da yanlışlık nedeniyle yapılan ilan hatalarının tespit edilmesi durumunda, ilanların yayınlanmasını takip eden on gün içinde hatalı hususlar için düzeltme ilanı yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca ilan yapıldıktan sonra ihale dokümanında değişiklik yapılmaması esas olmakla birlikte tekliflerin hazırlanmasını veya işin gerçekleştirilmesini etkileyebilecek maddî veya teknik hatalar veya eksikliklerin idarece tespit edilmesi veya isteklilerce yazılı olarak bildirilmesi halinde ihale dokümanında değişiklik yapılabileceği, yapılan değişikliklere ilişkin bir zeyilnâme düzenleneceği ve ihale gününden en az on gün önce bilgilendirilecek şekilde ihale dokümanı alanların tamamına gönderileceği kanun maddesi olarak belirtilmiştir.

m. Diğer şehirde yapılacak ilanlar zorunluluk olmaktan çıkarılmıştır. Ancak idarelerin işin önem ve özelliğine göre yurt içinde çıkan başka gazete veya yayın araçları, bilgi işlem ağı veya internet yoluyla ilan yapabilecekleri bir hüküm olarak ortaya konulmuştur.

n. Açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü pazarlık usulü ve doğrudan temin olmak üzere dört temin usulü belirlenmiştir. Bunlardan açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel ihale usulleri olarak benimsenirken, diğerlerinin uygulanabilmesi için yasanın ilgili maddelerinde belirlenen şartların oluşması gerekmektedir.

o. Tekliflerin hazırlanmasında iç zarf-dış zarf uygulaması kaldırılarak; ihaleye katılabilme şartı olarak istenen belgeler, geçici teminat ve teklif mektubunun tek zarfta toplanması

benimsenmiştir. Zarfın yapıştırılan yerinin istekli tarafından hem imzalanması hem de mühürlenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

ö. Tekliflere geçerlilik süresi getirilmiştir. Bu sürenin ihale dokümanında gösterilmesi zorunludur. Bu durum idarelerin işin başlama ve bitirme sürecini ve süresini çok iyi plânlama ve hesaplamasını beraberinde getirmektedir.

p. Daha önce tahminî bedel üzerinden yüzde 3 olarak alınan geçici teminat, bundan böyle teklif edilen bedelin yüzde 2'sinden az yüzde 4'ünden fazla olmamak üzere alınmak suretiyle uygulanacaktır. Bu oran ihale dokümanında belirtilir. Banka teminat mektubu şeklinde verilen geçici teminat mektuplarında tekliflerin geçerlilik süresinden en az otuz gün fazla süreli olmak kaydıyla süre belirtilir. Kesin teminat mektuplarının süresi ihale konusu işin bitiş tarihi dikkate alınmak suretiyle idare tarafından belirlenir.

r. Tekliflerin değerlendirilmesinde uygun bedel yerine ekonomik açıdan en avantajlı teklif uygulaması getirilmiştir. Birden fazla istekli tarafından aynı fiyatın teklif edildiği ve bunların da ekonomik açıdan en avantajlı teklif olduğu anlaşıldığı takdirde fiyat dışı unsurlar (işletme ve bakım maliyeti, maliyet etkinliği, verimlilik, kalite ve teknik değer gibi) dikkate alınarak ihale sonuçlandırılacaktır.

s. Mal alımı ihalelerinde ihale dokümanında belirtmek kaydıyla alternatif teklif verilebilecektir. İdarenin tespit ettiği yaklaşık maliyete göre aşırı düşük bulunan tekliflerin nedenleri sorulmak suretiyle, açıklamaların yeterli görülmesi halinde kabul edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

ş. Tekliflerin değerlendirilmesi neticesinde ekonomik açıdan en iyi teklif sahibinin sözleşme yapmaya yanaşmaması durumunda ekonomik açıdan en iyi ikinci teklif sahibi ile ihale yetkilisinin uygun görmesi halinde sözleşme yapılabileceği önemli bir yenilik olarak kanun hükümlerine dahil edilmiştir.

t. İhale kararlarının onaylanması ve kararın müteakibinde tebliği konularında da değişikliğe gidilmiştir. Buna göre, ihale kararları en geç 20 gün içinde ihale yetkilisince onaylanır. Onay gününü izleyen en geç üç gün içinde teklif veren tüm isteklilere ihale sonucu iadeli taahhütlü mektupla bildirilir. Mektubun postaya verilmesini takip eden 14'üncü gün kararın isteklilere tebliğ tarihi sayılır. Bu sürelerin bitimini veya Maliye Bakanlığı vizesi gereken hallerde vizenin yapıldığının bildirilmesini izleyen günden itibaren üç gün içinde üzerine

ihale kalan istekliye tebligat yapılır. Mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün tebliğ tarihi sayılır. Bu tarihten itibaren isteklinin sözleşme yapma süresi on gündür.

u. Yapılan bütün ihaleler bir sözleşmeye bağlanır. Ancak doğrudan temin usulünün (d) bendi ile yapılan alımlarda sözleşme yapılması zorunlu değildir.

ü. İhalenin başlangıcından sözleşmenin imzalanmasına kadar olan süre içerisinde idarece yapılan işlemlerde mevzuata uygun olmadığına ilişkin şikâyetleri incelemek ve sonuçlandırmak, her yıl uygulanacak eşik değerleri tespit etmek, standart ihale dokümanları ve tip sözleşmeleri hazırlamak, geliştirmek, yönlendirmek ve 4734 sayılı Kanunun 53'ncü maddesinde belirtilen diğer görevleri yapmak maksadıyla Kamu İhale Kurumu kurulmuştur.

v. Diğer önemli bir yenilik ise ihale ile isteklerin şikâyetleri konusunda olmuştur. İhalenin herhangi bir aşamasında istekli, yazılı şikayette bulunabilir. Şikâyet sunulduktan sonra ihale yetkilisince ivedilik ve kamu yararı bulunması nedeniyle ihale işlemlerine devam edilmesi gereği onaylanmadıkça, idare sözleşme imzalayamaz. Anlaşmazlık taraflar arasında sulhen çözümlenmezse, idare konu ile ilgili karar alır. İstekli karar bitimini takip eden 15 gün içinde Kamu İhale Kurumuna inceleme talebinde bulunabilir. Sözleşme imzalandıktan sonra yapılan şikâyetler kurul tarafından değerlendirmeye alınmaz.

w. Yasak fiil ve davranışta bulunanlar fiil ve davranışlarının özelliğine göre ilgili bakanlık tarafından 1-2 yıl, üzerine ihale yapıldığı halde mücbir sebepler dışında sözleşme yapmayanlar ise 6 aydan az olmak üzere 1 yıla kadar kanun kapsamındaki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklanır. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'na göre suç teşkil eden nedenlerden dolayı kovuşturma geçirenler hüküm olunacak cezanın yanı sıra idare tarafından verilen yasaklamanın bitiş tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 1 yıldan az olmamak üzere 3 yıla kadar ihalelerden yasaklanırlar. Diğer taraftan mahkeme kararı ile yasaklananların Cumhuriyet Savcılığınca sicillerine işlenmek üzere Kamu İhale Kurumuna ve ilgili meslek kurumlarına bildirilecek olması bu konudaki bir boşluğu ortadan kaldırmıştır.

y. Kanunun gizlilik ilkesine göre, kanun uygulamasında görevli olanlar ihale süreci ile ilgili bütün işlemlere, isteklilerin iş ve işlemleri ile teknik ve malî yapılarına ilişkin olarak gizli kalması gereken bilgi ve belgeleri ifşa edemezler, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar hükmü getirilmiştir.

z. Ayrıca yerli istekliyi korumak maksadıyla, yaklaşık maliyeti eşik değerin altında olan ihalelere sadece yerli isteklinin katılması, yaklaşık maliyeti eşik değerlerin üstünde olanlar için ise yüzde 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması hususlarında idarece hazırlanan ihale dokümanından hükümler konulabileceği de hüküm altına alınmıştır. Ancak, bu duruma bir istisna getirilmiş, Kanunun bu maddesinin, AB'ne girilmesini müteakip AB ülkeleri için uygulanmayacağı belirtmiştir.

3.3.2 Yeni Kamu İhale Kanununun Tedarik Faaliyetlerine Etkisi :

İdareler her türlü ihtiyacını Kamu İhale Kanunu'na uygun olarak tedarik etmek durumunda olduğundan ihtiyaçların;

- (1) En iyi şekilde,
- (2) Uygun şartlarla,
- (3) Açıklık ve rekabet ortamında,
- (4) Zamanında karşılanması esastır.

Ayrıca idareler kanunun diğer ilkelerini de kişisel yorumlamalardan uzak tutarak, olduğu ve anlaşıldığı gibi uygulamak durumundadır.

Her türlü mal ve hizmetin tedarikinde öncelikle Açık İhale Usulünü düşünmek durumundayız. Diğer ihale usullerini uygulamak bir seçenek değil zorunluluk olmalıdır. Şayet diğer ihale usullerinden birini tercih edersek, tercih sebepleri seçilen ihale usulleriyle ilgili kanunda belirtilen spesifik kriterlere, parasal limitlere ve hazine menfaatine uygun olmalıdır. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, yapılacak işle ilgili olarak bizim şartlarımızın kanunda belirtilen kriterlere ve parasal limitlere uygun olması gerekir. Yoksa ihale usulü seçimi konusunda yasa kriterlerini bizim şartlarımıza uygun hale getirmek doğru bir yaklaşım tarzı değildir.

Kamu İhale Kanunu'na göre esas ihale usulünün Açık İhale Usulü olduğu ve bu husus herkes tarafından bilindiği halde yine de çoğunlukla doğrudan temin usulünün tercih edildiği bir gerçektir Ancak bu tercihin bazı zorunluluklardan kaynaklandığı bilinmektedir. Ödeneklerin cüz'î ve dilimler halinde gönderilmesi, küçük çaplı münferit ödenek ayarlamaları (sempatik yoldan ödenek temini), taşra idarelerinin özellikle temizlik,

kırtasiye ve yedek parça (bakım onarım malzemeleri) ile ilgili çok küçük rakamların da ödeneğe sahip oluşu, istenilen marka ya da modelde malzeme alma gereksinimi, yapılacak işi bir an evvel yapıp bitirme isteği gibi nedenleri bu zorunluluklar içinde gösterebiliriz. Yeni Kamu İhale Kanunu genel olarak değerlendirildiğinde, eski kanuna göre yeni uygulamalar getirmektedir. Kamu denetimine açıklık ve şeffaflık gibi ilkeler de göz önüne alındığında ilgili mevzuatın çok iyi bilinmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Bu,kapsamda yapılacak değerlendirmede yeni Kamu İhale Kanununun, tedarik faaliyetlerine etkisi şöyle sıralanabilir;

a. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4964 sayılı Kanun ile 15 Ağustos 2003 tarihinde yapılan değişiklikle, 3/b istisna maddesine “...gizlilik içinde yürütülmesi gerektiği, her bir ihale için ihale yetkilisince onaylanan...” ibaresi eklenmiştir. Ancak, “gizlilik” kavramının açıklığa kavuşturulmaması uygulayıcılar (planlayan, satın alan, muayene eden, ödeyen) ile denetleyiciler (Kamu İhale Kurumu yetkilileri, Sayıştay Başkanlığı, Maliye Bakanlığı denetçileri) arasında sorunlar yaratabilmektedir.

b. İhalelerin gerçekleşme süresinin, ilan ve tebliğ zamanları ile birlikte iki ayı bulması, yapılacak faaliyetlerde gecikmelere neden olabilmektedir.

c. Yine, 4964 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, “Pazarlık Usulü” ve “Doğrudan Temin” harcamalarının toplamının ödeneklerin yüzde 10’unu aşmayacak olması, acil ihtiyaçların karşılanmasında zor durumda bırakabilmektedir.

ç. Yeni Kanun hükümlerine göre, Kanunun 3’üncü Maddesi (İstisnalar) kapsamı dışında kalan tüm ihalelere, yabancı istekliler de aynı yerli istekliler gibi girebilecektir.

d. İhalenin yapılacağı yerde gazete çıkmaması halinde ilanın, aynı süreler içerisinde ilgili idare ile hükümet ve belediye binalarının ilan tahtalarına asılması ve belediye yayın araçları ile duyurulması, bu işlemlerin bir tutanakla belgelenmesi gerekmektedir.

e. Ödenek tahsisi yapılmamış işler için ihaleye çıkılamaması hükme bağlanmıştır. Yani halihazırda ödenek bulunmaması halinde, daha sonra gelecek bir ödeneğe mahsuben ihaleye çıkılamaz..

f. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22/d maddesi gereğince yapılacak doğrudan temin kapsamındaki alımlarda;

(1) Rekabet ortamının sağlanması amacıyla, öncelikle ilanlı alım usulleri kullanılmalıdır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda belirtilen özel haller dışında zorunlu kalınmadıkça, ilansız alım usulleri kullanılmamalıdır.

(2) Geniş bir kitleye duyurularak azamî katılımın sağlanması ve serbest rekabet ortamında en kaliteli mal veya hizmetin en ekonomik şekilde alınması için her türlü imkandan yararlanılmalı, ancak bu konuda gizliliği olan alımlarda gizliliğe riayet edilerek “Bilmesi Gereken Prensibi” uygulanmalıdır.

(3) Tüm kullanılabilir bütçenin yüzde 10’unu geçemeyeceği yeni Kamu İhale Kanununda hükme bağlanmıştır. Bu limitin aşılması ihtiyacı doğduğunda Kamu İhale Kurumu’ndan izin alınması gerekmektedir.

g. Doğrudan Temin ile alınması planlanan mal veya hizmetler, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22’nci maddesi ve 3.b istisnalar maddesine istinaden Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkartılan Esaslar hükümlerine uygun olarak yapılmalıdır.

ğ. Kamu İhale Kanununun 37’nci maddesi tekliflerin değerlendirilmesinde, tekliflerin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydı ile eksik belge veya önemsiz bilgi eksikliği bulunması halinde tamamlanabilir” hükmüne göre eksik belge ve önemsiz bilgilerin neler olabileceği konusunda önceden çalışma yapılması gerekmektedir. Eğer, bir isteklinin ihale esnasında, teklifin esasına zarar vermeyecek şekilde belge eksikliği veya hesap hatası varsa, eski Kamu İhale Kanununda olduğu gibi, isteklinin teklifinin doğrudan reddedilmesi mümkün değildir. İstekliye, belgelerini tamamlaması veya hatasını düzeltmesi için makul bir zaman verilmesi zorunludur.

h. Yeni Kamu İhale Kanunu kapsamında kurulan bir kurum olan Kamu İhale Kurumu, tüm kamu ihaleleri kurallarının düzenlenmesinden sorumlu tek kurum kılınmıştır. Kurum bu görevini yayınladığı, karar, sirküler ve tebliğler vasıtasıyla yerine getirmektedir. Kurumun yayınladığı yeni mevzuat doğrudan ihale komisyonlarını bağlamaktadır. Dolayısıyla, Kurumun yayınladığı mevzuatın ilgili birimlerce yakından takibi gerekmektedir.

3.4 DOĞRUDAN TEMİN

3.4.1 Doğrudan Temin Ne Demektir?

Doğrudan temin, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 4'üncü maddesinde, "Bu Kanunda belirtilen hallerde ihtiyaçların, idare tarafından davet edilen isteklilerle teknik şartların ve fiyatın görüşülerek doğrudan temin edilebildiği usul" şeklinde tanımlanmıştır. Kanun tasarısında yer alan gerekçede ise "özellikle kağıt, kırtasiye, elektrik malzemeleri gibi küçük ölçekli günlük ihtiyaçların karşılanması ile küçük bakım onarım işlerinin yaptırılmasında kolaylık sağlamak üzere ihale yetkilisince görevlendirilecek kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak temin yöntemi benimsenmiştir" denilmek suretiyle maddenin düzenleniş nedeni açıklanmıştır.

Doğrudan temin, aslında bir ihale usulü olmamasına karşın, Kanunun ilk halinde ihale usulleri arasında sayılmıştır. Kanunda 2003 yılının Ağustos ayı içerisinde yapılan son değişikliğe göre 22'nci maddesinde ilan yapılmaksızın doğrudan temin usulü ile karşılanabilecek ihtiyaçlar şöyle sayılmıştır:

- a. İhtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğinin tespit edilmesi,
- b. Sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması,
- c. Mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenerek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden alınması,
- d. Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idarelerin 33.076,00 TL., diğer idarelerin 11.021,00 TL.'sını aşmayan ihtiyaçları ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar,¹
- e. İdarelerin ihtiyacına uygun taşınmaz mal alımı veya kiralanması,
- f. Özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbî sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi alımları,

¹ Bu fıkrada geçen parasal değerler her yıl Şubat ayı içerisinde Kamu İhale Kurumu tarafından güncellenmektedir.

g. Milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülen uyuşmazlıklarla ilgili davalarda, Kanun kapsamındaki idareleri temsil ve savunmak üzere Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan ya da avukatlık ortaklıklarından yapılacak hizmet alımları,

h. 4353 sayılı Maliye Vekâleti Baş Hukuk Müşavirliğinin ve Devlet Davalarının Takibi Usullerine Dair Kanunun 22'nci ve 36'ncı maddeleri uyarınca Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan hizmet alımlarıdır.

Bu maddeye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve aynı Kanunun 10'uncu maddesinde sayılan yeterlilik kurallarına arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir.

(a), (b) ve (c) bentlerine göre, tekliflerin hazırlanması için yeterli süre tanınmak suretiyle davet edilecek istekli ile idarenin ihtiyaçlarını en uygun şekilde karşılamak amacıyla teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapılarak ihtiyaçlar temin edilir. (d) bendinin uygulanması halinde, ihale komisyonu kurulmadan ve teminat alınmadan ihale yetkilisince görevlendirilecek kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir. Bu bent gereğince temin edilen ihtiyaçlara ilişkin olarak belli bir süreyi gerektirmemesi durumunda sözleşme yapılması zorunlu değildir. (d) bendinin uygulanması halinde de, piyasada fiyat araştırması yapılması zorunludur.

Görüldüğü gibi söz konusu ihtiyaçlar, doğaları gereği ihale açılarak temini mümkün olmayan, işin doğası, piyasa koşulları ve çeşitli yasal düzenlemelerle idarelerin tercih hakkının ortadan kalktığı ihtiyaçlardır. Yoksa diğer ihale usullerinden biriyle temin edilmesi gereken bir ihtiyacın bu kapsamda karşılanması söz konusu değildir; doğrudan temin esas itibarıyla istisnai olarak başvurulması gereken bir yöntemdir.

Maddede ilan yapılmaksızın ifadesi kullanılmış ise de idarî bir tedbir olarak aynı Kanunu 13'üncü maddesindeki süre ve sınırlamalara uyulmadan ilan yapılması, örneğin doğrudan temin edilecek malların idarenin görünür bir yerine asılmak suretiyle duyurulması her zaman mümkündür.

Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan uygulama yönetmeliklerinde, uygulanacak ihale usulünün tespiti kapsamında açık ihale usulünün uygulanmasının imkansız olduğu durumlarda doğrudan temin usulüne başvurulabileceği belirtilmiştir.

İdare tarafından, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 18 ila 22'nci maddesi hükümleri doğrultusunda, uygulanacak ihale usulü belirlenir. Bu belirleme yapılırken öncelik açık ihale usulüne verilir. Ancak alınacak malın türü, niteliği, uzmanlık ve ileri teknoloji gerektirmesi, yaklaşık maliyeti ve ivediliği gibi kriterler esas alınarak, Kanunda belirtilen hallerde belli istekliler arasında ihale usulü veya pazarlık usulü yada doğrudan temin yolu ile de ihale yapılabilir. (Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği Md.10)

3.4.2 Doğrudan Teminin Uygulama Esasları :

a. Pazarlık Yapılması : Doğrudan temin kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımlarında pazarlık yapılmalıdır. Tek satıcı yada özel hak sahibi olma hali pazarlığa engel olmayıp; bunun mümkün olduğu her durumda, kurumca kurulacak olan komisyonlar, pazarlık yapmak zorundadır. 22'nci maddenin (a), (b) ve (c) bentlerine göre, tekliflerin hazırlanması için yeterli süre tanınmak suretiyle davet edilecek istekli ile idarenin ihtiyaçlarını en uygun şekilde karşılamak amacıyla teknik şartlar ve fiyat üzerinde "görüşme" yapılarak ihtiyaçlar temin edilecektir. Burada 21'inci maddedeki pazarlık usulü ile karıştırılmaması için görüşme sözcüğü kullanılmıştır. 21'inci maddede olduğu gibi, doğrudan temin kapsamında yapılacak pazarlık yalnız fiyat pazarlığını değil, teknik şartları da kapsar nitelikte olacaktır. Burada teknik şartları uygun bulunan isteklinin fiyat teklifinden indirim yapmasına dayalı bir pazarlık süreci söz konusudur.

İsteklinin teklifinin Kanunun 30'uncu maddesinde yazılı ihaleye girmek yeterlilik şartlarını taşıması gibi bir zorunluluk yoktur. Çünkü tek satıcıdan alım yapılmakta olup; yeterlik ve teklif değerlendirilmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Ancak öncelikle görüşmeye esas teşkil edecek yazılı bir teklif alınması zorunludur. Teklif, fiyattan başka teknik şartları da ihtiva etmelidir.

b. Geçici ve Kesin Teminat Alınması : Doğrudan temin kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımlarında, geçici ve kesin teminat alınması gereksiz ve hatta imkansızdır. 22'inci maddenin (a), (b) ve (c) bentlerine ilişkin olarak, teklif alınan kişilerden geçici ve kesin teminat alınmayacağına ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte, her iki durumda da zorunlu olarak seçilen kişi veya kuruluşlardan alım yapılması söz konusu olduğundan; teminat istenmesi mümkün değildir.

c. Yurtdışından Doğrudan Temin : 22'nci Maddenin (a), (b) ve (c) bentlerindeki şartları taşıması halinde, Kanunun diğer maddelerinde belirtilen kısıtlamalar saklı kalmak kaydıyla, yurtdışındaki üreticilerden de doğrudan temin kapsamında mal ve hizmet satın alınması mümkündür.

ç. Ödeme Belgesine Eklenecek Belgeler:

Kanun kapsamındaki kuruluşlarca ödemeye esas olarak düzenlenen belgeler genellikle verile emri yada tediye fişi gibi adlar taşımakta olup; 22'inci Maddenin (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında karşılanan ihtiyaçlara ilişkin ödemelerin yapılabilmesi için, söz konusu ödeme belgelerine aşağıdaki belgelerin bağlanması zorunludur ;

- (1) İhale onay belgesi,
- (2) Yaklaşık maliyet hesap cetveli,
- (3) Tek satıcı, münhasır hak sahibi yada ilk alım yapılan kişi olduğunu gösterir belgeler (yed-i vahit belgesi, bayilik sözleşmesi, tutanak vb.),
- (4) Sözleşme,
- (5) Varsa teknik ve idarî şartname,
- (6) İhale komisyonu kararı,
- (7) Fatura veya fatura yerine geçen diğer belgeler (yazar kasa fişi hariç, serbest meslek makbuzu, harcama pusulası gibi),
- (8) Mal alımlarında ayniyat tesellüm makbuzu, hizmet alımlarında ve yapım işlerinde hizmet konusu işin yapıldığına dair tutanak, rapor, hak ediş vb. belgeler.

Ayrıca, garanti belgesi ile satılması zorunlu olan malların alımında garanti belgesinin onaylı suretinin de ödeme belgesine eklenmesi zorunludur.

d. 22'nci Maddenin (d) Bendindeki Parasal Sınırlar: 22'inci maddenin (d) bendinde yer alan “Büyükşehir Belediye sınırları içinde 33.076,00 TL. Büyükşehir Belediye sınırları dışında ise 11.021,00 TL.’sını aşmayan ihtiyaçlar” hususu ise esasen cüz’iyetinden dolayı ihale açılmasında pratik yarar bulunmayan ihtiyaçların karşılanması için öngörülmüştür.²

² Bu bentte geçen parasal değerler her yıl Şubat ayı içerisinde Kamu İhale Kurumu tarafından güncellenmektedir.

Söz konusu ihtiyaçlar yalnız mal alımlarından ibaret olmayıp, yapım işlerini ve hizmet alımlarını da kapsamaktadır. Buna göre çatı aktarılması, boya badana yapılması, doğramaların ve kırılan camların yenilenmesi gibi küçük onarımlar, taşıtlar için zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptırılması, yetkili servisler eliyle taşıtların ve iş makineleri arızalarının giderilmesi, fotokopi, bilgisayar gibi demirbaş eşyanın mutad bakım ve onarımları; kitap, kırtasiye ve demirbaş alımları, periyodik yayınlara (gazete, dergi gibi) abone olunması gibi ihtiyaçlardan söz konusu parasal sınıra kadar olanlar bu kapsamdadır.

Örnek vermek gerekirse ; kasko sigortası yaptırılmasında, kasko tutarının 22/d fıkrasındaki parasal tutara kadar olması halinde bu fıkra hükmünün, bu bentle yazılı tutarı aşması halinde açık ihale usulünün uygulanması gerekir. Kasko sigortasının ikiye bölünmek suretiyle yine aynı sigorta şirketine yaptırılması mümkün ise de, böyle bir uygulama açık ihale ve ilan zorunluluğundan imtina etme anlamına geldiğinden; Kanunun 5'inci maddesinde belirtilen açıklık ve şeffaflık gibi temel ilkelere aykırı olacaktır. Ancak sigortalanan araçların iş makineleri ve binek araçları şeklinde fonksiyonel bir ayrıma tabi tutulması halinde bu ayrıma dayalı sigorta hizmeti alınması mümkündür.

Kurumların elinde bulunan bilgisayar, fotokopi makinesi, asansör ve binek otoları ile iş makineleri periyodik bakım ve onarımları için, 22/d bendindeki tutarı geçmemek şartıyla yıllık sözleşme yapılması da mümkündür.

Bu bentte geçen parasal tutar, (Kanunda yer alan diğer tutarlar gibi) Kanunun 67'inci Maddesi gereğince Kamu İhale Kurumu tarafından her yıl 1 Şubat tarihinden geçerli olmak üzere güncellenecektir. Söz konusu parasal tutar, bir defada yapılabilecek harcamaya ilişkin sınırı göstermekte olup; idarelerin yıl boyunca bu kapsamda yalnız 11.021,00 TL tutarında harcama yapabilecekleri anlamına gelmemektedir. Asıl olan, bir defada yapılan harcamanın (KDV hariç) 11.021,00 TL 'nı aşmamasıdır.

e. Sözleşme Yapılması : Bu madde kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımlarında belli bir süre gerektirmesi durumunda sözleşme yapılması zorunludur. Ancak mutlaka KİK tarafından hazırlanan tip sözleşmelerin aynen kullanılması zorunlu olmayıp; idarelerin ihtiyaca göre (bu sözleşmelere aykırı olmamak kaydıyla) farklı sözleşmeler geliştirmeleri mümkündür.

22'nci Maddenin (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında sözleşmeler yapılacak aynı ve yüklenici tarafından onbinde beş Kamu İhale Kurumu payı yatırılacaktır.

Ancak, (d) bendinde yazılı tutarı aşmayan ihtiyaçların karşılanmasında ihale komisyonu kurulmayacak, ilan yapılmayacak ve teminat alınmayacaktır. Kanunun 46'ncı maddesinde bütün ihalelerin bir sözleşmeye bağlanması öngörülmüş ise de (d) bendi kapsamındaki ihtiyaçlar ilan yapılmaksızın ve ihale komisyonu kurulmaksızın karşılandığından, esasen herhangi bir ihale söz konusu değildir. Nitekim KİK tarafından yayımlanan uygulama yönetmeliklerinde de,

- (1) Mal alımlarına ilişkin olarak, yalnız Mal Alım İhalelerine Ait Tip Sözleşme,
- (2) Hizmet alımlarına ilişkin olarak, yalnız Hizmet Alım İhalelerine Ait Tip Sözleşme,
- (3) Yapım işlerine ilişkin olarak, yalnız Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşme düzenlenmiş; doğrudan temin usulü ile yapılan mal ve hizmet alımları ile yapım işleri için herhangi bir tip sözleşme öngörülmemiştir. Söz konusu işler için düzenlenen tip sözleşmeler teklif birim fiyat ve götürü bedel alımları kapsamakta olup; bedeli fiyat araştırmasıyla belirlenen doğrudan temin usulü kapsamındaki mal ve hizmet alımları ile yapım işleri için tip sözleşme düzenlenmemiştir. Bu bakımdan, örneğin kurumlara ait binek otosunun akü veya yedek parça alınması yada mutad bakım ve onarımının yapılması için satıcı ile sözleşme yapılması ve bunun için Mal Alım İhalelerine Ait Tip Sözleşme'nin kullanılması gibi bir zorunluluk yoktur.

Kurumlar, alımın niteliğine ve tutarına bağlı olarak farklı sözleşmeler yapmaları da mümkündür. Bu gibi durumlarda söz konusu olan tip sözleşmenin kullanılması zorunlu olmayıp ; işin niteliğine göre (tip sözleşme hükümlerine aykırı olmamak şartıyla) daha basit ve madde sayısı az bir sözleşme yapmaları mümkündür.

f. 22/d Maddesi Kapsamındaki Alımlarda Komisyon Görevlendirilmesi: Kanunun 22'inci maddesinin (d) bendi kapsamındaki ihtiyaçlar, idarelerin ihale yetkilisi tarafından birden fazla kişi görevlendirilmek suretiyle temin edilecektir. Maddede geçen kişiler ifadesi, en az iki kişinin görevlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Daimî nitelikli bir görevlendirme mümkün olmayıp, 22/d maddesi kapsamındaki her bir iş için (aynı kişiler olsa bile) yeniden görevlendirme yapılması zorunludur. İhale komisyonlarından farklı olarak, işçi statüsündeki kişiler de görevlendirilebilecektir.

g. Yaklaşık Maliyet Tespiti : Yaklaşık maliyet tespiti zorunlu değildir. Çünkü Kanunun 9'uncu maddesinde yaklaşık maliyetin “mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç

olmak üzere” tespit edilmesi öngörülmüştür. 22/d maddesi kapsamındaki işler de ise fiyat araştırmasının ihale yetkilisi tarafından görevlendirilecek kişiler eliyle yapılması öngörülmüştür. Dolayısıyla görevlendirmeden önce ayrıca bir yaklaşık maliyet tespiti zorunlu değildir. Bununla birlikte idarelerin ilgili birimlerinin söz konusu iş için gerek gösterirken, o işin yaklaşık maliyetini de belirlemeleri mümkündür.

ğ. Teminat Alınması : Geçici ve kesin teminat uygulaması ihale komisyonu kurmak ve teklif almak suretiyle yapılan işlerde geçerli olduğundan; ihtiyaçların ilan yapılmaksızın ve komisyon kurulmaksızın doğrudan temin edilmesi halinde teminat alınmayacaktır. Bu husus hem Kanunun 22’nci maddesinde, hem KİK tarafından yayımlanan uygulama yönetmeliklerinde de belirtilmiştir.(www.kik.gov.tr)

h. Fiyat Araştırması :İhale yetkilisi tarafından görevlendirilen kişiler piyasada fiyat

araştırması yapmak zorundadır. Ancak araştırması sırasında tespit edilen fiyatların mutlaka kapalı zarflar içinde yazılı teklif alınmak suretiyle tespit edilmesi gibi bir zorunluluk yoktur. Fiyat araştırması teklif almak demek değildir. Teklif alma yöntemi yalnız açık ihale, belli istekliler arasında ihale ve pazarlık usulünün uygulandığı hallerde geçerlidir. Diğer taraftan Kanunun 4’üncü maddesinde (Tanımlar) yer alan teklif kavramı;

“Bu kanuna göre yapılacak ihalelerde isteklinin idareye sunduğu fiyat teklifi ile değerlendirmeye esas belge ve/veya bilgiler”

olarak ifade edilmiş olup; 22/d maddesi kapsamında yapılan alımlarda isteklinin idareye teklif sunması söz konusu değildir. Fiyatlar piyasa araştırmasıyla tespit edilmektedir. Yine Kanunun 4’üncü maddesinde yer alan istekli kavramı ise;

“Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine teklif veren tedarikçi, hizmet sunucusu veya yapım müteahhidini,”

ifade ettiğinden; fiyat araştırması kapsamında kendisinden fiyat alınan kişilerin istekli olarak değerlendirilmesi de mümkün değildir.

Kısaca belirtmek gerekirse, fiyat araştırması yaparken Kamu İhale Kurumu tarafından hazırlanan standart teklif mektuplarının kullanılması gibi bir zorunluluk yoktur. Bu husus Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan uygulama yönetmeliklerinde de belirtilmiştir. Örneğin, Mal alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 54’üncü maddesinde;

“ Doğrudan temin usulünün uygulanması durumunda teklifler, 4734 sayılı Kanunun 22’nci maddesi hükümlerine göre alınır “

denilmiştir.

Diğer taraftan ihtiyaç konusu mal veya hizmetin fiyatının resmî olarak yada tarife ile belirlendiği durumlarda (akaryakıt alımı, nakliye işleri, gazetelere ihale ilanı verilmesi gibi) ayrıca bir fiyat araştırmasına gerek bulunmadığı açıktır. Örneğin akaryakıt alımında Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüklerinden yada herhangi bir akaryakıt dağıtım şirketinden (veya bunların web sitesinden) temin edilecek fiyat listesi, yedek parça alımlarında üretici veya dağıtıcı kuruluşlardan alınacak listeler yeterli olacaktır.

Bu arada fiyat araştırması yapılması ile ilgili şu hususların da belirtilmesi faydalı olacaktır;

- (1) Bir defada birden fazla mal, hizmet veya yapım işi için (22/d) kapsamında fiyat araştırması yapılabilir.
- (2) Fiyat sorulan firma veya kişi sayısı en az iki olmalıdır.
- (3) Bir kişiden/firmadan fiyat alınması fiyat araştırması yapıldığı anlamına gelmez.

1. Sözleşmenin İmzalanması : Düzenlenmiş bulunan sözleşmeler Kanunun 46'ncı maddesi gereğince "İhale yetkilisi ile yüklenici tarafından" imzalanacaktır. Bunun fiilen mümkün olmadığı durumlarda (malın görevliye teslim edilmiş olması, görevlinin memuriyet mahalli dışında bulunması gibi) ise sözleşme görevlilerle ihtiyacın temin edildiği kişi tarafından imzalanacaktır.

i. Muayene Ve Kabul İşlemleri : Kanunun 22/d bendi kapsamında yapılacak mal alımlarında muayene ve kabul komisyonu kurulması zorunlu değildir. 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmesi Kanununun 11'inci maddesinde;

" Teslim edilen mal, hizmet, yapım veya yapılan işin muayene ve kabul işlemleri, idarelerce kurulacak en az üç kişilik muayene ve kabul komisyonları tarafından yapılır. Mal veya yapılan iş yüklenici tarafından idareye teslim edilmedikçe muayene ve kabul işlemleri yapılamaz. "

hükmü yer almış ise de Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan Mal Alımları Denetim Muayene ve Kabul İşlemlerine Dair Yönetmelik'in 6'ncı Maddesinde;" 4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (d) bendine göre yapılacak alımlarda, idareye teslim anında komisyon kurulmadan idare yetkilisince kabul işlemleri yapılabilir." denilmek suretiyle bu kapsamdaki mal alımlarına ilişkin muayene ve kabul işlemlerinin komisyon kurulmaksızın gerçekleştirilmesine imkan tanınmıştır. Ancak hizmet alımları ile yapım işlerinde muayene ve kabul işlemlerinin, Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan yönetmeliklere uygun olarak oluşturulacak komisyonlar marifetiyle yapılması zorunludur.

j. Ödeme Belgesine Eklenecekler : Kanun kapsamındaki kuruluşlarca ödemeye esas olarak düzenlenen belgeler genellikle verile emri yada tediye fişi gibi adlar taşımakta olup; 22/d maddesi kapsamında karşılanan ihtiyaçlara ilişkin ödemelerin yapılabilmesi için, söz konusu ödeme belgelerine aşağıdaki belgelerin bağlanması zorunludur.

- (1) İhale onay belgesi,
- (2) Görevlendirme yazısı,
- (3) Varsa yaklaşık maliyet hesap cetveli,
- (4) Piyasada fiyat araştırması yapıldığını gösterir belgeler (teklif mektubu, proforma fatura, tutanak, fiyat listesi vb.)
- (5) Sözleşme (mümkün olmayan hallerde fatura arkasına konulacak şerhler)
- (6) Fatura veya fatura yerine geçen diğer belgeler (yazar kasa fişi hariç, serbest meslek makbuzu, harcama pusulası gibi)
- (7) Mal alımlarında ayniyat tesellüm makbuzu, hizmet alımlarında ve yapım işlerinde hizmet konusu işin yapıldığına dair tutanak, rapor, hakediş vb. belgeler.

Ayrıca, garanti belgesi ile satılması zorunlu olan malların alımında garanti belgesinin onaylı suretinin de ödeme belgesine eklenmesi zorunludur.

k. Kamu İhale Kurumu Payının Yatırılması : Kanununun 53'üncü Maddesinin (j) fıkrasının (4761 sayılı Kanununun 16'ncı maddesiyle değişik) (1) numaralı bendinde;

“Bu Kanun kapsamındaki idarelerce yapılan ihalelere ilişkin düzenlenecek sözleşmeler için yüklenicinin tahsil edilecek sözleşme bedelinin onbinde beşi idareler ve noterler bu tutarın yüklenici tarafından Kurum hesaplarına yatırıldığını sözleşmelerin imzalanması aşamasında aramak zorundadır.”

denilmiş olup; bu konuda idarelere herhangi bir takdir hakkı tanınmamıştır.

Ancak, 10 TL'na kadar olan alacaklar, 6183 sayılı Kamu Alacaklarının Tahsili Kanununun 106'ncı Maddesine göre terkin olunabilir. Terkin olunabilmesi için tahsilinin imkansız veya tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla bulunduğu anlaşılması gerekmektedir.

KİK payının 10 TL'nı geçmediği durumlarda, sözleşmede sözleşme bedelinin belirtilmemesi daha gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Buna göre örneğin 2009 yılında bedeli 20.000 TL'nı aşmayan sözleşmelerde, sözleşme bedeli yazılmamak suretiyle KİK payı

yatırma zorunluluğu aşılabılır. Özellikle fatura arkasına konulan şerhlerde bedel belirtilmesine gerek yoktur.

l. Kamu Kuruluşlarından Doğrudan Temin : 2886 sayılı eski Devlet İhale Kanununun 71'nci Maddesinde ihtiyaçların kamu kuruluşlarından karşılanması mümkün kılınmış iken, 4734 sayılı yeni Kamu İhale Kanununda yalnız 3/e (İstisnalar) maddesinde sayılan kuruluşlardan (bizzat üretmeleri şartıyla) bu Kanuna tabi olmaksızın alım yapılmasına imkan tanınmıştır. Bununla birlikte 22/d maddesindeki tutara kadar olan ihtiyaçların, Kanun kapsamındaki diğer kuruluşlardan, bu arada örneğin pirinç veya mercimek ihtiyacı için Toprak Mahsulleri Ofisinden karşılanması da mümkündür. Kanunda bunu yasaklayan herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

m. Doğrudan Temin Kapsamında Marka veya Model Belirtilebilmesi : Bu maddenin düzenleniş gerekçesi göz önüne alındığında, bu kapsamda yapılacak alımlarda idarelerin uygun gördükleri bir marka veya modeli belirtmelerinde sakınca bulunmadığı anlaşılmaktadır. Kanunun Şartnameler başlıklı 12'nci Maddesinde;

“Teknik şartnamelerde, varsa ulusal ve/veya uluslar arası teknik standartlara uygunluğu sağlamaya yönelik düzenlemeler de yapılır. Bu şartnamelerde teknik özelliklere ve tanımlamalara yer verilir. Belli bir marka, model, patent, menşei, kaynak veya ürün belirtilemez ve belirli bir marka veya modele yönelik özellik ve tanımlamalara yer verilmeyecektir. “

denilmiş ise de anlaşılacağı üzere bu sınırlama teknik şartname düzenlenmek suretiyle yapılan ihaleler için geçerlidir.

22'nci madde kapsamındaki mal alımlarının (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan kişilerden alınması halinde zaten belli bir marka ve modelin alınması söz konusu olduğundan; onay belirtilmesinde sakınca yoktur. (d) bendi kapsamında yapılan alımlarda da marka ve model belirtilebilir. Çünkü bu alımlar ilan yapılmak, komisyon kurulmak ve teknik şartname düzenlenmek suretiyle yapılan alımlar değildir. Dolayısıyla bu kapsamda yapılan alımlarda onay belgesinde malın türünü belirtirken marka ve modelinin de belirtilmesi mümkündür.

n. Doğrudan Temin Yapılamayacak Kişi ve Kuruluşlar : Kanunun 22/d maddesi kapsamında gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile yapılan işlerinin, diğer usullere göre daha basit ve pratik yollarla gerçekleştirilmesine imkan tanınmış olmakla birlikte, bu usulün de ihale usulleri arasında sayıldığına hatırlatmakta yarar vardır. Bu bakımdan 22/d maddesi kapsamındaki ihtiyaçların, 4734 sayılı Kanununun 58'inci maddesinin (İhalelere katılmaktan yasaklama);

“17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler hakkında fiil veya davranışlarının özelliğine göre, bir yıldan az olmamak üzere iki yıla kadar, üzerine ihale yapıldığı halde mücbir sebep halleri dışında usulüne göre sözleşme yapmayanlar, hakkında ise altı aydan az olmamak üzere bir yıla kadar, 2 inci ve 3 üncü maddeler ile istisna edilenler dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklama kararı verilir. Katılma yasakları, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili veya bağlı bulunulan bakanlık, herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ise İçişleri Bakanlığı tarafından verilir.

Haklarında yasaklama kararı verilen tüzel kişilerin şahıs şirketi olması halinde şirket ortaklarının tamamı hakkında, sermaye şirketi olması halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olan gerçek veya tüzel kişi ortaklar hakkında birinci fıkra hükmüne göre yasaklama kararı verilir. Haklarında yasaklama kararı verilenlerin gerçek veya tüzel kişi olması durumuna göre; ayrıca bir şahıs şirketinde ortak olmaları halinde bu şahıs şirketi hakkında da, sermaye şirketinde ortak olmaları halinde ise sermayesinin yarısından fazlasına sahip olmaları kaydıyla bu sermaye şirketi hakkında da aynı şekilde yasaklama kararı verilir.

İhale sırasında veya sonrasında bu fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler, idarelerce o ihaleye iştirak ettirilmeyecekleri gibi yasaklama kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar aynı idare tarafından yapılacak sonraki ihalelere de iştirak ettirilmezler.

Yasaklama kararları, yasaklamayı gerektiren fiil veya davranışın tespit edildiği tarihi izleyen en geç kırkbeş gün içinde verilir. Verilen bu karar Resmî Gazetede yayımlanmak üzere en geç onbeş gün içinde gönderilir ve yayımı tarihinde yürürlüğe girer. Bu kararlar Kamu İhale Kurumunca izlenerek, kamu ihalelerine katılmaktan yasaklı olanlara ilişkin siciller tutulur.

İhaleyi yapan idareler, ihalelere katılmaktan yasaklamayı gerektirir bir durumla karşılaştıkları takdirde, gereğinin yapılması için bu durumu ilgili veya bağlı bulunulan bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.”

hükümleri gereğince ihalelere katılmaktan yasaklanmış olanlardan ve 4734 sayılı Kanunun 11’inci Maddesi (İhaleye Katılamayacak Olanlar) ;

“Aşağıda sayılanlar doğrudan veya dolaylı veya alt yüklenici olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılamazlar:

(1) Bu Kanun ve diğer kanunlardaki hükümler gereğince geçici veya sürekli olarak kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olanlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize suçlardan dolayı hükümlü bulunanlar.

(2) İlgili mercilerce hileli iflas ettiğine karar verilenler.

(3) İhaleyi yapan idarenin ihale yetkilisi kişileri ile bu yetkiye sahip kurullarda görevli kişiler.

(4) İhaleyi yapan idarenin ihale konusu işle ilgili her türlü ihale işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olanlar.

(5) (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şahısların eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıkları ve evlat edinenleri.

(6) (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilenlerin ortakları ile şirketleri (bu kişilerin yönetim kurullarında görevli bulunmadıkları veya sermayesinin % 10’undan fazlasına sahip olmadıkları anonim şirketler hariç).

İhale konusu işin danışmanlık hizmetlerini yapan yükleniciler bu işin ihalesine katılamazlar. Aynı şekilde, ihale konusu işin yüklenicileri de o işin danışmanlık hizmeti ihalelerine katılamazlar. Bu yasaklar, bunların ortaklık ve yönetim ilişkisi olan şirketleri

ile bu şirketlerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları şirketleri için de geçerlidir.

İhaleyi yapan idare bünyesinde bulunan veya idare ile ilgili her ne amaçla kurulmuş olursa olsun vakıf, dernek, birlik, sandık gibi kuruluşlar ile bu kuruluşların ortak oldukları şirketler bu idarelerin ihalelerine katılamazlar.

Bu yasaklara rağmen ihaleye katılan istekliler ihale dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir. Ayrıca, bu durumun tekliflerin değerlendirmesi aşamasında tespit edilememesi nedeniyle bunlardan biri üzerine ihale yapılmışsa, teminatı gelir kaydedilerek ihale iptal edilir.”

hükümünü getirmiş olup, bu madde kapsamına giren kişi ve kuruluşlardan karşılanması mümkün değildir. 22’nci Maddenin diğer bentleri kapsamında yapılan işlerde ise söz konusu kişi ve kuruluşların tek satıcı yada münhasır hak sahibi olması hali bulunduğundan; herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.

o. Kanunun 10’uncu maddesindeki Yeterlik Şartları : 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10’uncu Maddesi; ihaleye katılımda yeterlik kurallarını düzenlemektedir. Başlığının ihaleye katılımda yeterlik kuralları olmasından da anlaşılacağı üzere, Kanunun 10’uncu maddesi isteklilerde aranacak şartlara ilişkindir. Yukarıda açıklandığı gibi doğrudan temin kapsamında yapılan alımlarda ve yapım işlerinde istekli söz konusu değildir; istekli, “mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine teklif veren tedarikçi, hizmet sunucusu veya yapım müteahhidini” ifade etmektedir. Kanunun 10’uncu Maddesi, komisyon kurmak ve teklif almak suretiyle yapılan ihalelere ilişkindir. Bu düzenleme ile ihaleye katılacak isteklilerde asgarî bir takım yeterliklerin bulunması amaçlanmaktadır.

İhale uygulamalarında temel amaç, piyasada rekabet ortamı oluşturmak suretiyle ihtiyacın en ekonomik bir şekilde karşılanmasıdır. 22’nci maddenin (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki işlerde ise ihtiyaçlar tek bir gerçek veya tüzel kişiden karşılandığından; gerçek bir ihaleden söz edilemez. (d) bendi kapsamındaki işlerde de isteklilerden teklif almak suretiyle değil, piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyacın temin edilmesi esas olduğundan; 10’uncu maddedeki yeterlik şartların aranılması zorunlu değildir.

Örneğin, ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olan gerçek veya tüzel kişiden yapılacak alımlarda, önce bu kişinin mali durumunu gösteren belgenin, vergi veya prim borcu olmadığına ilişkin belge istenmesi gereksizdir; hatta hak sahibinin satıştan imtina etmesine neden olabilecek bir davranıştır. Yine örneğin 5.000-10.000 YTL tutarında bir alım yapabilmek için satıcıdan 10’uncu maddede sayılan belgelerin istenmesi halinde hem işlem

ve süreç maliyetleri artacak, hem de satıcının satıştan imtina etmesi durumu ortaya çıkabilecektir.

10'uncu Maddede sayılan şartlar çok sayıda istekliden teklif almak suretiyle yapılan ihalelerde aranılacaktır. İhtiyacın yalnız tek bir kişiden yada fiyat araştırması yapmak suretiyle karşılandığı 22'nci madde kapsamındaki işlerde bu şartlar aranılmayacaktır. Kaldı ki 10'uncu madde de sayılan belgelerin istenilmesi zorunlu kılınmamış; istenebilir sözcüğü kullanılmıştır. Dolayısıyla idarelerin bu bilgi veya belgelerden hiçbirini istememesi de mümkündür. Bu gibi hallerde istekliden alınacak fatura üzerindeki bilgiler ekonomik ve mali yeterlik tespiti açısından yeterlidir.

4. BULGULAR

4.1 SAYIŞTAY-DANIŞTAY-YARGITAY VE KAMU İHALE KURUMU'NUN DOĞRUDAN TEMİN KAPSAMINDA VERMİŞ OLDUĞU UYUŞMAZLIK KARARLARI:

Sayıştay Birinci Daire

Karar Tarihi : 7.2.2006

Tutanak No : 8836

Özeti : Piyasada farklı yüklenicilerle karşılanması mümkün olan bir hizmetin 22/b ye göre alınmayacağı hk.

Karar : Turizm konusunda projeler üretmek ve uygulamaya yönelik danışmanlık ve projelerin geliştirilmesi amacıyla yapılan ihale kapsamında ... Vakfı ... İşletmesine yersiz ödemede bulunduğu görülmüştür.

İÇe ilişkin belgelerin incelenmesinden, turizm konusunda projeler üretmek ve uygulamaya yönelik danışmanlık ve projelerin geliştirilmesi amacıyla 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22/b maddesi uyarınca doğrudan temin yöntemiyle ... Vakfı ... İşletmesinden 'Danışmanlık Hizmeti' alındığı görülmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde "sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla bir hizmet alım işinin mezkur hükme dayanarak doğrudan temin yöntemiyle karşılanabilmesi için yüklenicinin söz konusu hizmetle ilgili özel bir hakka sahip olması gerekmektedir. Bunun dışında piyasadan farklı yükleniciler tarafından karşılanabilecek bir hizmetin 22/b hükmünden bahisle ... Vakfı ... İşletmesinden karşılanması mümkün değildir. (Tanrıöver-Güçlü, 2007, c.7)

R.G. Tarihi / Sayısı : 25.8.2006 / 26270

Karar Tarih ve No : 17.7.2006 K.S:2006/UH.Z-1689

Özeti : 22/b bendine göre alım usulünün, ihale konusu hizmet alımının bilimsel, teknik, fikri veya sanatsal v.b. nedenlerle ve münhasır hakların korunması nedeniyle sadece belirli bir hizmet sunucusu tarafından gerçekleştirilebiliyorsa söz konusu olabileceği hk.

Karar : Yazılı başvuruda özetle; 1) Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılacak anıt-heykel, rölyeflerle ilgili bütün üniversitelere ve sanatçılara duyuru yapılmadığı , duyurunun sadece birkaç dernek ve bazı üniversite rektörlüklerine yapıldığı, bu nedenle de duyuru yapılmayan üniversitelerdeki sanatçıların bu tür bir organizasyona katılmaktan mahrum edildiği, sınırlı sayıda iş yapma sahalarının haksız bir şekilde belli kuruluş ve kişilere bırakıldığı, organizasyonun duyuru biçiminin yanlış olduğu, 2) Yaptırılacak anıt-heykel, rölyeflerin yaptırılış biçiminin, amacının, kapsamının, konusunun, dikilecek yerin, çevre projeleriyle ilgili dokümanının belli olmadığı, bu konuda net bir açıklama yapılmadığı, 3) Yaptırılacak anıt-heykel, rölyeflerin seçici jüri yada jüri üyelerinin de belli olmadığı ve bunun ilan edilmediği, 4) Yaptırılacak anıt-heykel, rölyeflere ilişkin şartnamenin bulunmadığı, iddialarına yer verilmiştir.

İdarenin Kuruma hitaben yazılan 23.06.2006 tarih ve 102444 sayılı yazısında özetle, anıt,heykel, büst, mask ve rölyeflerin yapım işlerinin idarelerinin web sayfasından duyurulduğu, ayrıca ekte gönderdikleri yazı örneğini doğrudan sanatçı, dernek ve meslek kuruluşları, bünyesinde güzel sanatlar fakültesi olan üniversitelerin rektörlüklerine yazılı olarak gönderdikleri, bu duyurunun idarelerince yaptırılması planlanan eserlerin ön hazırlık çalışmalarına esas olmak üzere daha fazla katılımın sağlanmasına yönelik bir işlem olduğu, internet duyurusunda konuya ilgi duyan sanatçıların detaylı bilgiyi Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünden almalarının ve hazırlayacakları eser maketlerini değerlendirmeye sunabileceklerinin açıkça vurgulandığı, söz konusu uygulamalarının başvuru niteliğinde olduğu, ihale ve yarışmaya yönelik olmaması itibariyle görsel ve yazılı basında ilana çıkılmadığı, söz konusu duyuru sonucunda toplanan sanatçılara ait örnek maketlerin idarelerince oluşturulacak komisyon marifetiyle değerlendirileceği, değerlendirme sonucunda model uygulaması uygun görülen maketlerin talepler doğrultusunda, bütçe olanakları nispetinde sanatçılara yaptırılmak üzere planlamaya alınacağı ve idarelerince söz

konusu anıtların yapımının 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (b) bendine göre gerçekleştirileceği,

İdarece yapılan duyuruda ise özetle, söz konusu eserlere ilişkin olarak sanatçıların sunacağı maketler üzerinden değerlendirme yapılacağı, maketlerin teslim tarihine ilişkin bilgilerin 14.04.2006 tarihine kadar idareden alınabileceği, eser maketlerinin son değerlendirme tarihinin 02.06.2006 tarihi olduğu, eser maketlerinin işin ihalesinden sonra sanatçısına iade edileceği, maket için bir ödeme yapılmayacağı, hususlarına yer verilmiştir.

4734 sayılı Kanun kapsamında yer alan idarelerin ihtiyaçlarını hangi usullere göre karşılayabileceği belirtilmiştir. Anılan Kanun uyarınca ihtiyaçların karşılanmasında temel ihale usulleri belli istekliler arasında ihale usulü, açık ihale usulü olarak belirlenmiş, Kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesi şartıyla da pazarlık usulü veya doğrudan temin ile bu ihtiyaçların karşılanmasının mümkün olduğu hükme bağlanmıştır. Ayrıca, Kanun kapsamındaki idarelerce ilgili mevzuatında belirlenecek usul ve esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilan yapılmak suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma yaptırılacaktır.

4734 sayılı Kanun kapsamında yer alan idarelerin mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yaptıracakları yarışmalara ilişkin esas ve usuller mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri yarışmaları yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Bu yönetmelikte, yarışmanın şekilleri, türleri, yarışmanın düzenlenmesinde uyulacak esaslar, yarışma şartnamesi, ön seçim şartnamesi, yarışmacılardan istenen hususlar, yarışmanın ilanı, katılma esasları, yarışmanın süre ve takvimi, jüri üyelerine ilişkin esaslar, bu üyelerin çalışmaları, raportörlerin seçimi, projelerin incelenme usulü, yarışmanın sonuçlanması, jüri ve diğer ücretler ile ödüllerin tespiti, ödemelerle ilgili kurallar ile hak ve sorumluluklara ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Anılan Yönetmeliğin 46'ncı maddesinde ise, hangi hallerde ödüksüz yarışma düzenlenebileceği belirtilmiş olup, deprem, sel gibi büyük doğal afetler sonrasında ihtiyaç duyulan yeniden yapılanma projeleri kapsamında meslek odalarının da uygun görüşlerinin alınarak ödüksüz yarışmalar düzenlenebileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, 4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (b) bendinde ise, ‘‘sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması’’ durumu, ihtiyaçların ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabileceği durumlar arasında sayılmıştır.

Bu itibarla, yaptırılacak heykel, anıt ve rölyeflere ilişkin ortaya çıkan ihtiyacın doğrudan temin yoluyla karşılanması için öncelikle bu ihtiyacın, ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olan gerçek veya tüzel kişiden teminin kaçınılmaz olması gerekmektedir. Bu nedenle, ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olan gerçek veya tüzel kişinin bir yarışmayla belirlenmesi ise ancak, mevzuatta objektif kurallara ve kriterlere göre düzenlemeye kavuşturulmuş bir tasarım yarışmasına dayalı olarak gerçekleştirilmesi ile mümkün bulunmaktadır.

Anılan nedenlerle, mevzuat hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilen bir tasarım yarışması sonucunda, yönetmelikle önceden belirlenmiş genel ve objektif kriterlere göre seçilmiş bir sanat eseri ile ilgili tasarım projesinden söz edilebileceğinden, buna dayalı olarak 4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (b) bendine göre gerçekleştirilecek bir alım için geçerli bir hukuki dayanaktan söz etmek de mümkün olabilecektir.

Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri yarışmaları yönetmeliğinde, güzel sanat eserleri ile ilgili plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yaptırılacakları yarışmalara ilişkin esas ve usulleri ile hangi hallerde ödüksüz yarışmanın düzenlenebileceği belirtilmiş olmasına rağmen, idarece Kuruma gönderilen bilgi ve belgeler kapsamında, yaptırılacak olan heykel, anıt ve rölyeflere ilişkin sunulacak maketlerin ödüksüz olarak seçim usulünün de söz konusu Yönetmeliğe göre yapılmadığı ve bu nedenle, maketlerin seçim usulüne ilişkin olarak da, yarışmanın ilanı, yarışma şartnamesinin hazırlanması, jüri üyelerine ilişkin esaslar gibi hususların da bu Yönetmeliğe göre gerçekleştirilmediği anlaşılmış olup, idarece söz konusu maketlerin seçimine ilişkin uygulanan yarışma usulünün de hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (b) bendine göre bir alım yapılabilmesi için öncelikle ihtiyacın doğduğu tarihte ‘‘sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması’’ durumunun var olması gerekmektedir. Bu nedenle söz konusu alım usulü, ihale konusu hizmet alımının bilimsel, teknik, fikri veya sanatsal vb. nedenlerle

ve münhasır hakların korunması nedeniyle sadece belirli bir hizmet sunucusu tarafından gerçekleştirilebiliyorsa söz konusu olabilecek olup, aynı açıklamaya Kamu İhale Genel Tebliğinde de yer verilmiştir.

Açıklanan nedenlerle; Mevzuata aykırı olduğu yukarıda belirtilen ihale işlemlerinin değerlendirilmek, gerekiyorsa incelenmek ve/veya soruşturulmak üzere konunun, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bildirilmesine... (Tanrıöver-Güçlü, 2007, c.7)

R.G. Tarihi / Sayısı : 28.4.2006 / 26152

Karar Tarih ve No : 13.3.2006 K.S:2006/UM.Z-670

Özeti : Kanunun 22/d maddesindeki limit aşılarak bu maddeye göre alım yapılmasının mevzuata aykırı olduğu hk.

Karar : 2005 yılında yapılan mal alım ihaleleri için 01.02.2004 – 31.01.2005 tarihleri arasında 4734 sayılı Kanunun 22/d maddesinde belirtilen parasal limit (Büyükşehir belediyesi sınırları dışındaki idareler için) 7.249 YTL.'dir. 01.02.2005 – 31.01.2006 tarihleri arasında ise anılan Kanun maddesindeki limit ise 8.252 YTL.'dir.

İdarece gönderilen dosyada 2005 yılı içerisinde doğrudan temin yöntemiyle yapılan alımlardan reçel, peynir, tereyağ alımına ilişkin 05.09.2005 tarihli ve 9.120 YTL. bedelli ve ekmek alımına ilişkin 06.09.2005 tarihli ve 9.500 YTL. bedelli sözleşmelerin bedelinin o tarihte geçerli olan ve 4734 sayılı Kanunun 22/d maddesinde belirtilen parasal limitin üzerinde olduğu, diğer sözleşme bedellerinin anılan maddede belirtilen parasal limitin altında kaldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda belirtilen iki adet sözleşmeye ilişkin alımlarda limitin neden aşıldığı, idarenin ihaleye çıkması gerekirken neden doğrudan temin yöntemini kullandığı hususlarında inceleme yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, idarenin parasal limitleri gözeterek 4734 sayılı Kanunun 22/d maddesi gereğince yaptığı alımlar yönünden mevzuata aykırılık oluşmadığı ancak iki adet sözleşmeye ilişkin alımlar yönünden anılan Kanun maddesindeki limitin aşılması ve sahteliği iddia edilen iş deneyim belgesinin miktarının gerçeği yansıtmaması yönüyle mevzuata aykırılıklar oluştuğu anlaşılmıştır. (Tanrıöver-Güçlü, 2007, c.7)

R.G. Tarihi / Sayısı : 4.9.2006 / 26279

Karar Tarih ve No : 24.7.2006 K.S:2006/UH.Z-1726

Özeti : Yazılım üzerindeki hakların salt kanunen korunmasının, 22 (b) bendine göre sadece tek gerçek veya tüzel kişinin özel hakka sahip olduğu çerçevesinde hizmet alımı yapılmasına imkan vermeyeceği, idarece sadece belli bir yazılımının ihtiyacı karşılayacağını net ve objektif olarak ortaya konulmadığı durumlarda ihale usulleri kullanılarak ihaleye çıkılması gerektiği hk.

Karar : Yazılım üzerindeki hakların salt kanunen korunmasının, 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (b) bendine göre sadece tek gerçek veya tüzel kişinin özel hakka sahip olduğu çerçevesinde hizmet alımı yapılmasına imkan vermeyeceği, 4734 sayılı Kanun kapsamında Kamu İhale Genel Tebliğinde açıklandığı üzere, ihtiyacın neden sadece özel bir hakka sahip gerçek veya tüzel tek kişiden karşılanabileceğini detaylı olarak yazılması, fiyat araştırması yapılması, ihtiyaç konusu mal veya hizmet alımının niteliklerinin tarif edilmesi gerektiği, idarece sadece belli bir yazılımının ihtiyacını karşılayacağını net ve objektif olarak ortaya konulmadığı durumlarda ihale usullerinin kullanılarak ihaleye çıkılması gerektiği, 4734 sayılı Kanunun 19'uncu maddesinde belirtilen ihale usullerinin kullanılarak ihale yapılması halinde rekabetin oluşacağı ve bu nedenle idarece ihaleye çıkılmayıp 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (b) bendine göre doğrudan temin yöntemiyle otomasyon hizmet alımı yapılmasının kanuna aykırı olduğu değerlendirilmiştir. (Tanrıöver-Güçlü, 2007, c.7)

R.G. Tarihi / Sayısı : 15.11.2006 / 26347

Karar Tarih ve No : 21.8.2006 K.S:2006/UH.Z-1981

Özeti : Açık ihale usulü ile temini gereken ihtiyacın, 22/(d) bendi için öngörülen parasal sınırların altında kalacak şekilde, bölmek suretiyle teminin, temel ilkelere aykırılık teşkil ettiği hk.

Karar :Başvuru dilekçesinde özetle; birlikte ihale edilmesi gereken basılı evrak alımının bir milletvekilinin amcasının oğlu olan Yorum Gazetesi sahibinden ihalesiz olarak gerçekleştirilebilmesi amacıyla 14.11.2003 tarihli iki ayrı fatura ile bölünerek 4734 sayılı

Kanunun 22/d maddesi kapsamında alındığı ve bu yolla açık ihale usulünden sarfi nazar edilmek suretiyle kamunun zarara uğratıldığı iddialarına yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, Antakya Devlet Hastanesi Başhekimliği tarafından 04.11.2003 tarihinde düzenlenen iki ayrı ihale onay belgesi Yorum Gazetesinden 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendine göre 6.300.000.000 TL (KDV hariç) ve 6.250.000.000 TL (KDV hariç) 'lık aynı nitelikte evrak basım hizmeti alınmıştır.

4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinde "Aşağıda belirtilen hallerde ihtiyaçların ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabilir" denildikten sonra (d) bendinde "Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idarelerin 19.095.000.000 TL'yi (04.11.2003 tarihi itibariyle), diğer idarelerin 6.365.000.000 TL'yi (04.11.2003 tarihi itibariyle) aşmayan ihtiyaçları ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve işeye ilişkin alımlar" doğrudan temin kapsamında sayılmıştır.

İhaleyi yapan idare herhangi bir Büyükşehir belediyesinin sınırları içinde bulunmadığından, ihale onay belgesinin düzenlendiği tarih itibariyle yaklaşık maliyeti 6.365.000.000 TL'nin üzerinde olan her türlü alımını temel ihale usulleri olan açık ihale veya belli istekliler arasında ihale usulünden birine yada şartları varsa pazarlık usulüne göre ihale etmesi gerekirken, aynı ihale konusu içinde yer alabilecek nitelikteki toplam 12.550.000.000 TL'lik evrak basımı hizmetini iki parçaya bölerek 10.09.2003 tarihli ve 25225 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2003/10 sayılı Kamu İhale Tebliğinin "...4734 sayılı Kanunun 19'ncu maddesine göre açık ihale usulü ile temini gereken ihtiyacın, Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendi için öngörülen parasal sınırların altında kalacak şekilde, adet bazında veya aynı ihale konusu içinde yer alabilecek nitelikteki mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, kalemlere veya gruplara bölünmek suretiyle aynı kanunun 22'nci maddesinin (d) bendine göre temini, 4734 sayılı Kanunun temel ilkelerine aykırılık teşkil ettiğinden, bu yönde uygulamaların sorumluluk doğuracağı hususuna dikkat edilmesi gereklidir" şeklindeki düzenlemesine aykırı olarak gerçekleştirdiği ve bu suretle 4734 sayılı Kanunun 5'nci maddesinde yer alan rekabet ve saydamlık temel ilkelerini de ihlal ettiği anlaşılmıştır. (Tanrıöver-Güçlü, 2007, c.7)

R.G. Tarihi / Sayısı : 9.10.2004 / 25608

Karar Tarih ve No : 26.7.2004 K.S:2004/UK.Z-938

Özeti : Acil müdahale gerektiren ameliyatlarda kullanılan cerrahi pedlerin 22/f ye göre alınmasında sakınca olmadığı hk.

Karar : İdarece cerrahi pedlerin 4734 sayılı Kanunun ‘‘Doğrudan Temin’’ başlıklı 22’nci maddesinin (f) bendi uyarınca alındığı tespit edilmiştir.

Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Hastanesi tarafından yapılan 6 kalem cerrahi ped alımında düzenlenen İhale Onay Belgesinde; alım konusu malzemenin hastanenin acil ihtiyacı olduğu ve stoklama imkanının bulunmadığı belirtilerek altı kalem malzemenin alımında başhekim yardımcısı ve iki hastane müdür yardımcısının görevlendirildiği ve bu durumun da ihale yetkilisi başhekim vekili tarafından onaylandığı görülmüştür.

4734 sayılı Kanunun ‘‘Doğrudan Temin’’ başlıklı 22’nci maddesinin (f) bendinde, ‘‘Özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbi sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi alımları’’ hükmü yer almaktadır

Kamu İhale Genel Tebliğinde, Doğrudan Temin Usulüne ilişkin olarak ‘‘G:İlaç, Tıbbi Sarf Malzemeleri ile Test ve Tetkik Sarf Malzemesi Alımları’’ başlıklı bölümde; ‘‘İdarelerin ilaç, tıbbi sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi gibi ihtiyaçlarını önceden planlayarak Kanunda sayılan temel ihale usulleri ile temin etmeleri esastır. Ancak Kanunun 22’nci maddesinin (f) bendi hükmü çerçevesinde; özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbi sarf malzemesi ile test ve tetkik sarf malzemesi alımlarının doğrudan temin yoluyla karşılanması mümkün bulunmaktadır. Bu bende göre yapılacak alımların, doğası gereği stoklanamayan ve acil durumlar gereği kullanılması zorunlu olan ilaç, tıbbi sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi alımlarıyla sınırlı tutulması gerekli olup bu durumlar dışında idarelerin Kanunun genel hükümlerine göre ihtiyaçlarını temin etmeleri zorunludur. İdareler, bu tür alımların acil bir durum sebebiyle gerçekleştirildiğine ve alım konusu ihtiyacın stoklanmasının mümkün olmadığına ilişkin tevsik edici belgeleri harcama belgelerine eklerler.’’ Şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Anılan Kanunun 22’nci maddesinin (f) bendinin Kanununda yer alan gerekçesinde de; özellikle hayati önemi haiz olan ve acil müdahale gerektiren kalp ve ortopedi

ameliyatlarında kullanılan ilaç ve malzemelerin özelliklerinin, boyutlarının ve niteliklerinin kullanılacak hastaya göre değişmesi ya da belli bir kullanım süresi bulunmasından dolayı bu süre içinde kullanılmalarının zorunlu olduğu, hem idare yararı ve hem de hastaların mağdur edilmemesi açısından bu gibi ilaç ve malzemelerin ihale yoluyla önceden temin edilerek stoklanması yerine ihtiyaç duyulduğunda doğrudan temin edilmesinin öngörüldüğü belirtilmektedir.

Bu itibarla, İdarece alımı yapılan cerrahi pedlerin acil müdahale gerektiren ameliyatlarda kullanıldığı, dolayısıyla idarenin yaptığı alım için Kanunun anılan maddesini tercih etmesinde mevzuata bir aykırılık bulunmadığı anlaşılmıştır. (Şimşek-Güçlü, 2007, c.5)

R.G. Tarihi / Sayısı : 14.10.2004 / 25613

Karar Tarih ve No : 9.8.2004 K.S:2004/UK.Z-1005

Özeti : İdare tarafından ihale konusu mal ile ilgili olarak uyum ve standardizasyonun sağlanması için ortada önceden alınmış herhangi bir mal veya hizmet olmadan, ayrıca alınan mal ve hizmete ilişkin uyumun ve standardizasyonun korunmasına yönelik zorunluluk olduğuna ilişkin idarenin teknik birimlerince yapmış olduğu bir saptama bulunmadan, 22/c hükmü uyarınca alım yapılamayacağı hk.

Karar : İdarenin ihtiyacı olan 2004 yılı alımlarının 2003 yılı sözleşmesi esas alınarak ihale yapılmadan 4734 sayılı kanunun 22'nci maddesinin (c) bendi hükmü uyarınca aynı kişilerden alındığı iddiası üzerine yapılan incelemede;

İzmir Karşıyaka Devlet Hastanesi Baştabipliği tarafından 2003 yılı ihtiyacı olan 17 kalem (37.500 test) kit ile birlikte hormon analizör cihazı, Diabet Merkezi (105.000 test) kit ile birlikte otoanalizör cihazı, (596.250 test) kit ile birlikte otoanalizör cihazı, (40.000 test) kit ile birlikte anti hiv ve hepatit testleri çalışacak analizör cihazı, (22 parametre için 50.000 test ve 10 parametre için 20.000 test) kit ile birlikte kan sayım cihazı kiralama işi, (25.000 test) sedimantasyon tüpü ile birlikte temin edilecek otomatik eritrosit sedimantasyon cihazı teminine ilişkin ihalenin, ilan yoluyla duyurulduğu ve 2886 sayılı yasaya paralel 84/8213 sayılı Döner Sermayeli Kuruluşlar İhale Yönetmeliğinin 29/a maddesi gereğince Kapalı Teklif Usulü Eksiltme ile yapıldığı,

Söz konusu ihalelerin 5 kaleminin bir firmada, bir kaleminin ise başka bir firmada bırakıldığı ve bu firmalar ile 2003 yılı idari şartnamesi ve teknik şartnamesi hükümleri çerçevesinde bir yıllığına sözleşme imzalandığı,

İhale konusu alımlara ilişkin düzenlenen teknik şartnamelerin ilgili maddelerinde ‘‘sözleşme süresince alınan kitler bitmez ise kitler bitinceye kadar cihazın Kurumda kullanılabileceğinin taahhüt edilmiş olması’’ düzenlemesine yer verildiği, bu hüküm doğrultusunda ihale üzerinde bırakılan firmalar tarafından idareye taahhütname sunulduğu,

Anılan idare tarafından 2004 yılı ihtiyacı olan 1 kalem (60.400 test) kit ile birlikte hormon analizör cihazı, 1 kalem (105.000 test) Diabet Merkezinin kit ile birlikte otoanalizör cihazı, 1 kalem (623.000 test) kit ile birlikte biyokimya otoanalizör cihazı, 1 kalem (60.000 test) kit ile birlikte analizör cihazı (serolojik testle), 1 kalem (22 parametre 80.000 test, 10 parametre 35.000 test) kit ile birlikte kan sayım cihazı, 1 kalem (15.000 test) otomatik eritrosit sedimentasyon cihazı teminine ilişkin olarak, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22’nci maddesi (c) bendi hükmü uyarınca alınmasına karar verildiği,

2004 yılı alımlarına ilişkin olarak 2003 yılı sözleşmesinin esas alındığı, 2003 yılı ihale fiyatlarına TEFE oranı eklenerek hesaplanan fiyatlarla ve 2003 yılında yapılan ihaleyi kazanan firmalarla bir yıllık sözleşme imzalandığı, tespit edilmiştir.

Yukarıda yapılan tespitler ve idareden alınan ihale işlem dosyası üzerinde yapılan incelemeler neticesinde; 4734 sayılı Kanunun ‘‘ başlanmış olan ihaleler’’ başlıklı geçici 2’nci maddesinde; ‘‘Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce ihale edileceği yazılı olarak duyurulmuş veya ilan edilmiş olan işler ilgili olduğu kanun ve usullere göre sonuçlandırılır.’’ hükmü yer almaktadır. Bu hükümden hareketle idare tarafından altı farklı alımla ilgili olarak anılan Kanunun yürürlük tarihi olan 01.01.2003 tarihinden önce ihalelere ilişkin duyuru yapıldığı ve mevcut yönetmelikleri çerçevesinde alım yapıldığı belirlenmiştir.

Diğer taraftan, 4734 sayılı Kanunun temel ilkelerini düzenleyen 5’inci maddesinde; idarelerin ihtiyaçlarını uygun şartlarla ve zamanında karşılaması ile kamu kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu oldukları; mal alımı, hizmet alımı ve yapım işlerinin ancak aralarında doğal bir bağlantı bulunması durumunda bir arada ihale edilebileceği de hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, 4734 sayılı Kanununun 18'nci maddesinde ihale usullerinin açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulü olarak hüküm altına alındığı, Mal Alım İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin "uygulanacak ihale usulünün tespiti" başlıklı 9'uncu maddesinde; "idare tarafından, 4734 sayılı Kanununun 18 ila 21'nci maddeleri doğrultusunda, uygulanacak ihale usulü belirlenir. Bu belirleme yapılırken öncelik açık ihale usulüne verilir. Ancak, alınacak malın türü, niteliği, uzmanlık ve/veya ileri teknoloji gerektirmesi, yaklaşık maliyeti ve ivediliği gibi kriterler esas alınarak, Kanunda belirtilen hallerde belli istekliler arasında ihale usulü veya pazarlık usulü ile de ihale yapılabilir." hükmü yer almaktadır.

4734 sayılı Kanununun "Doğrudan Temin" başlıklı 22'nci maddesinin (c) bendinde; "Mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenecek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden alınması," hükmü mevcuttur.

08.06.2004 tarih ve 25486 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2004 yılı Kamu İhale Genel Tebliğinin "Doğrudan Temine İlişkin Açıklamalar" başlıklı 10'uncu maddesinin "4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (c) bendi uyarınca Mal ve Hizmetlerin İlk Alım Yapılan Gerçek veya Tüzel Kişiden Temini" başlıklı (d) bendinde; "4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (c) bendi uyarınca, mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenecek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden alınması mümkün bulunmaktadır.

Bu kapsamda yapılacak alımlarda, Kanununun 5'inci maddesindeki rekabet, saydamlık, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması ilkeleri ile Kanununun temel alım usullerinin gereği olarak; daha önce sözleşmeye bağlanmış asıl işin kapsam ve miktarının, idarenin ihtiyacını karşılayacak şekilde tespit edilmesi; toplam süreleri üç yılı geçmemek üzere asıl sözleşmeye dayalı olarak yapılacak alımların ise ihtiyaca ilişkin asıl sözleşmeye bağlanan mal ve hizmet alımıyla ilgili olarak önceden öngörülmemekle birlikte ihtiyacın gereği olarak ortaya çıkması ve tamamlayıcı nitelikte bir alım olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Temine konu olacak mal ve hizmet alımları arasında kabul edilebilir doğal bir bağlantı bulunmalıdır.

Bu saptamaların idarelerin teknik birimlerince yapılması esas olmakla birlikte konu ile ilgili kuruluşlardan teknik yardım alınması da mümkün bulunmaktadır. İdareler ihtiyaçlarının temin edilmesinde saydamlığı, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kamu kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu zorunlulukların idarece saptanması durumunda, yapılacak alımlarda; ihale komisyonu kurma ve 4734 sayılı Kanunun 10'uncu maddesinde sayılan yeterlik kurallarını arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilebilecektir. İdare ile yüklenici arasında asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenecek sözleşmenin toplam süresi üç yılı geçmeyecektir.

İhtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, kamu kaynaklarının verimli şekilde kullanılması için 4734 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak ihale usulünün belirlenmesine ve ihale dokümanında yapılacak düzenlemelere ilişkin yetki ve sorumluluk idarelerin takdirinde bulunduğu; ihtiyaçların 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (c) bendi kapsamında temini için, alımı gerçekleştirilecek mal ve hizmetin, mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanmasının zorunlu olduğunun idarelerin teknik birimlerince ya da ilgili kuruluşlardan teknik yardım alınarak saptanması gerekmektedir.

Yukarıdaki esaslar çerçevesinde; "alınacak mal veya hizmetin mevcut ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyum ve standardizasyonunun sağlanmasının zorunlu olduğu idarelerin teknik birimlerince ya da ilgili kuruluşlardan teknik yardım alınarak saptanması halinde, bu mal ve hizmetler ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (c) bendi kapsamında alınabilir." düzenlemesi yer almaktadır.

4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (c) bendi hükmünün uygulamasına ilişkin olarak 06.11.2003 tarih ve 2003/DK.D-426 sayılı Kamu İhale Kurulu Kararında; "ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, kamu kaynaklarının verimli kullanılması için 4734 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak ihale usulünün belirlenmesine ve ihale dokümanında yapılacak düzenlemelere ilişkin yetki ve sorumluluğun idarelerin takdirinde bulunduğu; ihtiyaçların 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (c) bendi kapsamında temini için alımı gerçekleştirilecek mal ve hizmetin, mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için ilk alım yapılan gerçek veya

tüzel kişiden asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenecek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle alınmasının zorunlu olduğunun ve alımın tamamlayıcı bir nitelikte bulunduğunun idarece saptanmasının gerekli olduğu” belirtilmiştir.

Ayrıca, Sağlık Bakanlığına bağlı birimler ve üniversitelerin Tıp Fakülteleri tarafından “kit alımı ile birlikte cihaz edinme”, gerek 4734 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, gerekse de anılan Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra uygulanan bir tedarik yöntemi olmuştur. Sağlık Bakanlığı, kendisine bağlı birimlerde kit alımı ile birlikte cihaz edinme uygulamalarını düzenlemek üzere farklı tarihlerde “Kit Alımı ile Birlikte Cihaz Edinme Uygulaması Hakkında Genelgeler” çıkarmıştır.

Kit alımı ile birlikte cihaz edinme uygulaması temelde satın alınan kitlerin kullanım süresi boyunca yüklenicinin bu kitlerin tahlil edildiği cihazları idarede kurması ve sözleşmede öngörülen yükümlülükleri yerine getirmesi çerçevesinde yürütülmektedir.

İdare tarafından gönderilen ihale işlem dosyasının incelenmesinden; idarenin 2003 yılı ihtiyacı için ihale konusu malzemeleri idari ve teknik şartname hükümleri çerçevesinde bir yıllık süre ile aldığı, 2003 yılında alımı yapılan mallara ilişkin düzenlenen idari şartnamelerin 8’inci maddesinde ihale süresinin 31.12.2003 tarihinde sona ereceğinin belirtildiği, ayrıca idare tarafından teknik şartnamelerin ilgili maddelerinde sözleşme süresi içerisinde alınan kitler bitmez ise kitler bitinceye kadar cihazların idarelerinde kalmasına müsaade edilmesinin düzenlendiği ve buna ilişkin taahhütname istenildiği, bu sebeple 2003 yılında yapılan alımın tek başına bir cihaz alımı olmadığı, kit ile birlikte cihaz temini yoluna gidildiği anlaşılmıştır.

Yukarıda yer alan Kanun ve Kamu İhale Tebliği hükümleri ile Kamu İhale Kurulu Kararlarında; alınacak mal veya hizmetin mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyum ve standardizasyonunun sağlanmasının zorunlu olduğu idarelerin teknik birimlerince ya da ilgili kuruluşlardan teknik yardım alınarak saptanırsa, bu mal ve hizmetlerin ilk alım yapılan gerçek ya da tüzel kişiden alınabileceği, toplam süreleri üç yılı geçmemek üzere asıl sözleşmeye dayalı olarak yapılacak alımların ise, ihtiyaca ilişkin asıl sözleşmeye bağlanan mal ve hizmet alımıyla ilgili olarak önceden öngörülmemekle birlikte ihtiyacın gereği olarak ortaya çıkması ve tamamlayıcı nitelikte bir alım olmasına dikkat edilmesi gerektiği hükmüne karşın, idare tarafından alımı yapılan ihale konusu mal ile ilgili olarak uyum ve standardizasyonun sağlanması için ortada önceden alınmış herhangi bir mal veya

hizmetin mevcut olmadığı, ayrıca alınan mal ve hizmete ilişkin uyumun ve standardizasyonun korunmasına yönelik zorunluluk olduğuna ilişkin idarenin teknik birimlerince yapmış olduğu bir saptamanın bulunmadığı, düzenlenen ihale onay belgesinde söz konusu alımların 4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesi (c) bendi hükmü uyarınca yapılacağı, ihale yetkilisince görevlendirilen ihale komisyonu tarafından söz konusu alımların anılan Kanununun 22'nci maddesi (c) bendi hükmü uyarınca alınmasına oybirliğiyle karar verildiği ve bu kararın ihale yetkilisince onaylandığı, bu durumun anılan Kanun, Yönetmelik, Tebliğ hükümleri ile konu ile ilgili Kamu İhale Kurulu Kararlarına aykırılık taşıdığı belirlenmiştir.

Gerek Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerin, gerekse SSK ve üniversite hastanelerinin benzer ihtiyaçlarının açık ihale usulü ile gerçekleştirildiği de dikkate alındığında, idare tarafından yapılan söz konusu alımların, 4734 sayılı Kanununun temel ilkelerini düzenleyen 5'inci maddesi; " rekabet, saydamlık, eşit muamele, güvenilirlik, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması ilkeleri ile Kanununun temel alım usullerinin uygulanması gerektiği" hükmüne aykırı olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda mevzuata aykırılığı tespit edilen alımlara dair işlemlerin iptali gerekmekte ise de iddiaların incelenmesi kapsamında iptal kararı verilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle; Mevzuata aykırılığı yukarıda tespit edilen ihale işlemlerinin değerlendirilmek, gerekiyorsa incelenmek ve/veya soruşturulmak üzere konunun idarenin bağlı bulunduğu Sağlık Bakanlığı'na bildirilmesine, mevzuata aykırılığı tespit edilen ihale işlemleri ile ilgili olarak İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına, oybirliği ile karar verildi. (Şimşek-Güçlü, 2007, c.5)

R.G. Tarihi / Sayısı : 2.12.2004 / 25658

Karar Tarih ve No : 19.10.2004 K.S:2004/UH..Z-1375

Özeti : İhale komisyonu kararının onaylanmaması nedeniyle hizmetin devamı açısından, ihale konusu hizmetin 4734 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin (d) bendine göre temin edilmesinde mevzuata aykırılık olmadığı hk.

Karar :... idarenin şikayete verdiği cevapta, ihale, makam tarafından onaylanıp sözleşme imzalanıncaya kadar iş programının aksamaması ve süresinde tamamlanabilmesi için Kamu İhale Kanununun 22'nci maddesinin (d) bendine göre araç kiralandığı belirtilmektedir.

Kamu İhale Kurulunun 05.07.2004 tarih ve 2004/DK.D-238 sayılı kararı ile "MTA Genel Müdürlüğünün asli görevleri kapsamında yürüttüğü 2004 yılı iş programında yer alan arazi, arama, araştırma projeleri ile bunlara yönelik bilimsel ve teknolojik faaliyetler kapsamında alımı zaruri olan mal ve hizmet alımlarından; arazi araçları ile sondaj ve iş makinelerinin ihtiyacı olan akaryakıt, yağ, malzeme ve yedek parça, küçük çaplı kırtasiye alımları, arazide kullanılacak taşıtların kiralama bedelleri, tamir, bakım-onarım giderleri, sondaj kuyularındaki çimentolama operasyonları, mahallinden temin edilen geçici süreli yevmiyeli hizmet alımları ile bunların işçileri gibi zorunlu mal ve hizmet alımlarında, 2004 yılı için Kanunun 62'nci maddesinin (1) bendinde yer alan yüzde 10 oranını aşarak 21/f ve 22/d maddelerine göre alım yapabilmesi için uygun görüş talebinin kabulüne" karar verilmiştir.

İhale komisyonu kararının onaylanmaması nedeniyle hizmetin devamı açısından, ihale konusu hizmetin 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendine göre temin edilmesinde mevzuata aykırılık olmadığından başvuru sahibinin iddiası yerinde bulunmamıştır. (Şimşek-Güçlü, 2007, c.5)

R.G. Tarihi / Sayısı : 16.12.2003 / 25318

Karar Tarih ve No : 17.11.2003 K.S:2003/UK..Z-751

Özeti : Süreklilik arz eden nitelikte olan yemek hizmeti alımının yıl boyunca Kanunun 21/b ve 22/d maddelerine göre karşılanamayacağı hk.

Karar : Re'sen yapılan inceleme sonucunda aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:
SSK Mersin Hastanesi Başhekimliği tarafından Kuruma gönderilen 30.10.2003 tarih ve 37378 sayılı yazıda; "Genel Müdürlüğümüz Malzeme ve Satın Alma Dairesi Başkanlığının 11.04.2003 tarih ve 39690 sayılı yazılarında; Hastanemiz ve bağlı birimlerinin ihtiyacı olan 1 yıl süreli Malzemeli Yemek Pişirme Dağıtım ve Bulaşık Yıkama Hizmetlerinin temini için 4734 sayılı Kanun hükümleri doğrultusunda ihale yapılması, ihale işlemleri sonuçlanıncaya kadar söz konusu hizmetin kesintiye uğramamasını teminen Kamu İhale

Kanununun 21'inci maddesinin (b) bendine göre ünitemize tanınan KDV dahil 150.000.000.000 TL yetki dahilinde karşılanması talimatı verilmiştir. Genel Müdürlüğümüz talimatları doğrultusunda 1 yıl süreli Malzemeli Yemek Pişirme Dağıtım ve Bulaşık Yıkama Hizmetleri ihalesinin Kamu İhale Kanununun açık ihale usulüne göre yapılması için çalışmalara başlanmış ve bu doğrultuda yaklaşık maliyet tespit edilerek Genel Müdürlüğümüzden ödenek istenmiştir. Ancak ihalenin yapılabilmesi için şart olan ödenek henüz hastanemiz adına verilmediğinden ihale süreci tamamlanamamıştır. Hastanemizde yatarak tedavi gören sigortalı ve hak sahipleri ile hastanemizde ve bağlı birimlerimizde görev yapan personellerimizin ihtiyacı olan yemek hizmetlerinin kesintiye uğratılmaması için Genel Müdürlüğümüzün talimatlarına istinaden 07.10.2003 tarihinde 31 günlük yemek pişirme dağıtım ve bulaşık hizmetleri ihalesinin yapıldığı" belirtilmiştir.

İdare tarafından faks iletilisi ile gönderilen 05.11.2003 tarih ve 38401 sayılı yazı ekinde yer alan 11.04.2003 tarih 39690 sayılı SSKB Sağlık İşleri Genel Müdürlüğüne ait resmi yazıda; "Hastanede yatarak tedavi gören hasta ve refakatçiler ile çalışan personelin 1 yıllık ihtiyacı olan yemeğin 35 kişiyle pişirme, dağıtım ve bulaşıkların yıkanması hizmetlerinin Özyol Ltd. Şti.'nden alınmasına ilişkin 13.01.2003 tarihli kararın 10.04.2003 tarih ve 807 sayılı kararı ile uygun görülmeyle yeniden ihale yapılmasının uygun görüldüğü, ayrıca ihale işlemleri sonuçlanıncaya kadar söz konusu hizmetin kesintiye uğramamasını teminen Kamu İhale Kanununun 21'inci maddesi (b) bendine göre hastaneye tanınan yetki dahilinde karşılanmasının" idareye bildirildiği görülmüştür.

İhale onay belgesinde malzemeli yemek pişirme dağıtım ve bulaşık yıkama hizmet alımı işine ait yaklaşık maliyetin 1.125.000.000.000 TL olduğu, ayrıca anılan ihaleye ilişkin 31 günlük malzemeli 68.520 adet yemek için tespit edilen yaklaşık maliyetin 89.806.250.000 TL ve ihale tarihi itibarıyla kullanılabilir ödenek miktarının 300.000.000.000 TL olduğu, bu yaklaşık maliyet ve kullanılabilir ödenek miktarı ile yaklaşık olarak 4 aylık süre için yapılabilirlik imkanı olmasına rağmen ihalenin 31 günlük pazarlık usulü ile yapıldığı tespit edilmekle birlikte idare tarafından gerekli önlemler alınmayarak 2003 yılı Nisan ayından bu yana söz konusu hizmet alımını kısa süreli bölümler halinde doğrudan temin ve pazarlık usulü ile gerçekleştirmeyi alışkanlık haline getirdiği anlaşılmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 5'inci maddesinde, açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temeller usuller olduğu ve diğer ihale usullerinin ancak kanunda

belirtilen özel hallerde kullanılabileceği hüküm altına alınmıştır. Temel usuller dışındaki ihale usullerinin uygulanabilmesi ancak kanunun ilgili maddelerinde gösterilen hallerde mümkündür.

Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 17'nci maddesinde “ İdare tarafından, 4734 sayılı Kanunun 18 ve 22'nci maddeleri doğrultusunda, uygulanacak ihale usulü belirlenir. Bu belirleme yapılırken öncelik açık ihale usulüne verilir. Ancak, alınacak hizmetin türü, niteliği, uzmanlık ve/veya ileri teknoloji gerektirmesi, yaklaşık maliyeti ve ivediliği gibi kriterler esas alınarak, Kanunda belirtilen hallerde belli istekliler arasında ihale usulü veya pazarlık usulü yada doğrudan temin yolu ile de alım yapılabilir.” hükmü yer almaktadır.

İhale sürecinin belirli bir zaman alacağı dikkate alınarak, 4734 sayılı Kanun kapsamında bulunan idarelerin, süreklilik arz eden nitelikteki mal veya hizmet alımlarının kesintiye uğratılmamasını teminen, 4734 sayılı Kanun hükümlerine göre gerçekleştirecekleri bu ihaleler sonuçlandırılıncaya kadar geçecek süre içindeki ihtiyaçlarının; 4734 sayılı Kanunun 21'inci maddesinin (b) bendindeki “idare tarafından önceden öngörülemeyen olaylar” kapsamında değerlendirilebileceği ve anılan madde hükmüne göre temin edilebileceği 2003/3 sayılı Kamu İhale Tebliğiyle açıklığa kavuşturulmuştur.

4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi kapsamında, işin ilan yapılmaksızın ve en az üç istekli davet edilerek ihale edilebilmesi için; iki şartın bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesi zorunludur. Bunlardan birincisi; doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması, ikincisi ise bu nedenlerle ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olmasıdır. İdarelerin bu bende dayalı olarak alım yapabilmesi için, ihtiyaç doğmadan yeterli bir süre önce gerekli hazırlıkları yapmalarını engelleyen bir durumun ortaya çıkması gerekir. Bu durum Kanunda önceden öngörülemeyen olay olarak ifade edilmektedir.

İdarelerin, yatan hasta ve personelin yemek ihtiyacını karşılaması süreklilik arz eden bir hizmet alımını gerektirdiğinden, konuyla ilgili ihtiyacın yeterli süre öncesinde tespiti ve bu ihtiyacın karşılanması için planlama yapılabilmesi mümkün olup; açık ihale usulü için gerekli sürecin işletilmesi halinde hizmetin aksayacağı yönünde bir gerekçeyle, 4734 sayılı Kanunun 21'nci maddesinin (b) bendinin uygulanması hukuka uygun değildir. Ancak 4734

sayılı Kanunun 5'inci maddesinde yer alan ödeneksiz ihaleye çıkılmaz hükmü gereğince, ödeneğin konulduğu tarih ile önceden tam olarak bilinmesi mümkün olmayan ihale işlemlerinin sonuçlandırıldığı tarih arasında kalan ve ertelenmeyecek nitelikteki süreklilik arz eden hizmet alımları için Kamu İhale Kurumu tarafından çıkarılan 2003/3 sayılı Kamu İhale Tebliği gereğince temel usuller olarak belirtilen açık ihale veya belli istekliler arasında ihale usulüne göre ihale işlemlerinin başlatılması, fakat ihale sürecinin belirli bir zaman alacağı dikkate alınarak bu süreç sonuçlandırılıncaya kadar geçecek süre içindeki ihtiyaçların 4734 sayılı Kanunun 21'inci maddesinin (b) bendi gereğince pazarlık usulü ile temin edilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ancak İdare bu düzenlemeleri gözetmeksizin yıllık ihtiyacının bir bölümünü anılan Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendi kapsamında, bir bölümünü de 3 ayrı 31 günlük süreler için pazarlık usulü uygulanarak karşıladığı görülmüştür.

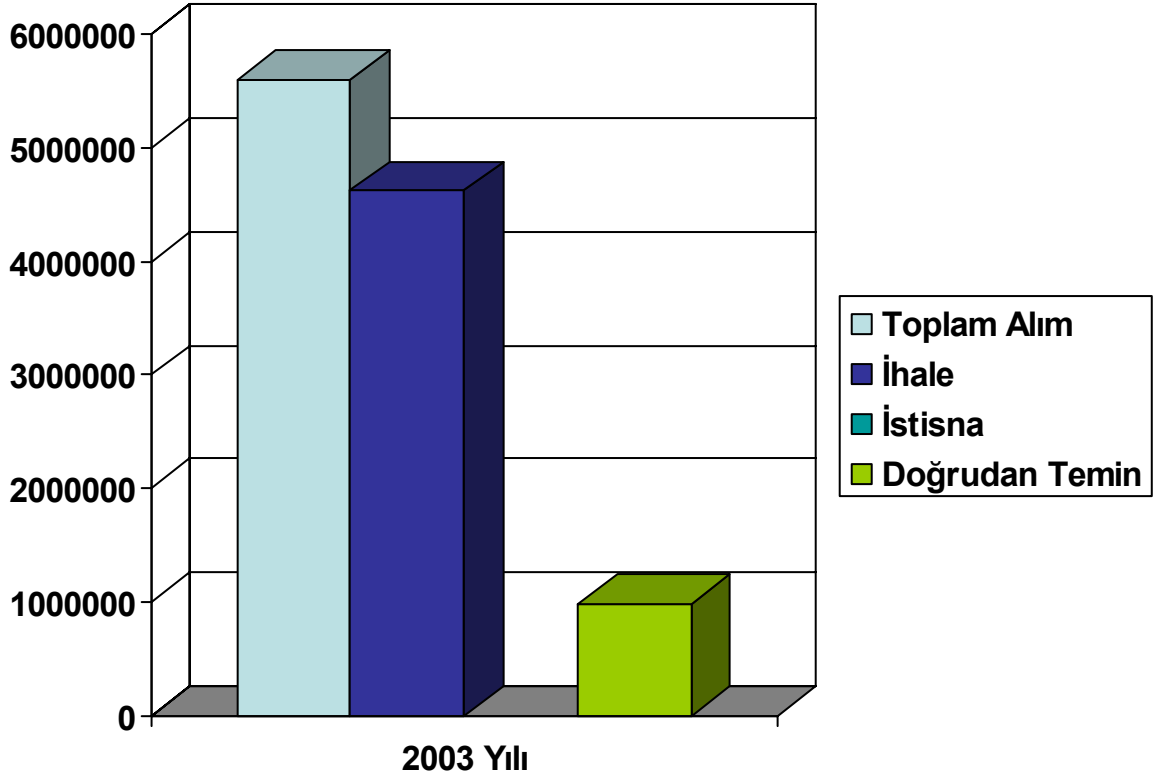
Bu durumda, yukarıda gerekçeleri belirtildiği üzere ilgili idare tarafından 4734 sayılı Kanun uyarınca açık ihale usulüne göre ihale işlemlerinin başlatılması ve bu ihale süreci sona erinceye kadar geçecek süredeki ihtiyaçlar için 4734 sayılı Kanunun 21'inci maddesinin (b) bendine göre ihaleye çıkılması gerekirken 4734 sayılı Kanunun 5 ve 21'inci maddeleri ile Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 17'nci maddesine ve 2003/3 sayılı Kamu İhale Tebliği hükümlerine aykırı olarak süreklilik arz eden nitelikte olan yemek hizmeti alımının yıl boyunca Kanunun 21/b ve 22/d maddelerine göre karşılandığı, ihale usulünün seçiminde hata yapıldığı, bu hatalı idari işlemin zincirleme idari işlemlerden oluşan ve karma işlem niteliği taşıyan ihale sürecindeki diğer işlemlerin hukuksal nedeni olarak, bu işlemleri de Kanuna aykırı hale getirdiği anlaşılmıştır. (Şimşek-Güçlü, 2007, c.4)

4.2 İHALE KOMİSYONLARININ DOĞRUDAN TEMİN KAPSAMINDA YAPMIŞ OLDUĞU ALIM KARARLARI:

Tablo 4.2.1: 2003 Yılında yürütülen kamu alımları

Kamu Alımının Kapsamı	Kamu Alım Tutarı (MilyarTL)	Kamu Alım Oranı (%)
İhale Usulü	4.619.272	82.00
İstisnalar	---	---
Doğrudan Temin	981.321	18.00
Toplam	5.600.593	100.00

Kaynak:KİK, (2004). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2004). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

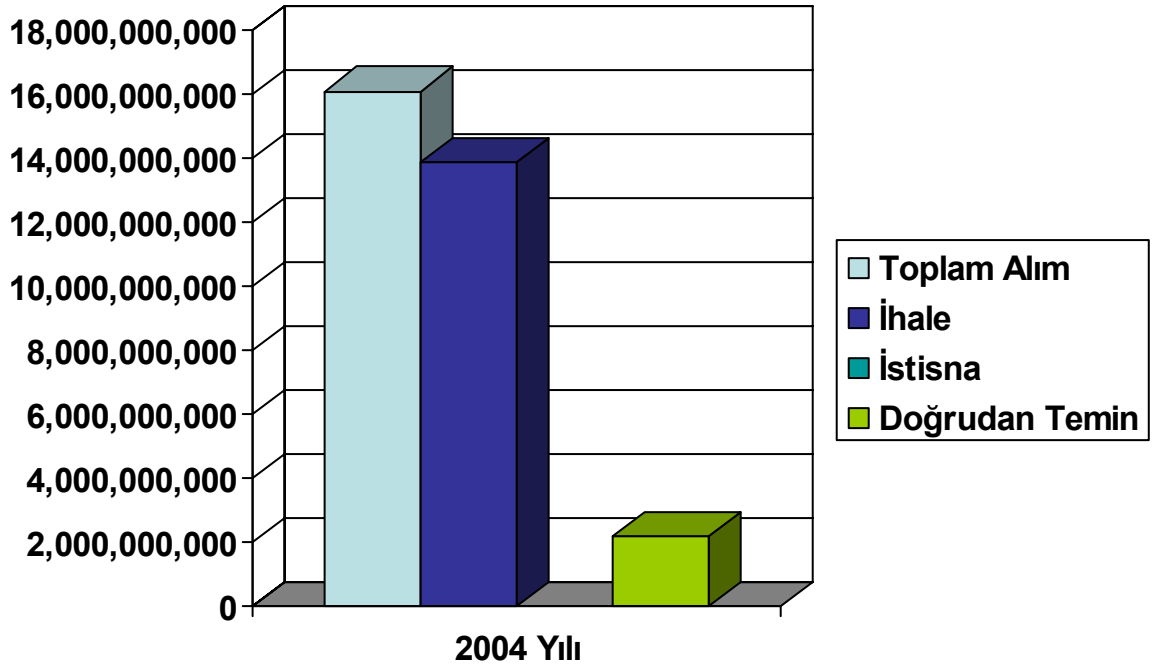
Şekil 4.2.1: Kamu alımları

Toplam alımların 5,6 Katrilyon TL. olduğu, bunun 4,6 Katrilyon TL. lık kısmının ihale türlerine göre gerçekleştirildiği (yüzde 82 oranında), 981 Trilyon TL lık harcamanın ise Doğrudan Temin ile yapıldığı (yüzde 18 oranında) görülmektedir.

Tablo 4.2.2: 2004 Yılında yürütülen kamu alımları

Kamu Alımının Kapsamı	Kamu Alım Tutarı (YTL)	Kamu Alım Oranı (%)
İhale Usulü	13.877.279.924	86.00
İstisnalar	---	---
Doğrudan Temin	2.198.076.117	14.00
Toplam	16.075.356.041	100.00

Kaynak:KİK, (2005). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2005). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

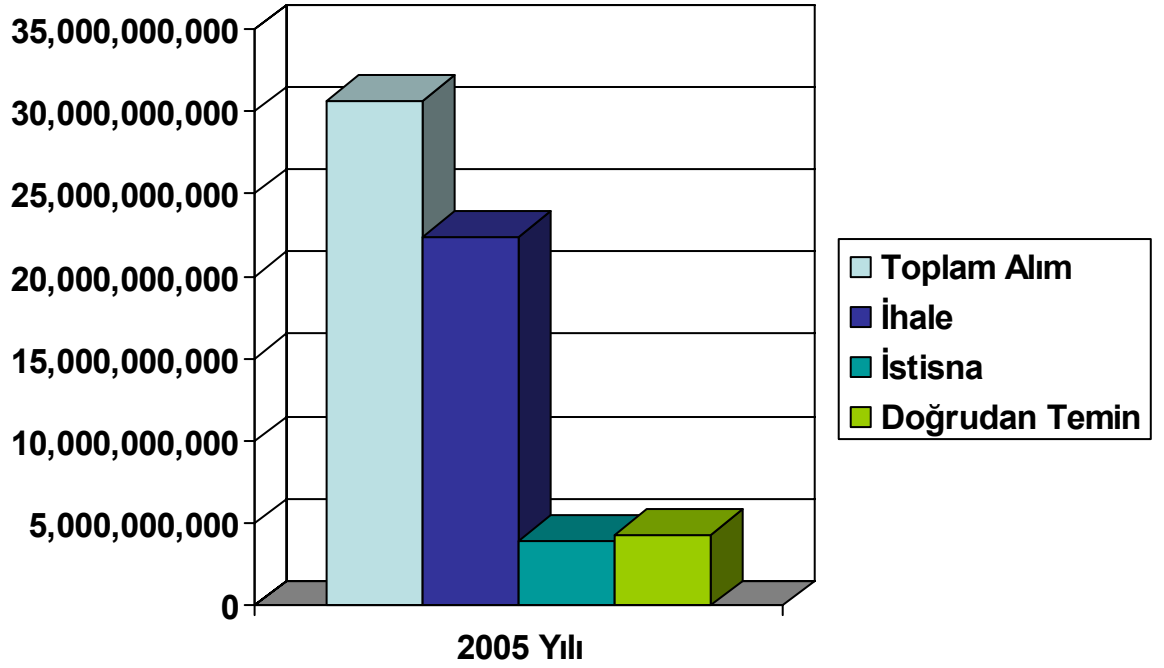
Şekil 4.2.2: Kamu alımları

Toplam alımların 16 Milyar YTL. olduğu, bunun 13,9 Milyar YTL'lik kısmının ihale türlerine göre gerçekleştirildiği (yüzde 86 oranında), 2,2 Milyar YTL'lik harcamanın ise Doğrudan Temin ile yapıldığı (yüzde 14 oranında) görülmektedir.

Tablo 4.2.3: 2005 Yılında yürütülen kamu alımları

Kamu Alımının Kapsamı	Kamu Alım Tutarı (YTL)	Kamu Alım Oranı (%)
İhale Usulü	22.408.071.215	73.00
İstisnalar	3.949.481508	13.00
Doğrudan Temin	4.327.189.140	14.00
Toplam	30.684.741.863	100.00

Kaynak:KİK, (2006). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2006). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

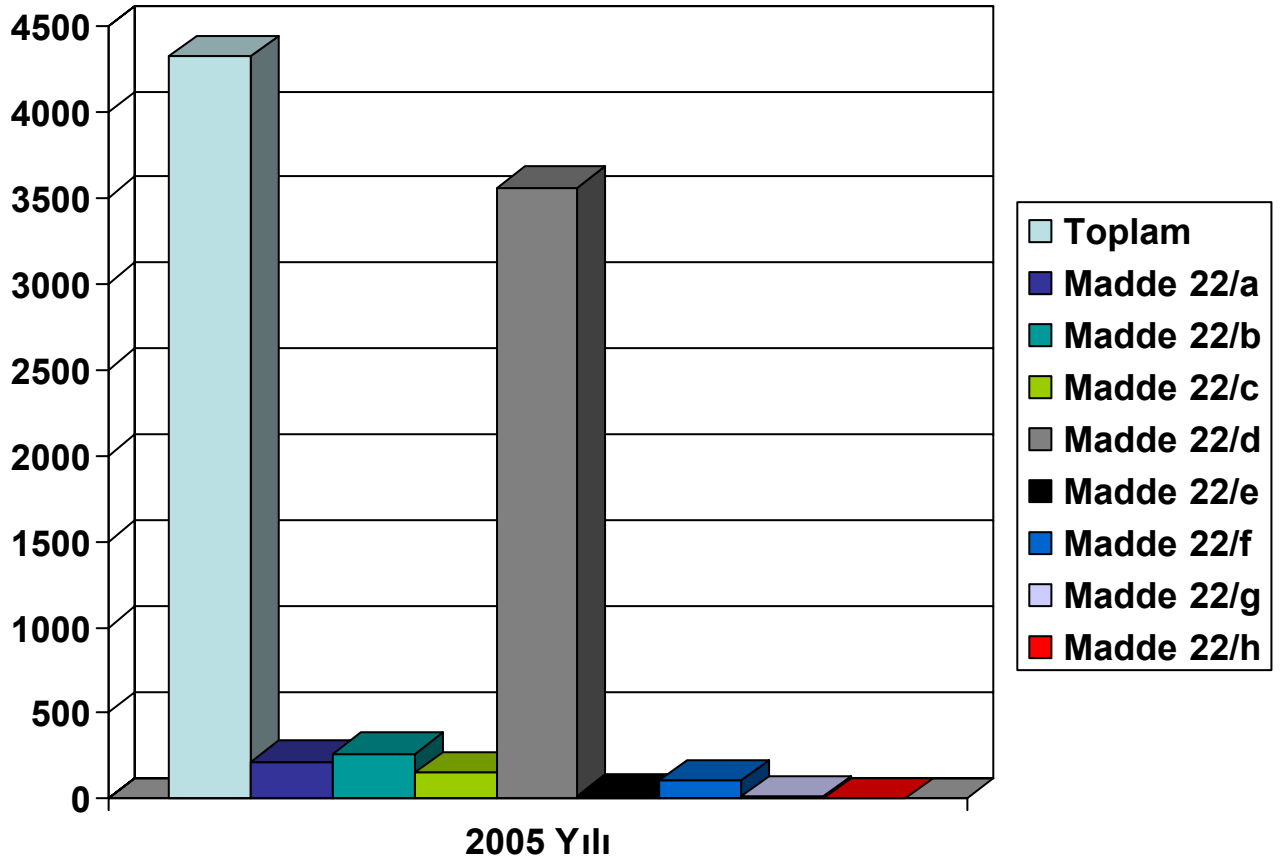
Şekil 4.2.3: Kamu alımları

Kamu alımları, alım yöntemleri farklı olan bu üç gruba göre tutar bazında analiz edildiğinde, Kanun kapsamındaki ihale usullerine göre yapılan alımların ilk sırada (yüzde 73 oranında) olduğu görülmüştür. Bu dönemde toplam 30,7 Milyar YTL'lik harcama yapılmış olup bunun 22,4 YTL'si ihale usullerine göre, 4,3 Milyar YTL'si doğrudan temin yoluyla ve 4 Milyar YTL'si ise istisnalar kapsamında gerçekleşmiştir.

Tablo 4.2.4: 2005 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılımı

Alımın Usulü	Alım Tutarı (YTL)	Doğrudan Temin ile Yapılan Alımlar İçindeki Payı (%)	Toplam Kamu Alımları İçindeki Payı (%)
Madde 22/a	218.273.383	5.00	
Madde 22/b	261.335.433	6.00	
Madde 22/c	151.870.699	4.00	
Madde 22/d	3.564.249.809	82.43	
Madde 22/e	15.011.085	0.30	
Madde 22/f	104.678.872	2.00	
Madde 22/g	11.769.859	0.27	
Madde 22/h	0	0.00	0.00
Toplam	4.327.189.140	100.00	14.00

Kaynak:KİK, (2006). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2006). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Şekil 4.2.4: Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar

Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlara bakıldığında, toplam harcamaların 4,3 Milyar YTL olduğu görülmektedir. Bunun yüzde 82'lik kısmını Kanunda belirtilen 22/d maddesine göre yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu da yüzde 6 ile 22/b maddesi takip etmektedir.

Madde 22/a kapsamında yapılan harcamalar yüzde 5 düzeyinde olup; ihtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğine yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/b kapsamında yapılan harcamalar yüzde 6 düzeyinde olup; sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olmasına yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/c kapsamında yapılan harcamalar yüzde 4 düzeyinde olup; mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenerek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden yapılan alımları içermektedir.

Madde 22/e kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,3 düzeyinde olup; idarelerin ihtiyacına uygun taşınmaz mal alımı veya kiralanması kapsamında gerçekleşen alımlardan oluşmaktadır.

Madde 22/f kapsamında yapılan harcamalar yüzde 2 düzeyinde olup; özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbî sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi için yapılan harcamaları göstermektedir.

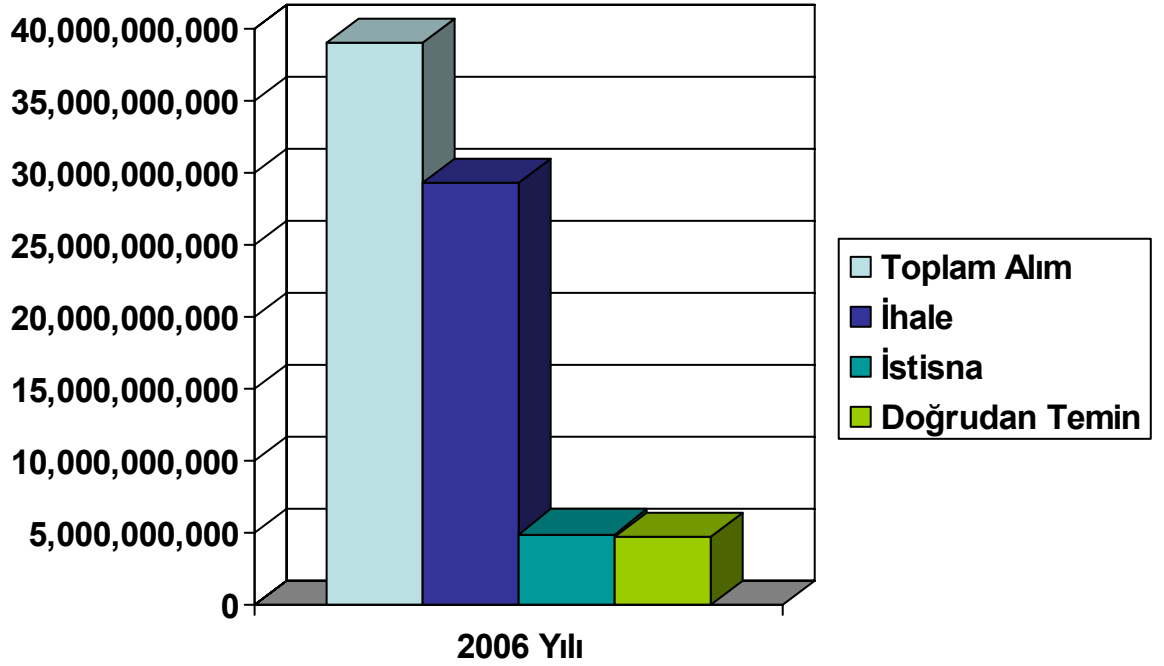
Madde 22/g kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,27 düzeyinde olup; milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülen uyuşmazlıklarla ilgili davalarda, Kanun kapsamındaki idareleri temsil ve savunmak üzere Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan ya da avukatlık ortaklıklarından yapılan hizmet alımlarına ilişkin harcamalardır.

Madde 22/h kapsamında harcama olmadığı görülmektedir. Bu durum bize madde 22/h'ye göre 4353 sayılı Kanunun 22'nci ve 36'ncı maddeleri uyarınca Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan hizmet alımı yapılmadığını göstermektedir.

Tablo 4.2.5: 2006 yılında yürütülen kamu alımları

Kamu Alımının Kapsamı	Kamu Alım Tutarı (YTL)	Kamu Alım Oranı (%)
İhale Usulü	29.309.004.467	75.00
İstisnalar	4.939.347.314	13.00
Doğrudan Temin	4.775.107.925	12.00
Toplam	39.023.459.756	100.00

Kaynak:KİK, (2007). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2007). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

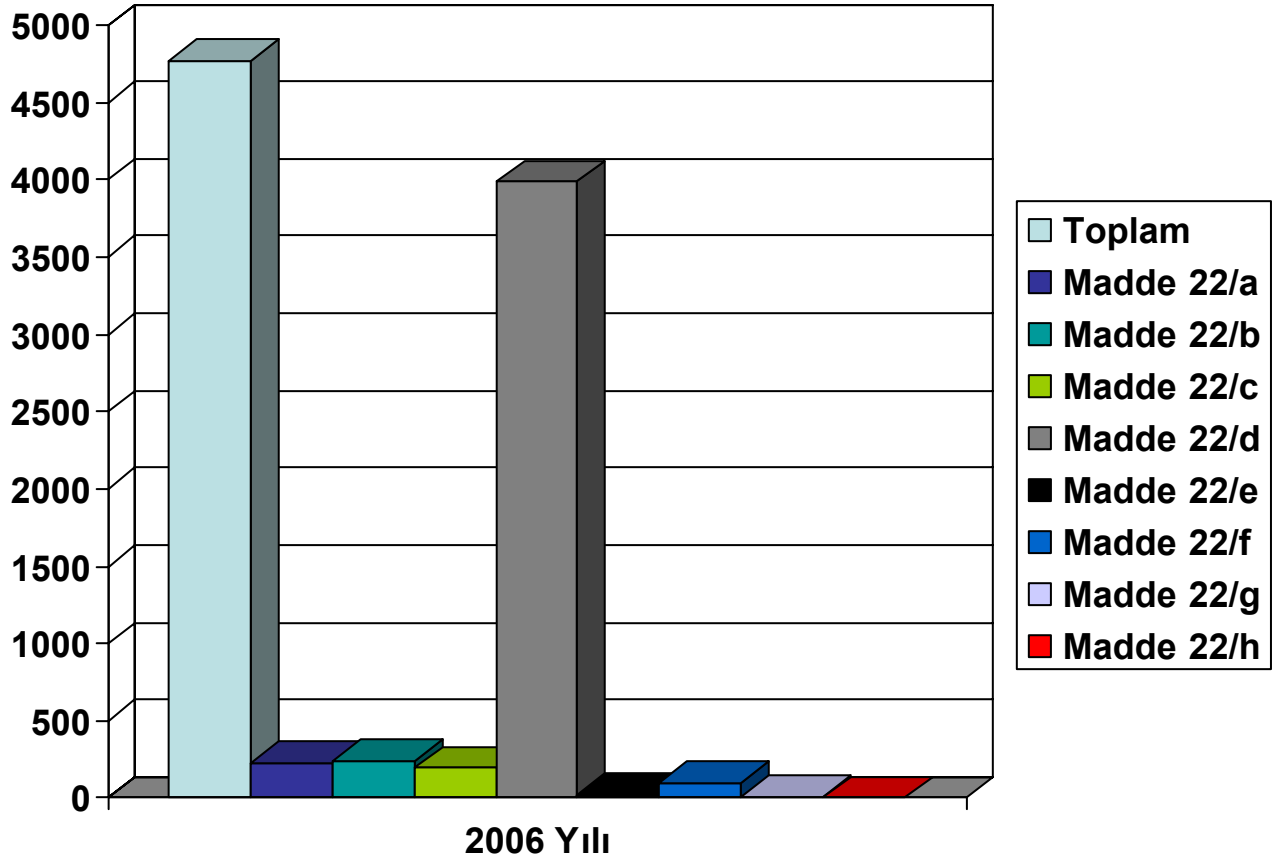
Şekil 4.2.5: Kamu alımları

4734 sayılı Kanun kapsamında yürütülen 2006 yılı kamu alımlarının toplam tutarı 39.023.459.756 YTL'dir. Bu tutarın 29.309.004.467 YTL' si Kanunda belirtilen ihale usulleri kapsamında yapılan alımlara ait olurken, 4.775.107.925 YTL' si Doğrudan Temin yolu ile yapılan alımlara ilişkin, 4.939.347.314 YTL' si İstisna kapsamında yapılan alımlara ilişkin olmaktadır.

Tablo 4.2.6: 2006 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılımı

Alımın Usulü	Alım Tutarı (YTL)	Doğrudan Temin ile Yapılan Alımlar İçindeki Payı (%)	Toplam Kamu Alımları İçindeki Payı (%)
Madde 22/a	225.028.649	5.00	
Madde 22/b	240.073.166	5.00	
Madde 22/c	194.258.784	4.00	
Madde 22/d	3.988.204.146	84.00	
Madde 22/e	23.020.182	0.50	
Madde 22/f	99.783.627	2.00	
Madde 22/g	4.739.371	0.10	0.00
Madde 22/h	0	0.00	0.00
Toplam	4.775.107.925	100.00	12.00

Kaynak:KİK, (2007). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2007). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Şekil 4.2.6: Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar

Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlara bakıldığında, toplam harcamaların 4,77 Milyar YTL olduğu görülmektedir. Bunun yüzde 84'lük kısmını Kanunda belirtilen 22/d maddesine göre yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bu alımları 22/b maddesi 240 Milyon YTL ile takip etmektedir.

Madde 22/a kapsamında yapılan harcamalar yüzde 5 düzeyinde olup; ihtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğine yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/b kapsamında yapılan harcamalar yüzde 5 düzeyinde olup; sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olmasına yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/c kapsamında yapılan harcamalar yüzde 4 düzeyinde olup; mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenerek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden yapılan alımları içermektedir.

Madde 22/e kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,5 düzeyinde olup; idarelerin ihtiyacına uygun taşınmaz mal alımı veya kiralanması kapsamında gerçekleşen alımlardan oluşmaktadır.

Madde 22/f kapsamında yapılan harcamalar yüzde 2 düzeyinde olup; özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbî sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi için yapılan harcamaları göstermektedir.

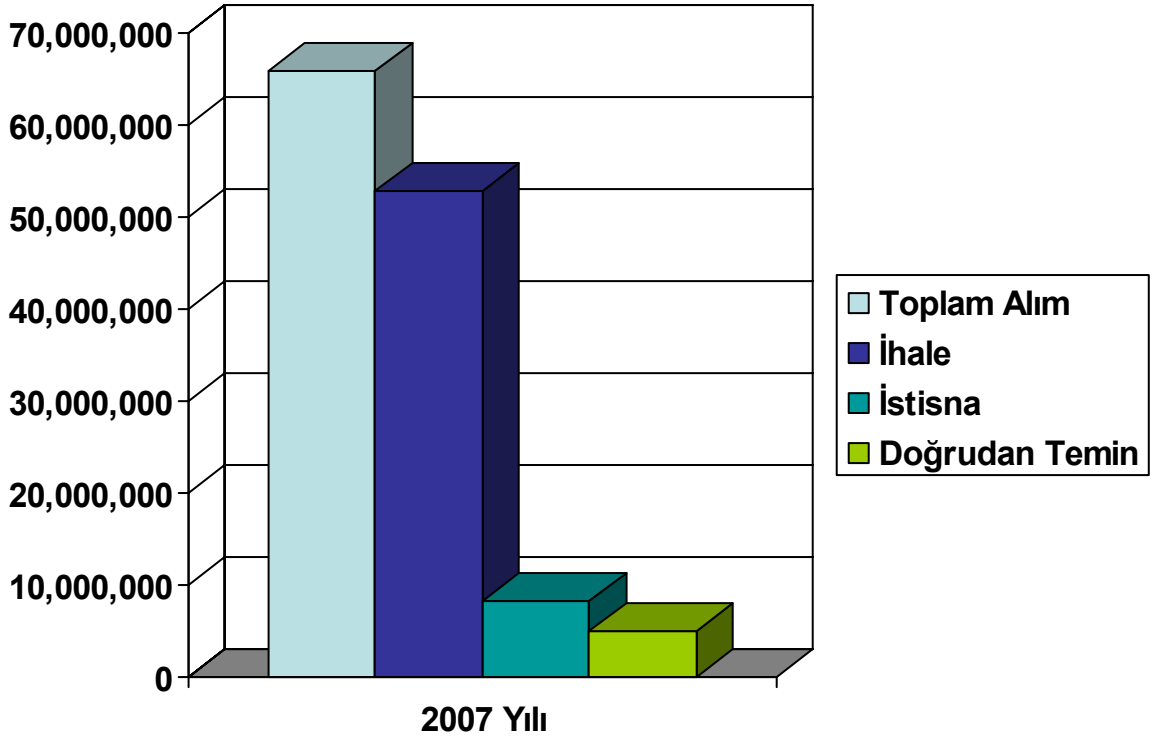
Madde 22/g kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,1 düzeyinde olup; milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülen uyuşmazlıklarla ilgili davalarda, Kanun kapsamındaki idareleri temsil ve savunmak üzere Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan ya da avukatlık ortaklıklarından yapılan hizmet alımlarına ilişkin harcamalardır.

Madde 22/h kapsamında harcama olmadığı görülmektedir. Bu durum bize madde 22/h'ye göre 4353 sayılı Kanunun 22'nci ve 36'ncı maddeleri uyarınca Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan hizmet alımı yapılmadığını göstermektedir.

Tablo 4.2.7: 2007 Yılında Yürütülen Kamu Alımları

Kamu Alımının Kapsamı	Kamu Alım Tutarı (1000TL)	Kamu Alım Oranı (%)
İhale Usulü	52.815.719	80.05
İstisnalar	8.153.266	12.36
Doğrudan Temin	5.009.306	7.59
Toplam	65.978.292	100.00

Kaynak:KİK, (2008). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2008). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

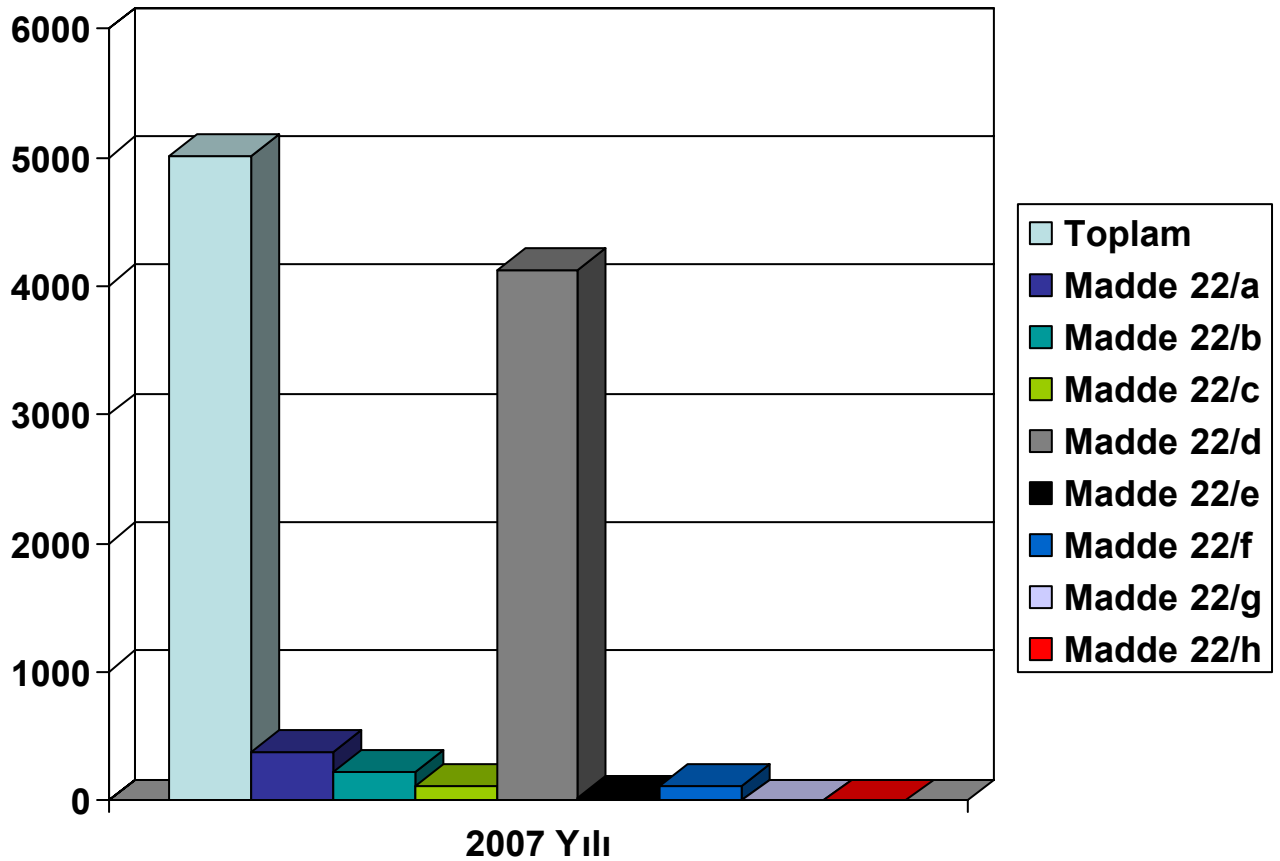
Şekil 4.2.7: Kamu alımları

4734 sayılı Kanun kapsamında yürütülen 2007 yılı kamu alımlarının toplam tutarı 65.978.292.000 YTL'dir. Bu tutarın 52.815.719.000 YTL' si Kanunda belirtilen ihale usulleri kapsamında yapılan alımlara ait olurken, 5.009.306.000 YTL' si Doğrudan Temin yolu ile yapılan alımlara ilişkin, 8.153.266.000 YTL' si İstisna kapsamında yapılan alımlara ilişkin olmaktadır.

Tablo 4.2.8: 2007 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılımı

Alımın Usulü	Alım Tutarı (1.000TL)	Doğrudan Temin ile Yapılan Alımlar İçindeki Payı (%)	Toplam Kamu Alımları İçindeki Payı (%)
Madde 22/a	386.204	7.71	0.59
Madde 22/b	227.992	4.55	0.35
Madde 22/c	118.624	2.37	0.18
Madde 22/d	4.128.445	82.41	6.25
Madde 22/e	28.961	0.58	0.04
Madde 22/f	116.264	2.32	0.18
Madde 22/g	2.816	0.06	0.00
Madde 22/h	0	0.00	0.00
Toplam	5.009.306	100.00	7.59

Kaynak:KİK, (2008). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2008). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Şekil 4.2.8: Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar

Doğrudan Temin kapsamında yapılan kamu alımlarının yüzde 82,41'ini 4734 sayılı Kanununun 22/d maddesi ile yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu yüzde 7,71 ile 22/a maddesi kapsamında yapılan alımlar izlemektedir.

Madde 22/a kapsamında yapılan harcamalar yüzde 7,71 düzeyinde olup; ihtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğine yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/b kapsamında yapılan harcamalar yüzde 4,55 düzeyinde olup; sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olmasına yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/c kapsamında yapılan harcamalar yüzde 2,37 düzeyinde olup; mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenerek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden yapılan alımları içermektedir.

Madde 22/e kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,58 düzeyinde olup; idarelerin ihtiyacına uygun taşınmaz mal alımı veya kiralanması kapsamında gerçekleşen alımlardan oluşmaktadır.

Madde 22/f kapsamında yapılan harcamalar yüzde 2,32 düzeyinde olup; özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbî sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi için yapılan harcamaları göstermektedir.

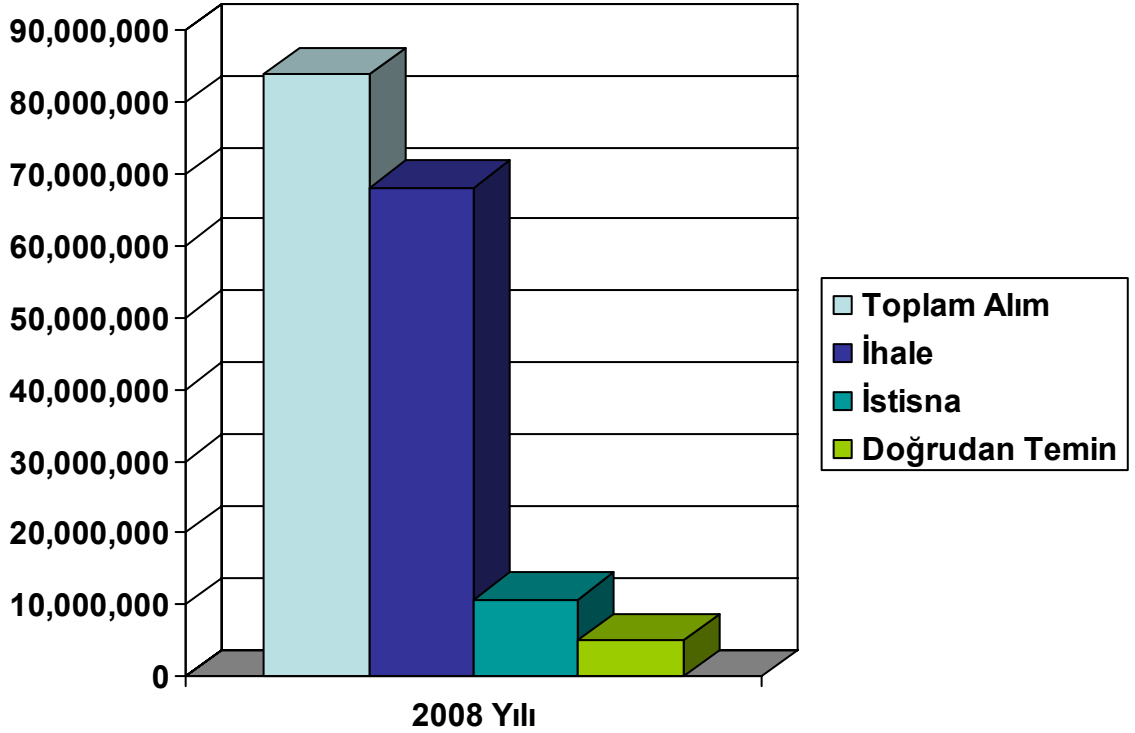
Madde 22/g kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,06 düzeyinde olup; milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülen uyuşmazlıklarla ilgili davalarda, Kanun kapsamındaki idareleri temsil ve savunmak üzere Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan ya da avukatlık ortaklıklarından yapılan hizmet alımlarına ilişkin harcamalardır.

Madde 22/h kapsamında harcama olmadığı görülmektedir. Bu durum bize madde 22/h'ye göre 4353 sayılı Kanununun 22'nci ve 36'ncı maddeleri uyarınca Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan hizmet alımı yapılmadığını göstermektedir.

Tablo 4.2.9: 2008 Yılında Yürütülen Kamu Alımları

Kamu Alımının Kapsamı	Kamu Alım Tutarı (1000TL)	Kamu Alım Oranı (%)
İhale Usulü	68.179.739	81.25
İstisnalar	10.746.259	12.81
Doğrudan Temin	4.989.299	5.95
Toplam	83.915.297	100.00

Kaynak:KİK, (2009). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2009). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

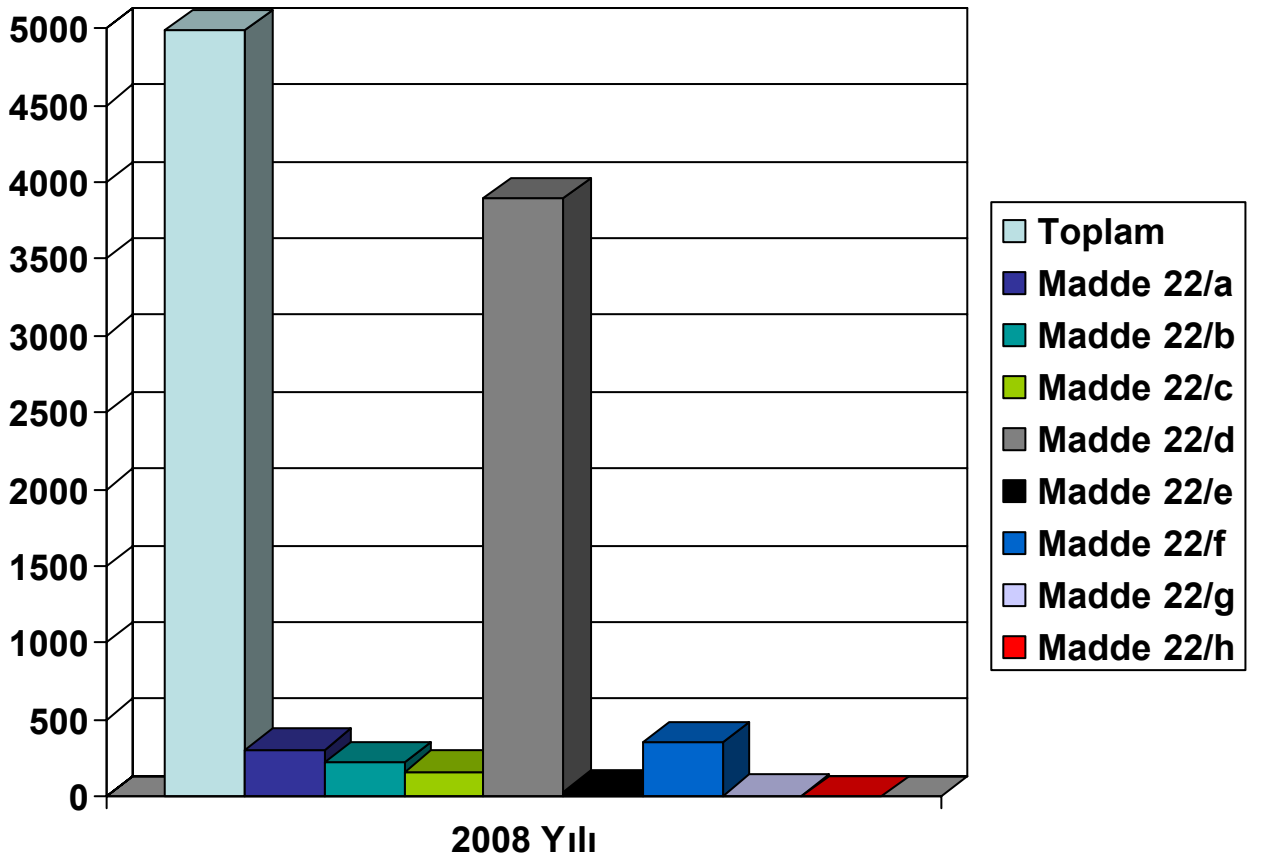
Şekil 4.2.9: Kamu alımları

4734 sayılı Kanun kapsamında yürütülen 2008 yılı kamu alımlarının toplam tutarı 83.915.297.000 TL'dir. Bu tutarın 68.179.739.000 YTL' si Kanunda belirtilen ihale usulleri kapsamında yapılan alımlara ait olurken, 4.989.299.000 YTL' si Doğrudan Temin yolu ile yapılan alımlara ilişkin, 10.746.259.000 YTL' si İstisna kapsamında yapılan alımlara ilişkin olmaktadır.

Tablo 4.2.10: 2008 Yılında doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılımı

Alımın Usulü	Alım Tutarı (1.000TL)	Doğrudan Temin ile Yapılan Alımlar İçindeki Payı (%)	Toplam Kamu Alımları İçindeki Payı (%)
Madde 22/a	305.493	6.12	0.36
Madde 22/b	225.884	4.53	0.27
Madde 22/c	162.707	3.26	0.19
Madde 22/d	3.896.237	78.09	4.64
Madde 22/e	34.034	0.68	0.04
Madde 22/f	356.796	7.15	0.43
Madde 22/g	8.146	0.16	0.01
Madde 22/h	0	0.00	0.00
Toplam	4.989.299	100.00	5.95

Kaynak:KİK, (2009). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Kaynak:KİK, (2009). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Şekil 4.2.10: Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar

Doğrudan Temin kapsamında yapılan kamu alımlarının yüzde 78,09'unu 4734 sayılı Kanunun 22/d maddesi ile yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu yüzde 7,15 ile 22/f maddesi kapsamında yapılan alımlar izlemektedir.

Madde 22/a kapsamında yapılan harcamalar yüzde 6,12 düzeyinde olup; ihtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğine yönelik alımları içermektedir.

Madde 22/b kapsamında yapılan harcamalar yüzde 4,53 düzeyinde olup; sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olmasına yönelik alımları içermektedir.

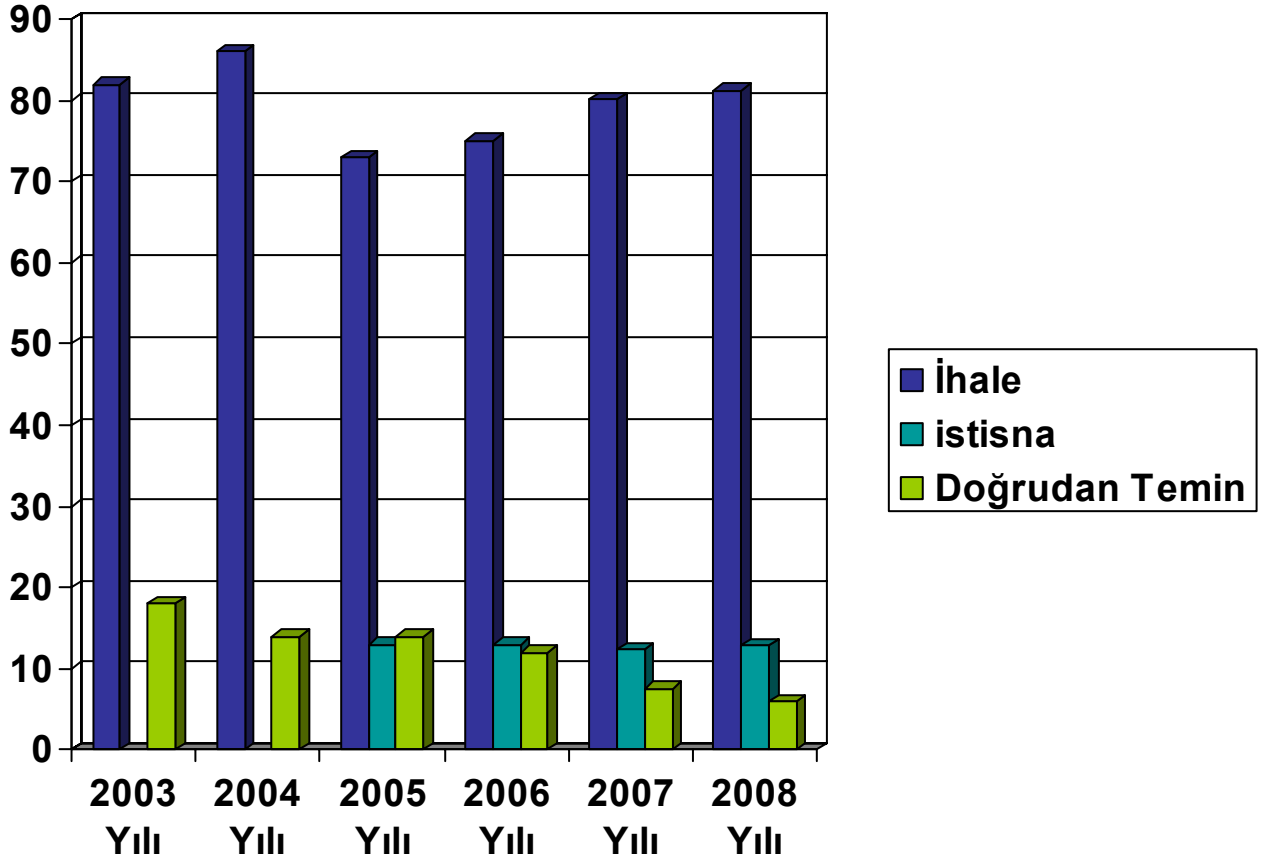
Madde 22/c kapsamında yapılan harcamalar yüzde 3,26 düzeyinde olup; mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenerek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden yapılan alımları içermektedir.

Madde 22/e kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,68 düzeyinde olup; idarelerin ihtiyacına uygun taşınmaz mal alımı veya kiralanması kapsamında gerçekleşen alımlardan oluşmaktadır.

Madde 22/f kapsamında yapılan harcamalar yüzde 7,15 düzeyinde olup; özelliğinden dolayı stoklama imkanı bulunmayan ve acil durumlarda kullanılacak olan ilaç, tıbbî sarf malzemeleri ile test ve tetkik sarf malzemesi için yapılan harcamaları göstermektedir.

Madde 22/g kapsamında yapılan harcamalar yüzde 0,16 düzeyinde olup; milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülen uyuşmazlıklarla ilgili davalarda, Kanun kapsamındaki idareleri temsil ve savunmak üzere Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan ya da avukatlık ortaklıklarından yapılan hizmet alımlarına ilişkin harcamalardır.

Madde 22/h kapsamında harcama olmadığı görülmektedir. Bu durum bize madde 22/h'ye göre 4353 sayılı Kanunun 22'nci ve 36'ncı maddeleri uyarınca Türk veya yabancı uyruklu avukatlardan hizmet alımı yapılmadığını göstermektedir.

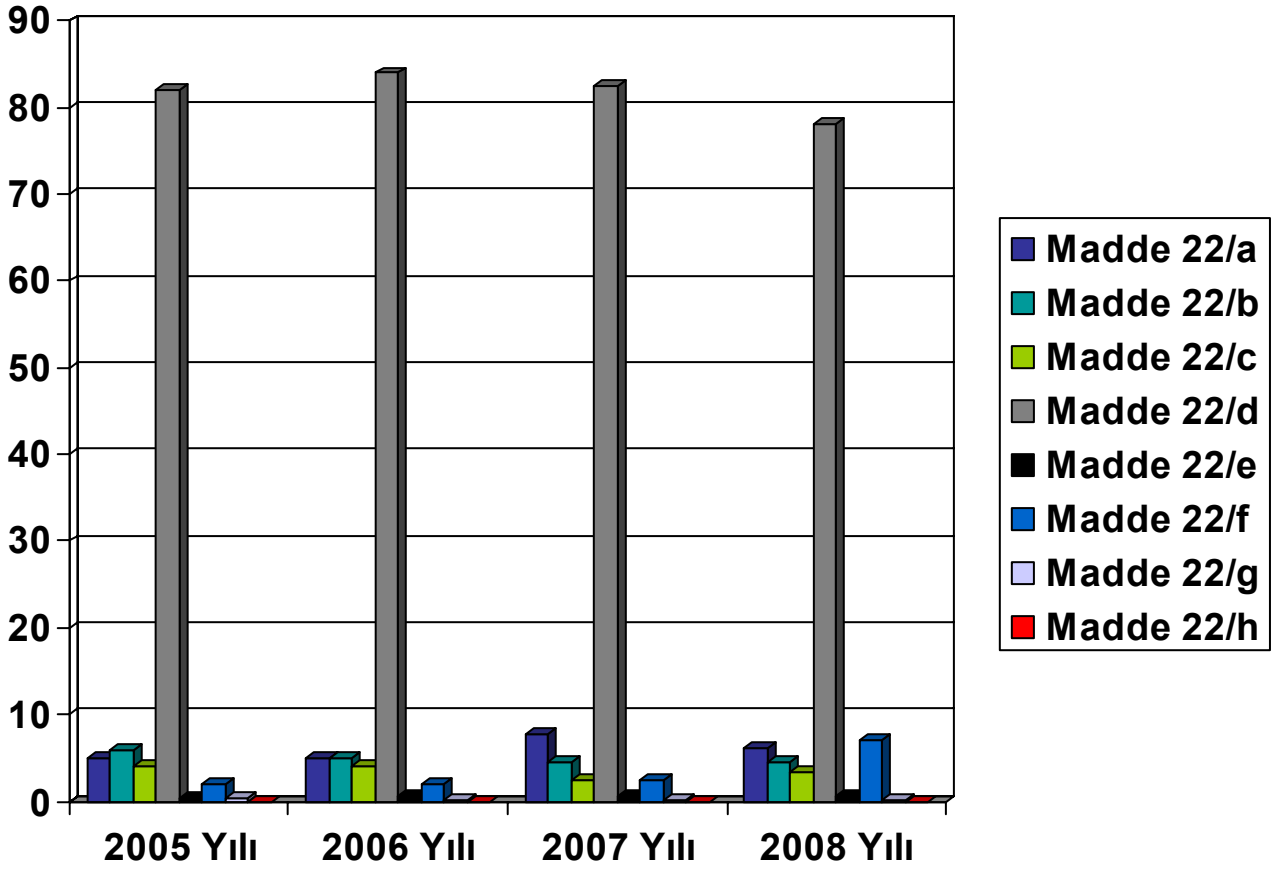

Kaynak:KİK, (2009). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Şekil 4.2.11: Yıllara göre kamu alımlarının dağılım oranları

Doğrudan Temin alımlarının toplam harcamalar içerisindeki payının 2003 yılı için yüzde 18 gibi yüksek bir oranda sonuçlanması, Kamu alımlarının usul ve esaslarını yeniden düzenleyen 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 2003 yılı başında yürürlüğe girmesinden kaynaklanmıştır.

2005 yılından itibaren 4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan kamu alımları, adet ve tutar bazında analiz edilerek yeniden gruplandırılmıştır. Gruplandırma ihale türlerine göre, doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar ve istisnalar kapsamında yapılan alımlar olarak üç bölümde yapılmıştır.

Kaynak:KİK, (2009). *Kamu Alımları İzleme Raporu*

Tablo 4.2.12: Yıllara göre doğrudan temin kapsamında gerçekleştirilen kamu alımlarının ilgili kanun maddesine göre dağılım oranları

4734 sayılı Kanunda belirtilen ihale usullerine göre yapılan ihaleler, istisna kapsamında gerçekleştirilen alımlar ve doğrudan temin yoluyla yapılan alımlarla ilgili, 4734 sayılı Kanunda belirtilen idareler tarafından Kamu İhale Kurumuna gönderilen bilgileri içermektedir. Kuruma gönderilmeyen bir kısım ihalelere ait sonuç verilerinin olduğu düşünüldüğünde, 2003 ve 2004 yıllarında kamu alımları için yapılan toplam harcamalar tam olarak yansıtılmamış olup sadece kuruma ulaştırılan bilgilerin toplamı ve buna dayalı veri analizleri yer almıştır.

2003 ile 2004 yıllarında Doğrudan Temin ve istisna kapsamındaki ihalelerde ihale usullerine göre analiz yapılamamasının sebebi, idarelerin 4734 sayılı Kanundan farklı usuller belirlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Doğrudan Temin yöntemi ile yapılan harcamaların büyük bir bölümünü Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendine göre yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bu alımların üst limiti Kanunla sınırlanmış ve düşük tutulmuştur. Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar; alımların özelliği gereği adet olarak çok fazladır. Bu nedenle bu yöntemle yapılan alımları adet olarak izlemek istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmediğinden alımlar sadece tutar bazında izlenmektedir.

5. İYİLEŞTİRİLMİŞ MODEL UYGULAMALARI:

5.1 KAMU SATIN ALIMLARINDA AB DİREKTİFLERİ VE İNGİLTERE UYGULAMALARI

AB'ye üye ülkelerin kamu sektöründeki satın alma işlemleri Kamu Alımlarına İlişkin AB Direktiflerine uygun şekilde yapılmaktadır. İngiltere'de kamu alımlarına ilişkin özel bir kanun mevcut olmayıp Direktiflere uygun olarak kamu alımları gerçekleştirilmektedir.

Direktiflerde, Avrupa sınırları dahilinde yapılan mal, hizmet ve yapım işi alımlarında ulusal engellerin kaldırılarak, AB Topluluğu içerisinde, işin en düşük fiyata ve en uygun koşulları sağlayacak doğru istekliyi bulmaya yönelik düzenlemeler getirilmiştir.

AB'ye üye ülkelerin kamu alımları toplamı (Utilities dahil) yılda yaklaşık 720 milyar Euro'dur. Direktifler, detaylı ilan ve ihale yöntemlerinin uygulanması ile mümkün olan maksimum rekabetin sağlanmasını hedeflemektedir.

Direktiflerde işlenen bir diğer başlık ise paranın değeri (value for money) konusudur. Bu kural ile en uygun satın alma politikasının saptanması, satın alma kurallarının yasalara uygun şekilde uygulanarak ekonomik faydaların elde edilmesi, gereksiz bürokrasinin azaltılması ve maliyetin düşürülmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Komisyonu, üye ülkelerin AB Kamu alımlarına ilişkin müktesebatının uygulanması konusuna öncelik vermektedir.

Procurement kartla düşük miktarlı alımlar yapılabilmektedir. (limitin ne kadar olacağına idareler tarafından karar verilmektedir. Bu limit AB uygulamalarında genellikle 200 Euro olarak kabul edilmektedir.)

Avrupa Birliği Komisyonu, üye ülkelerin kamu alımlarının en az yüzde 30'nun elektronik alım yoluyla gerçekleştirilmesini hedeflemektedir.

Alım yapan kurumun gereksinimlerini karşılamak üzere düzenli olarak kullandığı ve genelde piyasada bulunan özellikteki malların alımı için kullanılan, süre ile kısıtlı, geçerliliği süresince seçilme kriterlerini karşılayan ve şartnameye uyduğunu gösterir bir teklif veren ve tüm iktisadi işletmelere açık olan, tamamıyla elektronik bir süreç olan "Dinamik Satın Alma Sistemi" ni kurmuştur.

Üye Ülkeler ihale yapan kurumların dinamik satın alma sistemlerini kullanmalarına imkan sağlarlar.

Eski sisteme göre yazılı bildirim esas bildirim yolu iken, yeni sistemde elektronik bildirim de düzenlenmiş ve bu bildirime yazılı bildirim ile eşit önem verilmiştir. Elektronik kanalların kullanılması kuşkusuz zaman tasarrufu sağlamaktadır.

İdarenin bildirim usulleri olarak elektronik metotlar belirlemesi durumunda istekliler alternatif bildirim usulü önerebilmektedirler.

Tüm iletişim ve bilgi alışverişi, posta, faks, elektronik araçlar yoluyla, direktifte belirtilen hal ve koşullarda telefon yoluyla, veya idarenin seçimine göre bu araçların kombinasyonu şeklinde yapılmaktadır. (Kamu Alımlarında AB ve İngiltere Uygulamaları, 2005)

5.2 İHTİYACIN TEK SATICIDAN TEMİNİ UYGULAMALARI:

4734 sayılı Kanununun 22'inci Maddesinin (a) bendindeki, ihtiyacın gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabilmesi hali mutlak değildir. Tek satıcı piyasa şartlarının sonucu olarak ortaya çıkmış olabileceği gibi, coğrafi şartlara bağlı olarak da ortaya çıkmış olabilir. Bu ve benzeri sınırlamalardan dolayı birden fazla isteklinin teklif vermesinin mümkün olmadığı hallerde tek satıcı söz konusudur. Bir başka deyişle, herhangi bir firma veya kişinin tek satıcı olup olmadığını belirlerken, yaklaşık maliyetin eşik değerinde olup olmaması, coğrafi sınırlamalar, hizmet ve organizasyon ağı gibi faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir. Örnek olarak; asfalt malzemesi alımlarında idareye en yakın rafineri tek satıcıdır. Aksi takdirde idarenin, yanı başında satıcı varken daha uzak mesafeden alım yapması gibi Kamu İhale Kanununun 5'inci maddesi ile bağdaşmayan bir sonuç ortaya çıkar. Söz konusu madde ;

“ İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur. “

der. İdarelerin herhangi bir ihale süreci başlatmaksızın en yakın çimento fabrikası, benzin istasyonu yada rafinerinin fiyatlarının daha uygun olduğunu tespit ettikleri durumlarda, buralardan 22/a maddesi kapsamında alım yapmaları mümkündür.

Diğer taraftan, Kanunun yukarıda değinilen 20'nci maddesi uyarınca belli istekliler arasında yapılan ihale sonucunda yalnız bir isteklinin ön yeterlik aldığı durumlarda da ihtiyacın tek bir kişiden temin edilebileceği tespit edilmiş olduğundan; bu kişiden 22/a maddesi kapsamında alım yapılması mümkündür.

Beldenin misafiri durumunda olan kişilerin konaklaması için beldede tek bir otel bulunması hali de tek satıcı kavramı kapsamındadır.

Güzel Sanatlara mahsus baskı, cilt, elişleri, resim, heykel, tablo gibi işlerin yaptırılmasında da yeterliğin bu Kanundaki kriterlere göre tespiti mümkün olmadığından; bu gibi mal ve hizmet alımlarının da 22/a maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. (Doğrudan Temin Rehberi 2003, s.3)

Ülkemizde demiryolu makineleri üretiminde TÛLOMSAŞ (lokomotif), TÛVASAŞ (vagon) ve TÛDEMSAŞ (demiryolu) tek üretici konumunda bulduklarından; TCDD'nin ve diğer kuruluşların söz konusu kuruluşlardan yapacakları mal alımları 22/a maddesi kapsamındadır.

Ancak yaklaşık maliyetin eşik değerin üzerinde olduğu alımlarda yabancı isteklilerin de ihaleye katılabilmesi söz konusu olduğundan; bu kuruluşların tek satıcı olarak kabul edilmeleri mümkün değildir. Dolayısıyla diğer ihale usullerinden birinin kullanılması gerekecektir.

Bakım ve onarım şeklindeki hizmet alımlarında ise durum farklıdır. Bu şirketler demiryolu makinelerinin bakım ve onarımı konusunda uzmanlaşmış olup; her biri kendi alanında Türkiye'de bu hizmetin tek satıcısı konumundadır. Söz konusu hizmet alımlarının yaklaşık maliyetinin eşik değerin üzerinde olması da tek satıcı konumunu etkilemez. Çünkü bakım onarım işi için her halde Türkiye'de kurulu tesise sahip olmak gerekecektir.

Ancak, TCDD'ne yaptırılacak nakliye işleri ise bu madde kapsamında değildir. Taşıma işinin karayolu ile de yapılması mümkün olduğundan, kanun kapsamındaki kuruluşların taşıma işlerini doğrudan TCDD'ne yaptırması mümkün değildir.

Ancak, taşıma işinde her halükarda demiryolunun kullanılması bir zorunluluk ise, idare doğrudan temin yoluyla bu ihtiyacı görebilir. Şu var ki; bu zorunluluğun sebebinin gerekçeleriyle birlikte ihale kararında belirtilmesi gerekir.

Bakım ve onarım işlerinin üretici firma yada onun lisans verdiği firma dışındaki isteklilerden temin edilmesinin teknik olarak mümkün olmadığı durumlarda, söz konusu hizmetlerin 22/a maddesi kapsamında doğrudan temin edilmesi mümkündür.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, bakım ve onarım işlerinin Türkiye’de kurulu tesise sahip olmayı gerektirdiği durumlarda, yaklaşık maliyet eşik değerinin üzerinde olsa bile yabancı istekliler ihaleye katılamayacaktır.

Örnek olarak, bir idarede temin edilmiş olan bir elektronik sistemin, bakım ve onarımı için belirli bir bayiliğe yetki verilmiş ve yetkisiz bakım onarım da idareyi zarara uğratabilirse, bakım ve onarım hizmetinin bu yolla temini mümkündür.

Bakım ve onarım işini üstlenen yüklenicinin idare ile aynı şehirde bulunmasını zorunlu kılan durumların varlığı halinde, idarenin bulunduğu yerdeki tek yetkili servisten yapılacak hizmet alımları 22/a maddesi kapsamındadır. Örneğin bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılımlarında, internet erişim hizmeti verilmesinde ve fotokopi makinelerinde meydana gelen arızalar böyledir.

Yüklenicinin başka bir şehirde olması halinde, bu gibi demirbaş eşyanın arızalanmasına bağlı olarak ortaya çıkan acil müdahale ihtiyacının zamanında yerine getirilemeyeceği açıktır. Dolayısıyla mutlak bakım ve onarım hizmetleri için düzenlenecek şartnamelerde, “isteklilerin yada yetkili temsilcisinin kanuni iş adresinin’da olması” şeklinde düzenlemeler yapılması mümkündür.

Yetkili servisler esas itibarıyla tek satıcı değildir. Kuruma ait binek araçlarının ve iş makineleri tamirini yapan birden fazla yetkili servis bulunabileceği gibi, üretici tarafından yetkilendirilmemiş diğer servisler de (özel oto tamir atölyeleri gibi) bulunması halinde tek satıcıdan söz edilemez. Ancak 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 13’üncü maddesi uyarınca garanti belgesi düzenleme zorunluluğu bulunan mallardan, aynı Kanununun 15’inci maddesi gereğince servis istasyonu kurulması zorunlu olanların garanti süresi içindeki bakım ve onarımlarının yetkili servislere yaptırılması zorunludur. Garanti süresi geçtikten bakım ve onarımların mutlaka yetkili servislere yaptırılmasını zorunlu kılan bir düzenleme bulunmamaktadır.

Kanunun 13'üncü maddesi;

“ Satıcı garanti belgesi kapsamındaki malların garanti süresi içerisinde gerek malzeme ve işçilik gerekse montaj hatalarından dolayı arızalanması halinde işçilik masrafı, değiştirilen parça bedeli yada başka herhangi bir ad altında hiçbir ücret talep etmeksizin tamir ile yükümlüdür.”

der. Aynı Kanunun 15'inci maddesinde ise;

“ İthalatçı veya imalâtçılar sattıkları sanayi malları için o malın Bakanlıkça tespit ve ilan edilen kullanım ömrü süresince bakım, onarım ve servis hizmetlerini yürütecek istasyonları kurmak ve yeterli teknisyen kadrosu ile yedek parça stoku bulundurmak zorundadırlar.”

hükmü yer almıştır. Buna göre arızanın malzeme, işçilik yada montaj hatasından kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespiti açısından bakım ve onarımın yetkili servisler eliyle yaptırılması zorunludur. Hangi malların garanti belgesi ile satılacağı ve hangi mallar için servis istasyonu kurulmasının zorunlu olduğu Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile TSE tarafından müştereken tespit ve ilan edilmektedir.

Garanti belgesi ile satılmak zorunda olan mallar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca tespit edilmiş olup; örneğin pompa ve motorlar, havalandırma ve klima sistemleri, telefon santralleri ve telefon makineleri, telsizler, kamyon ve kamyonetler, otomobiller, çöp temizlik araçları ve vidanjörler, kompresörler, bilgisayar sistemleri, alarm cihazları, asansörler bu kapsamdadır.

Servis istasyonu kurulması zorunlu olan mallar ise aynı şekilde Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca tespit edilmiştir. Bazı durumlarda bakım ve onarım sözleşmelerinin mutlaka üretici firma yada yetkili servis ile yapılmasını öngören mevzuat hükümleri bulunabilir. Örnek olarak ; Asansör Yönetmeliğinin 23'üncü maddesinde;

asansörün kullanılması.esnasında,,temel.sağlık.ve.emniyet gereklerinin devamlılığını teminen sürekli kontrol altında tutulabilmesi için;

a. Bina sorumlusu ile bir asansör firması veya onun yetkili servisi arasında garanti müddetince geçerli aylık bakım ve servis hizmetleri anlaşması yapılması zorunludur. Ayrıca, asansör firması arızaya müdahale zamanını söz konusu anlaşma metninde belirtmelidir.

b. Anlaşma yapılan firma, asansör imal eden asansör firması veya onun yetkili servisi olabileceği gibi, bir başka asansör firması veya onun yetkili servisi olabilir. Ancak, garanti süresince aylık bakım ve servis hizmetleri anlaşmaya bağlanan firma muhakkak asansörü imal eden asansör firması veya onun yetkili servisi olmalıdır.

c. Aylık bakım ve servis hizmeti için asansörde, orijinal yedek parça kullanılır.

ç. Asansörü imal eden firma, yaptığı her tip ve özellikleri asansörün orijinal yedek parçalarını 10 yıl süreyle stokta bulundurmak ve kendisince imal edilen asansöre aylık

bakım ve servis hizmeti veren bir başka asansör firması veya onun yetkili servisinin veya bina sorumlusunun bu konudaki talebini, acilen ve normal piyasa koşullarında mutlaka karşılamak zorundadır.

(Doğrudan Temin Rehberi 2003, s.9) denilerek, garanti süresince aylık bakım ve servis hizmetleri için asansör imal eden firma veya onun yetkili servisi ile anlaşma yapılması zorunlu kılınmıştır.

Herhangi bir bakım ve onarımın zorunlu hale geldiği durumlarda, görevlilerin öncelikle söz konusu malın garanti süresinin geçip geçmediğine bakmaları gerekmektedir. Garanti süresi içinde vuku bulan ve garanti belgesi kapsamında bulunan arızaların tamiri için yapılan ödemelerin Sayıştay karşısında sorumluluk doğuracağı unutulmamalıdır.

Belirli marka ve özellikteki makine ve teçhizatın bakım ve onarımının ancak üretici veya ithalatçı firma tarafından yetkilendirilmiş yetkili servisler aracılığı ile yapılabildiği durumlarda ise tek satıcı söz konusudur. Genellikle fotokopi makineleri, bilgisayar sistemleri, bazı iş makineleri ekskavatör, kompresör, asansörler gibi, güvenlik ve alarm sistemlerinin bakım ve onarımları ile bakım onarım sırasında gerek duyulan yedek parçaların temini bu kapsamdadır.

Son yıllarda özellikle otomotiv sanayinde faaliyet gösteren firmaların, yeni üretilen araçların bakım ve onarımı konusunda yalnız kendi yetkili servislerine eğitim verdikleri, bu amaçla hazırlanan bakım kılavuzlarının servisler dışında kimseye verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla yeni araçlara ilişkin teknik bilgilerin yalnız yetkili servislerde toplanmasına bağlı olarak, yetkili servislerin zamanla tek satıcı durumuna gelmeleri de mümkündür.

5.3 TEK SATICIDAN DOĞRUDAN TEMİNİN MADDE 22/A,B,C KAPSAMINDA UYGULAMALARI

5.3.1 Madde 22/a Kapsamında İhtiyacın Tek Kaynaktan Temin Edilebilmesi :

İhtiyacın tek kaynaktan nasıl temin edilebileceği yukarıdaki ikinci madde kapsamında ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Tek satıcıdan doğrudan temin kapsamında düşünülmesi gereken ilk konu budur. Ancak, şu var ki; yukarıdaki maddede sayılan bütün durumlarda, alım yapılan kişi veya kuruluşun tek satıcı olduğunun usulüne uygun şekilde belgelenmesi

gerekmektedir. Kanunda buna ilişkin olarak belirli bir usul öngörülmemiştir. Bu kapsamda örneğin satıcının yurtdışındaki üretici firmadan alarak ibraz edeceği “Türkiye’de satış ve servis yetkisinin” münhasıran o firmaya verildiğini gösteren belgeler, mal alımlarına ilişkin olarak Ticaret ve Sanayi Odaları, Sanayi Odalarınca düzenlenecek Yed-i Vahit (Tek El) Belgesi sayılabilir. Yed-i vahit belgesi,

“Belli bir tarihte, belli bir malın belli bir mahalde veya Türkiye’de fiilen ve münhasıran bir tacirin elinde bulunduğunu tevsik eden bir belgedir.”

(Ticaret Odaları Muameleat Yönetmeliği Md.50) şeklinde tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 51’inci Maddesinde ise bir firmanın, bir madde veya mamulün yed-i vahit’i olup olmadığı hususunun firmanın yazılı isteği üzerine belirlenmesi öngörülmüş; ayrıca tek imalâtçı belgesinin yed-i vahit belgesi olmadığı belirtilmiştir.

Yed-i vahit belgesine ilişkin olarak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır :

(1) *Yed-i Vahit belgesi, muayyen bir tarihte, muayyen bir malın belli bir mahalde veya Türkiye’de fiilen münhasıran bir tacirin elinde bulunduğunu tevsik eden bir belgedir.*

(2) *Tek imalâtçılık belgesi yed-i vahit belgesi değildir.*

(3) *Ticaret odaları buldukları mahal için yed-i vahit belgesini piyasada soruşturma yapmak, gerekiyorsa ilan etmek suretiyle yapacağı tetkikat neticesine göre ilgili meslek komitesinden karar alarak yed-i vahitliğin hangi tarih için tespit edildiğini belirterek tanzim ve tasdik eder.*

(4) *Türkiye çapında yed-i vahit belgesi talebi, tacir tarafından mensup olduğu ticaret odasına yapılır. Ticaret odası maksadın kaybolmasına imkan vermemek kaydıyla lüzumlu gördükleri yerlerden sorarak gerekli tetkikatı usulünce yapar. Yed-i vahit belgesi istenen malı Türkiye’de elinde bulunduran başka tacir olmadığı anlaşılırsa belge tanzim edilir ve bir sureti bilgi için söz konusu adrese gönderilir.*

Tek imalâtçı belgesi ise aynı Yönetmeliğin 52.maddesinde;

“ Türkiye’de bir başka imalâtçı tarafından benzer şekil terkip, teknik özellik ve teknoloji ile halen imal edilmeyen, kullanma yeri ve maksadına göre, aynı çalışma şartlarında yerine başkaları kullanılmayan bir madde veya mamulü yapan, o madde veya mamulün tek imalâtçısıdır. Tek imalâtçı belgesi yed-i vahit belgesi yerine kullanılamaz.”

şeklinde tanımlanmıştır.(TOBB 5 No’ lu Dış Sirküler, 1969)

Buna göre söz konusu mamulün yalnız imalâtçısı tarafından satıldığı durumlar da 22/a maddesi kapsamına girmektedir. Herhangi bir mal veya hizmeti ana satıcıdan doğrudan temin edebileceği durumlardan biri 4734 sayılı Kanunun 22/a maddesinde belirtilen ve yukarıda ayrıntılarıyla açıklanan durumdur.

Üretici veya ithalatçı firma tarafından verilen bayiliklere ilişkin bayilik sözleşmelerinde, bayilerin satış yapabilecekleri iller yada bölgelerin belirlenmiş olması halinde, o ilde veya bölgede bulunan idareler açısından söz konusu bayiler (usulüne uygun olarak düzenlenmiş sözleşmeyi ibraz etmeleri kaydıyla) tek satıcı konumundadır.

Tek satıcının bu gibi yöntemlerle belirlenemediği durumlarda ise idarelerce usulüne uygun olarak düzenlenen tutanaklar da yeterli olacaktır. Bu husus Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan 2003/4 sayılı Tebliğde de açıklanmıştır. (www.kik.gov.tr)

5.3.2 Madde 22/b Kapsamında İhtiyaç İle İlgili Özel Bir Hakka Sahip Olunması :

4734 sayılı Kamu ihale Kanununun 22'nci Maddesinin (b) bendinde belirtilen "ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olunması" konusu yeterince açık olmamakla birlikte, herhangi bir ihtiyacın karşılanması konusunda yasalar yada idarî bir takım düzenlemelerle tek satıcı konumunda bulunan gerçek veya tüzel kişiler bu kapsamdadır.

Elektrik, su ve doğalgaz alımları ile sabit telefonların tesis ve konuşma giderleri, bu fıkra kapsamında ödenecektir. 2003 yılından abonelik tesis edilmiş bulunan cep telefonlarına ilişkin konuşma ücretleri ve diğer giderler de 22/b maddesi kapsamındadır. Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan 2003/4 sayılı tebliğde ;

"Mevzuatın verdiği yetki çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurum ve kuruluşlarının denetim ve gözetimi altında bir imtiyaz hakkı dahilinde özel hukuk tüzel kişilerince sunulan tekel niteliğindeki elektrik, su, doğalgaz, telefon hattı, resmi posta, resmî gazete gibi mal ve hizmetlerin, bu nitelikleri devam ettiği sürece, 4734 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaksızın ait oldukları mevzuat çerçevesinde temin edilmesi mümkün bulunmaktadır."

şeklinde görüş bildirilmiş ise de herhangi bir mal veya hizmetin imtiyaz hakkına sahip özel hukuk tüzel kişilerinden temin edilmesinin de 22/b maddesinde sözü edilen ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olma hali kapsamında bulunduğu açıktır.

Dolayısıyla mal veya hizmetlerin imtiyaz hakkı sahiplerinden temin edilmesi de 4734 sayılı Kanun kapsamındadır. Şartların satıcı tarafından belirlenmekte oluşu da bu durumu değiştirmez. Kamu İhale Kanunu kapsamına girmeyen istisnalara ilişkin 3'üncü maddede sayılmadığı sürece, herhangi bir işin 4734 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaksızın temin edilmesi mümkün değildir.

Bununla birlikte su, elektrik ve doğalgaz bedelleri ile telefon konuşma ücretlerinin aşağıda değineceğimiz 22/d bendindeki parasal sınır içinde bulunması halinde, bu bent kapsamında ödeme yapılacağı açıktır.

Kasko ve zorunlu trafik sigortasına ilişkin işlemlerle bunlara zeyilname düzenlenmesi 22/b bendi kapsamındadır. Ancak yaklaşık maliyetin (d) bendindeki parasal sınırı aşması halinde kasko ve zorunlu trafik sigortası yaptırılabilmesi için diğer ihale usullerinden birinin kullanılması gerekmektedir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 106'ncı maddesi gereğince, Kanun kapsamındaki kuruluşlar millî sigorta şirketlerine mali sorumluluk sigortası yaptırmakla yükümlü olduklarından; sigorta tutarı eşik değerlerin üzerinde olsa bile yabancı isteklilerin ihalelere katılması mümkün olmayacaktır. Bu durum özellikle binek otolarını topluca sigorta ettiren kurumlar açısından önem arz etmektedir.

Boğaz Köprüleri ve otoyol geçişleri için gerekli olan OGS (Otomatik Geçiş Sistemi) hizmeti alımları 22/d bendindeki parasal sınırı aşmaları halinde 22/b bendi kapsamındadır

Gerçek veya tüzel kişiler elinde bulunan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının satın alınması da bu madde kapsamında gerçekleştirilecektir.

Kısaca belirtmek gerekirse, ilgili mevzuat hükümlerinin, mal veya hizmetin nitelik ve teslim şartlarının büyük ölçüde satıcı tarafından belirlenmesine imkan tanıdığı bütün durumlar 22/b bendi kapsamındadır.

Ancak, hemen belirtmek gerekir ki; söz konusu mal ve hizmet alımlarının 22/a yada 22/b bendi kapsamında bulunması, kavramsal bir sınıflandırma olup; söz konusu alımların 22/d bendindeki parasal sınır içinde bulunması halinde, bu bent kapsamında değerlendirileceği açıktır.

5.3.3 Madde 22/c Kapsamında “İlk Alımı İzleyen Üç Yıl İçinde” Sınırlaması :

Maddenin (c) bendi, esasen ilk alımı izleyen üç yıl için geçerli olmak üzere idarelere ilansız olarak pazarlıkla alım yapma konusunda yetki vermektedir.

Tedarikçinin değiştirilmesinin, farklı teknik özelliklere sahip malzemelerin alınmasına, kurma ve çalıştırmada uyumsuzluk ve teknik zorluklara yol açacağı durumlarda, orijinal hizmet sunucusundan alım yapılabilir. Bu durumlarda genel bir kural olarak sözleşmelerin süresi üç yılı geçmemelidir.

Teknik nedenlerle ilk tedarikçiden alım yapılması halinde alıma ilişkin sözleşmelerin üç yıldan fazla süreli olamayacağı, uygulamadaki deyimle yıllara sari (yaygın) olamayacağı belirtilmektedir ki, ülkemizde zaten 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanununun 51'inci maddesi gereğince yapım işleri dışındaki işlerin yıllara sari olarak ihale edilmesi mümkün değildir. (Doğrudan Temin Rehberi 2003, s.34)

Aynı hizmetlerin tekrarı mahiyetindeki yeni hizmetlerin,-açık ihale ve belli istekliler arasında ihale usulü ile alınan-ilk hizmet sunucusundan pazarlıkla alınabilmesi için, bunun ilk alıma ilişkin ilanda belirtilmesi ve uygulamanın ilk alımdan itibaren üç yılı geçmemesi gerekir.

Buna göre örneğin piyasada çok sayıda sunucusu bulunan ve her yıl bir öncekinin tekrarı mahiyetinde olan kasko yada zorunlu trafik sigortası gibi işler için ihale açan bir idare, daha sonraki yıllarda da ilk alım yaptığı hizmet sunucusundan ilansız olarak pazarlıkla hizmeti almaya devam etmek istiyorsa, bu isteğini ilk ihaleye ilişkin ilanda belirtecektir. Ancak ilk alımı izleyen üç yıldan sonra bu şekilde alım yapılması mümkün olmayacaktır.(Kamu İhale Kurumunun Hizmet Alımlarına İlişkin Direktifi 2003, s.37)

22/c maddesindeki düzenleme esas alındığında, ilk alımı izleyen dördüncü yıl başından itibaren ihtiyaç duyulan yedek parça, ek malzeme veya hizmetin yine ilk alım yapılan kişiden ancak, bu defa 22/a bendi kapsamında alınması mümkündür. Çünkü teknik uyum ve standardizasyon zorunluluğu sona ermiş değildir. Anlaşılacağı üzere uyumu ve standardizasyon esasının gözetilmesinin zorunlu olduğu alımların her zaman için 22/a bendi kapsamında yapılması mümkün olup; 22/c bendi ile ilişkilendirilmesine gerek yoktur.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 SONUÇ

6.1.1 Kamu Satın Alımlarında AB Direktifleri ve İngiltere Uygulamaları ile Türkiye Uygulamaları Arasındaki Farklar:

Yeni Kamu ihale Kanunu bir bütün olarak değerlendirildiğinde Kanunun amacının ;

- a. Kamu hukukuna tabi olan,
- b. Kamunun denetiminde bulunan,
- c. Kamu kaynağı kullanan Kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek olduğu görülmektedir.

Kanunun genel ruhu ise saydamlık ve rekabet, eşit muamele ve güvenilirlik, gizlilik ve kamuoyu denetimi, uygun şartlarda ve zamanında tedarik, kaynakların verimli kullanılmasını esas almaktadır. Bu yönüyle çağdaş ve AB standartlarına kısmen uyum sağlayan bir yapı sergilemektedir.

AB direktiflerinden farklı tarafları şunlardır;

Açık ihale usulünde, eğer ön ihale ilanı yapılmış ise, teklif verme süresi 36 güne kadar indirilebilir. Ancak bu süre hiç bir surette 22 günden daha kısa tutulamaz. Bu durumda ön bilgilendirme ilanının, ihale ilanında yer alan tüm bilgileri içeriyor olması ve ihale ilanından en az 52 gün ve en fazla 12 ay önce yayınlanmış olması gerekmektedir.

Belli istekliler arası ihale usulünde; ön yeterlilik ilanı son başvuru tarihinden en az 37 gün öncedir. Yeterliliği tespit edilenlerin ihaleye davet ilanı son başvuru tarihinden en az 40 gündür. Türkiye uygulamasında; 4734 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi kapsamında, bu süre eşik değer üzerindeki alımlar için 1.aşamada 14 gün, 2.aşamada ise 40 gündür.

Pazarlık usulünde; yeterlilik aşamasında son başvuru tarihi ihale ilan tarihinden itibaren 37 takvim günüdür. Yeterliliği tespit edilenlerin pazarlık usulü ihaleye davet edilmelerine ilişkin olarak bir süre öngörülmemiştir. Türkiye uygulamasında; 4734 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi kapsamında, bu süre eşik değer üzerindeki alımlar için en az 25 gündür.

İhalenin sonuçlanmasını takip eden 48 gün içerisinde ihalenin hangi istekli üzerinde kaldığını bildiren İhale sonuç ilanı yayınlanır. Ülkemiz uygulaması; isteklilere posta yoluyla ulaştırılması şeklindedir.

Direktifler bazı ihale usullerinde rekabetin sağlanması ve ihalenin devam edebilmesi için asgari sayıda isteklinin katılımını zorunlu tutmuştur. Örneğin pazarlık usulünde en az 3 isteklinin, belli istekliler arasında ihale usulünde ise en az 5 isteklinin teklif vermiş olması gerekmektedir. Ülkemizde ise asgari bir sayı belirlenmemiştir.

Avrupa Birliği uygulamasında, hızlandırılmış pazarlık ve belli istekliler arası ihale usulleri bulunmaktadır. Hızlandırılmış usul, rutin bir usul değildir ve direktifler uyarınca sadece acil ihtiyaçların karşılanmasında kullanılabilir. Türkiye’de hızlandırılmış usul uygulaması yoktur.

AB ‘de Procurement denilen kredi kartına benzer bir kartla iki tür alım yapılabilir; Düşük miktarda alımlar (limitin ne kadar olacağına idareler tarafından karar verilmektedir. Bu limit AB uygulamalarında genellikle 200 Euro olarak kabul edilmektedir), İhaleye dayalı olarak yapılan kısmi alımlarda ödeme aracı olarak kullanılmak suretiyle de alım yapılabilir. İngiltere’deki uygulamaya göre, procurement kart küçük alımlar için uygulanmakta ve 500 sterlinin altındaki alımlarda bu ihale yöntemine başvurulmaktadır. Bu tür alımlarda 4734 sayılı Yasanın 62.maddenin (1) bendi anlamında bir sınırlama yoktur. Kısmi ödemeler ise bürokrasi sırasıyla idarelerin emriyle yapılır. Ancak Dünya Bankası bu şekilde yapılan alımlar için %10 uygulamasına benzer bir sınırlama getirilmesini istediği de bilinmektedir.

OGC (Kamu Alım Ofisi)'ye bağılı olarak OGC Alım Çözümleri (OGC buying solutions) adı altında icracı bir birim oluşturulmuştur. Bu birimin görevlerinden biri Merkezi Alım Ofisi ile birlikte çalışmaktır. Ayrıca, Nottingham Üniversitesinde Kamu Alımları Araştırma Grubu kurulmuştur. Kamu alımları konusunda profesyonel ve akademik eğitim vermekte ve danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Türkiye'de ise bunun karşılığında alım çözümleri konusunda icracı nitelikte olmayan Kamu İhale Kurumu vardır.

AB direktiflerinde günün teknolojik gelişmelerine uyumlu olarak elektronik ihale yöntemini düzenleyen maddeler eklenmiştir. Avrupa Birliği Komisyonu, üye ülkelerin kamu alımlarının en az yüzde 30'nun elektronik alım yoluyla gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. Ülkemizde ise, ihale dokümanlarının yazılı olması gerektiği kuralından dolayı henüz mümkün görünmemektedir.

İhale yapan kurumun gereksinimlerini karşılamak üzere düzenli olarak kullandığı ve genelde piyasada bulunan özellikteki malların alımı için kullanılan, süre ile kısıtlı, geçerliliği süresince seçilme kriterlerini karşılayan ve şartnameye uyduğunu gösterir bir teklif veren ve tüm iktisadi işletmelere açık olan, tamamıyla elektronik bir süreç olan "Dinamik Satın Alma Sistemi" mevcuttur. Türkiye'de böyle bir sistem yer almamaktadır.

İnceleme sürecinde, AB üyesi kimi ülkelerde, direktiflere uygun olarak, şikayetler üzerindeki ilk incelemenin kamu alımları konusunda uzmanlaşmış bağımsız bir organa intikal ettirilmesi öngörülmektedir. Türkiye'de bu nitelikte bir bağımsız organ yoktur.

6.1.2 Bulguların Değerlendirilmesi:

Doğrudan Temin alımlarının toplam harcamalar içerisindeki payının 2003 yılı için yüzde 18 gibi yüksek bir oranda sonuçlanması, Kamu alımlarının usul ve esaslarını yeniden düzenleyen 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 2003 yılı başında yürürlüğe girmesinden ve İhale Komisyonlarının Kanunu tam olarak kavrayamayıp ihale usullerinden kaçınarak,

eski Kanunun vermiş olduğu alışkanlıklarla yanlış anlam yükledikleri doğrudan alım yöntemine başvurmalarından kaynaklanmaktadır.

4734 sayılı Kanunda belirtilen ihale usullerine göre yapılan ihaleler, istisna kapsamında gerçekleştirilen alımlar ve doğrudan temin yoluyla yapılan alımlarla ilgili, 4734 sayılı Kanunda belirtilen idareler tarafından Kamu İhale Kurumuna gönderilen bilgileri içermektedir. Kuruma gönderilmeyen bir kısım ihalelere ait sonuç verilerinin olduğu düşünüldüğünde, 2003 ve 2004 yıllarında kamu alımları için yapılan toplam harcamalar tam olarak yansıtılmamış olup sadece kuruma ulaştırılan bilgilerin toplamı ve buna dayalı veri analizleri yer alabilmiştir.

2005 yılından itibaren 4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan kamu alımları, adet ve tutar bazında analiz edilerek yeniden gruplandırılmıştır. Gruplandırma ihale türlerine göre, doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar ve istisnalar kapsamında yapılan alımlar olarak üç bölümde yapılmıştır.

Kamu alımları, alım yöntemleri farklı olan bu üç gruba göre tutar bazında analiz edildiğinde;

2005 yılında Kanun kapsamındaki ihale usullerine göre yapılan alımların yüzde 73 oranıyla ilk sırada olduğu görülmüştür. Bu dönemde toplam 30,7 Milyar YTL'lik harcama yapılmış olup bunun 22,4 YTL'si ihale usullerine göre, 4,3 Milyar YTL'si (yüzde 14) doğrudan temin yoluyla ve (yüzde 13) 4 Milyar YTL'si ise istisnalar kapsamında gerçekleşmiştir.

Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlara bakıldığında, toplam harcamaların 4,3 Milyar YTL olduğu görülmektedir. Bunun yüzde 82'lik kısmını Kanunda belirtilen 22/d maddesine göre yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu da yüzde 6 ile 22/b maddesi takip etmektedir.

4734 sayılı Kanun kapsamında yürütölen 2006 yılı kamu alımlarının toplam tutarı 39.023.459.756 YTL'dir. Bu tutarın 29.309.004.467 YTL' si (yüzde 75) Kanunda belirtilen ihale usulleri kapsamında yapılan alımlara ait olurken, 4.775.107.925 YTL' si (yüzde 12)

Doğrudan Temin yolu ile yapılan alımlara ilişkin, 4.939.347.314 YTL' si (yüzde 13) İstisna kapsamında yapılan alımlara ilişkin olmaktadır.

Doğrudan temin yoluyla yapılan alımlara bakıldığında, toplam harcamaların 4,775 Milyar YTL olduğu görülmektedir. Bunun yüzde 84'lük kısmını Kanunda belirtilen 22/d maddesine göre yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bu alımları 22/b maddesi 240 Milyon YTL (yüzde 5) ile takip etmektedir.

4734 sayılı Kanun kapsamında yürütülen 2007 yılı kamu alımlarının toplam tutarı 65.978.292.000 YTL'dir. Bu tutarın 52.815.719.000 YTL' si (yüzde 80,05) Kanunda belirtilen ihale usulleri kapsamında yapılan alımlara ait olurken, 5.009.306.000 YTL' si (yüzde 7,59) Doğrudan Temin yolu ile yapılan alımlara ilişkin, 8.153.266.000 YTL' si (yüzde 12,36) İstisna kapsamında yapılan alımlara ilişkin olmaktadır.

Doğrudan Temin kapsamında yapılan kamu alımlarının yüzde 82,41'ini 4734 sayılı Kanunun 22/d maddesi ile yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu yüzde 7,71 ile 22/a maddesi kapsamında yapılan alımlar izlemektedir.

4734 sayılı Kanun kapsamında yürütülen 2008 yılı kamu alımlarının toplam tutarı 83.915.297.000 TL'dir. Bu tutarın 68.179.739.000 YTL' si (yüzde 81,25) Kanunda belirtilen ihale usulleri kapsamında yapılan alımlara ait olurken, 4.989.299.000 YTL' si (yüzde 5,95) Doğrudan Temin yolu ile yapılan alımlara ilişkin, 10.746.259.000 YTL' si (yüzde 12,81) İstisna kapsamında yapılan alımlara ilişkin olmaktadır.

Doğrudan Temin kapsamında yapılan kamu alımlarının yüzde 78,09'unu 4734 sayılı Kanunun 22/d maddesi ile yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu yüzde 7,15 ile 22/f maddesi kapsamında yapılan alımlar izlemektedir.

Doğrudan temin yoluyla yapılan alımların üst limiti Kanunla sınırlanmış ve düşük tutulmuştur. Bu alımlar; alımların özelliği gereği adet olarak çok fazladır. Bu nedenle, bu yöntemle yapılan alımları adet olarak izlemek istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmediğinden alımlar sadece tutar bazında izlenebilmektedir.

2003 ile 2004 yıllarında Doğrudan Temin ve istisna kapsamındaki ihalelerde ihale usullerine göre analiz yapılamamasının sebebi, idarelerin 4734 sayılı Kanundan farklı usuller belirlemelerinden kaynaklanmaktadır.

İdarelerin, Doğrudan Temin yöntemiyle yapılan alımlara farklı anlamlar yüklemesiyle birlikte bunun da doğal sonucu olarak arka arkaya gelen iptaller ve çekincelerden dolayı harcama oranlarının 2005 yılından itibaren azaldığını izleyebilmekteyiz.

Doğrudan Temin yöntemi ile yapılan harcamaların büyük bir bölümünün de Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendine göre yapılan alımlar oluşturmaktadır. Bunu; 2005 yılında 22/b maddesi, 2006 yılında yine 22/b maddesi, 2007 yılında 22/a maddesi, 2008 yılında 22/f maddesi takip etmektedir. 22/c maddesinin ise sıralamalarda yer almadığı görülmektedir.

Kanunun 22/a,b,c maddeleri kapsamında, "Tek Satıcıdan Temin" konusunun yıllara göre azaldığına ve alım oranlarındaki sapmalara bakıldığında tam olarak anlaşılamadığı görülmektedir.

Doğrudan temin usulünde (d) bendi uygulanırken ihale yetkilisi, komisyonlar dışında kişileri bu maksatla görevlendirebilir. Bu uygulamada komisyonları oluşturan nitelikli personel kullanılmadan ihale yetkilisi tarafından bir heyet marifetiyle yapılmak suretiyle idarelerin işlerinin kolaylaştırılması sağlanabilir.

Doğrudan Temin usulünün 22/d maddesi ile yapılacak alımlarda komisyon kurulmaz ancak komisyon kararı düzenlenir ve bu kararın ihale yetkilisince onanması şarttır.

Doğrudan Temin usulünün 22/d maddesi uygulamasında teminat alınmaz, sözleşme yapılması zorunludur. Yaklaşık maliyet mutlaka belirlenmelidir.

Doğrudan temin usulünün 22/d maddesi uygulaması ile idarenin bulunduğu şehir dışında alım yapılabilecektir.

Pazarlık usulünü düzenleyen 21'inci maddenin (b) ve (c) bentleri ile 22'nci maddede yer alan doğrudan temin usulü ile yapılan işler için ilân söz konusu değildir.

Yeni Kanunu getirdiği bir yenilik olan en az 5 kişilik ihale komisyonların, ihale ve tedarik işlemlerinde uzman personel ihtiyacını arttırdığı görülmüştür.

Kanuna esas itibariyle getirilen eleştirilerin başında kırtasiyeciliği artırması gelmektedir.

Aşırı düşük teklifler reddedilmeden önce imalât sürecinin ekonomik olması, seçilen teknik çözümler, mal ve hizmetlerin temini, işin özgünlüğü hususlarında istekliden yazılı bilgi istenir. İstekli cevap vermediği veya gerekçeleri komisyonca uygun görülmediği takdirde teklif reddedilmektedir.

Komisyon ihale kararını ihale yetkilisine onaylatmadan önce isteklinin yasaklı olup olmadığını teyit ettirerek buna ilişkin belgeyi ihale kararına eklemek zorundadır.

İhale Yasası, sürelerle ilgili birçok değişikliğe gitmiş ve ihalenin onayından sözleşmenin yapılmasına kadar olan takvim şu şekilde ortaya çıkmıştır.

İhale yetkilisi karar tarihini izleyen en geç 5 gün içinde ihale kararını onaylar, onaylandığı günü izleyen 3 gün içinde karar ihale üzerine bırakılan da dahil olmak üzere tüm isteklilere iadeli taahhütlü mektup ile bildirilir. Mektubun postaya verilmesini takip eden 14'üncü gün, kararın isteklilere tebliğ tarihi sayılır. Kararın tebliğini izleyen 3 gün içinde postayla veya imza karşılığı istekli sözleşmeye davet edilir. Mektubun; postaya verilmesini takip eden 7'nci gün istekliye tebliğ tarihi sayılır. İstekli tebellüğ tarihinden itibaren 10 gün içinde sözleşme yapmak durumundadır.

Ekonomik açıdan en avantajlı teklif sahibinin sözleşme yapmaması durumunda ihalenin iptaline gidilmeden, ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibiyle sözleşme yapılabilecektir.

Sözleşme yapılırken alınacak olan yüzde 6'lık kat'î teminatın yanı sıra fiyat farkı ödenmesi gereken ihalelerde fiyat farkı olarak ödenecek bedelin yüzde 6'sı ek kesin teminat olarak alınması gerekmektedir.

Taahhüdünü sözleşme hükümlerine göre yerine getiren yükleniciye kesin ve ek kesin teminat geri verilirken garanti süresi öngörülmesi hâlinde yarısı, garanti süresi dolduktan sonra kalanı, garanti süresi yoksa tamamı verilir.

İdarenin yazılı uyarısına rağmen iki yıl içinde talep edilmeyen kesin teminat mektupları bankasına iade edilir. Teminat mektubu dışındaki teminatlar ise hazineye irad kaydedilir.

Tekliflerin yaklaşık maliyetin üzerinde olması durumunda teklifin kabul edilip edilmeyeceği yasada açıkça belirtilmediği hâlde teklif mektuplarının yaklaşık maliyetten düşük olması gerektiği değerlendirilmektedir.

Tip şartnameler ve tip sözleşme metinleri kesinlikle değiştirilemez. Ancak boş bırakılan yerleri mevzuata ve diğer şartnamelere aykırı olmayacak şekilde doldurulur.

İhale dokümanlarının tamamı ilgili tarafından hazırlanmalıdır. Önceki yasaya göre yapılan ihalelerde özel şartnamelerle düzenlenen hususlar yeni uygulamada tip şartnamenin "Diğer Hususlar" bölümünde belirtilecektir.

Geçici teminatın, istekliler tarafından teklif edilen fiyatın yüzde 2'si ile yüzde 4'ü arasında alınması ile isteklilerin teklif ettikleri fiyatların ihaleden önce rakip istekliler tarafından tahmin edilememesi maksadı güdülmüştür.

Teklif mektupları hazırlanırken "zarfin yapıştırılan yeri imzalanır ve mühürlenir" hükmüne istinaden zarfin istekli tarafından mutlak surette imzalanması gerekmele birlikte, mühür olarak kaşe ve benzeri şeylerin kullanılması, teklifin reddine ilişkin bir gerekçe sayılmamalıdır.

İhale sürecinin çeşitli nedenlerle uzayabileceği göz önüne alınarak, teklif ve teminat geçerlilik sürelerine dikkat edilmesi gerekmektedir. İhalenin yapılması ile kararın

verilmesi, arasında herhangi bir süre kısıtlaması bulunmamakla birlikte komisyonun ihaleyi bir an evvel sonuçlandırması esastır.

İhale dokümanlarının satış fiyatları ile ilgili farklı uygulamaları ortadan kaldırmak maksadıyla hazırlanırken (idare tarafından çeşitli harcamalar yapılanlar hariç olmak üzere) fiyatların merkezî olarak belirlenmesi keyfi uygulamaları ortadan kaldıracaktır.

İhale Komisyonları tarafından yasaklı müteahhitlerin kontrolü ve ihale mevzuatındaki gelişmeleri takip için internet imkânlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ihale ve sözleşme süreci içinde istekli ve yüklenicilerle olan yazılı haberleşme ve bildirimlerin sorunsuz ve zamanında yapılabilmesi için idarelerin faks cihazına sahip olmaları gerekir.

Tekliflerin esasını değiştirmeyecek bilgi ve belge eksiklikleri; teklif mektubunda, kanuna uygun olarak düzenlendiği hâlde standart forma aynen uymayan şekli hatalar (içeriği aynı olduğu hâlde eş anlamlı kelimeler kullanılması, cümlelerin sıralanmasında farklılık olması, mektupta tarih bulunmaması gibi nedenlerle) olarak, diğer belgelerde ise isteklinin kendi beyanı ile idareye sunacağı belgelerde olan eksiklikler olarak anlaşılmalıdır.

Yasa ihale yetkilisini; idarenin, ihale ve harcama yapma yetki ve sorumluluğuna sahip kişi veya kurulları olarak tarif etmiştir. 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanununda tarif edilen ita amiri ile bir çelişki yaratmamaktadır.

Yapılan işlerde yüzde 25'e kadar fazla veya eksik alımların yasal dayanağı borçlar kanunudur ve sözleşmeden kaynaklanmaktadır. 4734 sayılı yasaya göre işin artışı yada azalışı konusunda hüküm bulunmadığından uygulamanın İdari Şartnamelerde belirtilmesi uygun olacaktır.

İhale dokümanını alanlar yasaya göre istekli statüsü taşıyacağından ihale dokümanının, firmaların adına yetkili kişilerine verilmesi gerekmektedir.

Kamu İhale Kanununda belirtilen ve belirli işlemler için uygulanacak alt parasal limitleri ifade eden eşik değerlerin üstünde yapılan ihalelerde yüzde 15 fiyat avantajı yerli isteklilere ve sadece yerli ürüne sağlanır.

Tamamen Türkiye'de üretilen veya elde edilen ürünler ile üretim sürecinin önemli bir aşamasının ve ekonomik yönden gerekli görülen en son esaslı işçilik ve eylemi Türkiye'de yapılan ürünler, yerli malı olarak kabul edilir.

İhale kararının isteklilere ve ihale üzerine bırakılan istekliye tebliğinin sadece resmî iadeli taahhütlü mektupla yapılacağı hüküm altına alındığından ihale kararının imza karşılığı elden tebliğ edilmesi mümkün görülmemektedir.

Ekonomik açıdan en avantajlı birinci teklifi yapan isteklinin sözleşmeye yanaşmaması üzerine ihale yetkilisinin izni ile ekonomik açıdan avantajlı ikinci teklife sözleşme yapmak üzere tebligat yapılabilir.

Kanunun ilgili maddelerine yorum katmadan uygulamaya gidildiği takdirde personelin gereksiz yere mağdur olması engellenecektir. Bu noktada; özellikle, ihale komisyonlarında görev alacak personelin eğitimi çok önem arz etmektedir.

4734 sayılı Kanun başta ihale yetkilisi olmak üzere, tedarikin her aşamasındaki personele ağır maddi sorumluluklar getirdiğinden, ihale komisyonlarında yetişmiş personelin görevlendirilmesi gerekmektedir.

6.2 ÖNERİLER :

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu getirdiği pek çok hüküm itibarıyla, çağın gereklerini karşılayacak ve kamu mal ve hizmet teminlerini ekonomik, hızlı ve şeffaf olarak yapılmasına olanak verecek bir niteliktedir. Her ne kadar, yeni Kanunun kırtasiyeciliği arttırdığı ve insana güvensizlik esasına dayandığı gibi eleştiriler yapılsa da, önemli olan Kanunun eksik ve boşluklarını bulmak değil, mevcut haliyle ondan daha uygun nasıl istifade edebileceğimizi araştırmak ve personelimizi sürekli eğitmektir.

Kanunun uygulanmasında öncelikle şu hususların göz önünde bulundurulmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir;

- a. İhtiyaçlar önceden ve yeterlilik süreleri düşünülerek tespit edilmeli,
- b. Bütçe Masraf Planına uygun harcama yapılmalı,
- c. Görevli personelin eğitimine önem verilmeli,
- ç. İhale komisyonu ve Lojistik birimlerin ihtiyaçları karşılanmalı, (internet,faks, bilgisayar, yeterli personel v.b.)
- d. Kanun,Yönetmelik ve Kamu İhale Kurumu karar/tebliğleri internet sayfasından günlük takip edilmeli,
- e. Uygulamada karşılaşılan problemlerle ilgili KİK adresinden bilgi alınmasını sağlayacak tedbirler alınmalı,
- f. Ödeneği uymayan veya bulunmayan hiçbir alım planlanmamalı,
- g. Doğrudan temin uygulamalarında, yıllık bütçenin yüzde 10'unun geçilmesi halinde KİK uygulama esaslarına göre işlem yapılmalı,
- ğ. Teknik şartnamesi bulunmayan mal alımları (doğrudan temin hariç) yapılmamalı,
- ı. Yapılacak bütün ihaleler için Kamu İhale Kurumundan kayıt numarası alınmalı,
- i. İhale komisyon kararı imzalanmadan önce yüklenicinin yasaklı olup olmadığı teyidi Kamu İhale Kurumundan alınmalı,
- j. İhale kararının beş iş günü içinde imzalanmasının zorunlu olduğu göz önünde bulundurularak, İhale yetkilisinin kararın zamanında imzalanmasını sağlayacak tedbirler alınmalı,

- k. İhale dokümanlarının düzenlenmesi ve uygulanmasında öncelikle kanun, yönetmelik, yönerge ve Kamu İhale Kurumu yayınları dikkate alınmalı,
- l. Onay belgelerine gerekçeleri açık ve doğru yazılmalı ,
- m. Tip şartname ve sözleşmelerin standart dip notları çıkarılmadan uygulanarak, ilgili personelin hata yapması önlenmeli,
- n. Yaklaşık maliyetin tespitinde fiyatın gizliliği korunmalı,
- o. Görevli personel yetkisiz inisiyatif kullanmamalı,
- ö. Şikayetlerde yönetmeliğin uygulama esaslarına dikkat edilmeli,p. Doğrudan temin kapsamında yürütülen alımlarda; Teknik şartnamenin bulunmaması, ihale sürecinin uzunluğu, işin aciliyeti gibi gerekçeleri onay belgesine yazılmalıdır.

Kanun; esas itibariyle pek çok kişi tarafından eleştirilen ve suiistimallere açık olan “Emanet usulü” iş yaptırılmasını ortadan kaldırmıştır. Bunun yerine idarelerin günlük rutin işlerini görmesi maksadına matuf olarak “doğrudan temin” usulünü getirmiştir. Doğrudan temin usulü Kanunda belirtilen esaslara uygun kullanıldığında, idarelerin günlük ve acil ihtiyaçlarının süratle ve bürokratik engellere takılmadan giderilmesine imkan vermektedir. Ancak unutulmamalıdır ki; doğrudan temin hiçbir zaman esas temin usulü olamaz. İdareler her halükarda “açık ihale usulü”nü esas ihale yöntemi olarak kabul etmeli ve tedarik faaliyetlerinde şeffaflığı ve açıklığı esas almalıdırlar. Doğrudan temin ancak Kanunda belirtilen şartlar yerine geldiğinde kullanılabilen bir istisna temin usulü olarak kabul edilmelidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, 4734 sayılı Kanunun 22’nci maddesinde (Doğrudan Temin) belirtilen hallerde ihtiyaçların; Kanunun 18’inci maddesinde sayılan ihale usulleri için tespit edilen kurallara uyulmaksızın; ilan yapılmadan, teminat alınmadan, ihale komisyonu kurma ve anılan Kanunun 10’uncu maddesinde sayılan yeterlik kriterlerini arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak temin edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Söz konusu hükümler uyarınca anılan maddede belirtilen nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasında kolaylık sağlanması amaçlanmış olmakla birlikte, ihtiyacın niteliğine göre,

ilan yapılması, teminat alınması, ihale komisyonu kurulması, isteklilerde belirli yeterlik kriterlerinin aranması ile şartname ve sözleşme düzenlenmesi gibi hususlar idarelerin takdirindedir.

Bu madde kapsamında alımı yapılacak malın teslimi veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda, alımın bir sözleşmeye bağlanması zorunlu olup bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılması idarelerin takdirindedir.

Ancak, söz konusu maddeye göre ihtiyaçların karşılanmasında onay belgesi düzenlenmesi, onayı takiben ihale yetkilisine görevlendirilen kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılması ve buna ilişkin belgelerin dayanakları ile birlikte onay belgesine eklenmesi zorunludur. İdarelerce gerekli görülmesi halinde, fiyat araştırmaları, ilgili uygulama yönetmeliklerinde yaklaşık maliyetin belirlenmesine ilişkin esas ve usuller çerçevesinde yapılabilir.

Diğer taraftan, tedarik sürecinin son ayağı olan, muayene ve kabul faaliyetlerinde, yaşanan sorunlar her geçen gün artmaktadır. Mevcut mevzuat gereği, muayene ve kabul faaliyetlerinde gerekli kriterleri sağlayamayan mal reddedilmektedir. Malın muayene işlemleri tekrar başlatılmakta, bu durum ise tedarik sürecin uzamasına ve ihtiyaç makamının talep ettiği mala zamanında sahip olamamasına sebebiyet vermektedir.

4734 sayılı Kanunun doğrudan temin ile ilgili hususları düzenleyen 21 ve 22'nci maddeler, 62'nci maddeye eklenen 1 fıkrası ile

“Bu Kanunun 21 ve 22'nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin yüzde 10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamaz.”

sınırlaması getirilmiştir. Ancak, yapılan değişikliklerle, zaten zorluklar yaşanan tedarik faaliyetleri daha da zorlaşmıştır.

Bununla birlikte, tedarik süreci; alım usulüne göre 2 gün ile 186 gün arasında değişmektedir. Bu sürecin; 3-30 günlük kısmı malın teslim alınması, muayenesi ve kabulüne ayrılmaktadır. Bu süre içerisinde yapılan muayenede, alınacak mal şartname gereklerini karşılamadığı takdirde reddedilmektedir. Bu durum, zaten uzun olan tedarik sürecini daha da uzatmakta, ihtiyaç makamlarının malzemeyi zamanında alamamasına, müteahhidin de malının elinde kalmasına sebep olmaktadır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununda İhale Komisyonları'nın kadro ile kurulması esas olduğu hâlde yeni yasa ile komisyonların ihale yetkilisi tarafından görevlendirileceğine hükmedilmiştir. Bunun yanı sıra yasa; ilânın yapılması, ihale işlem dosyasının düzenlenmesi ve tekliflerin alınması gibi işleri de idareye vermiştir. Bunlardan doğabilecek karmaşayı önlemek maksadıyla;

a. Yeni bir kanun hükmünde kararname ile İhale Komisyonları'nın önceden olduğu gibi kadroyla kurulmasını ve atamalı olmasını veya İhale Komisyonları'nın yukarıda sayılan işleri idare adına yapabileceklerinin yönerge ile belirlenmesi kadro yapımızı yasaya uygun hâle getirmek suretiyle teftiş hizmetleri de dahil tüm işlerin idarenin kontrolünde yürütülmesi hususları göz önüne alınarak nasıl bir uygulama yapılacağı, uzman üyelerin kimlerden oluşacağı ve yukarıda sayılan işlerin idare adına komisyon tarafından yapılabileceğinin yönergelerde belirtilmesini,

b. Yeni Kanunun başta ihale yetkilisi olmak üzere ihale sürecinde görevli tüm personel üzerine ağır hukukî sorumluluklar getirmesi nedeniyle, ihale sürecinde görevli personelin eğitimine önem verilmesini, bilgi eksikliği ve mevzuata hakimiyetsizlik nedeniyle herhangi bir hukukî soruna sebep olunmamasını,

c. Doğrudan temin kapsamında yürütülecek mal ve hizmet alımlarında ödeneğin %10'una tekabül eden yasal limitinin aşılmamasını,

ç. Açık ihale usulünün her halükarda birinci öncelikle düşünülmesi gereken temin yöntemi olmasını, doğrudan temin usulünün ise Kanunda belirtilen şartlar oluştuğunda göz önünde bulundurulmasını,

d. Tek satıcıdan doğrudan temin yapılacak hallerde, Kanunun koyduğu şartların oluşmasına dikkat edilmesini ve evrak üzerinde herhangi bir eksikliğe meydan verilmemesini,

- e. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında kurulan ve kamunun her türlü ihale faaliyetlerinin icrasında denetleyici ve kural koyucu bir kurum olarak ortaya çıkan Kamu İhale Kurumu (KİK) ile koordinasyonun sağlanmasını,
- f. Teklif mektuplarının değerlendirilmesinde diğer isteklilerin teklifleri ve idarenin yaklaşık maliyeti dikkate alındığında aşırı düşük teklifin nasıl tespit edileceği hususunda tereddütler olması nedeniyle aşırı düşük tekliflerin değerlendirilmesine esas olacak kriterlerin Kamu İhale Kurumunca belirlenmesini,
- g. Kamu İhale Kanununun 37'nci maddesi tekliflerin değerlendirilmesinde, tekliflerin esasını değiştirecek nitelikte olması kaydı ile eksik belge veya önemsiz bilgi eksikliği bulunması halinde tamamlanabilir” hükmüne göre eksik belge ve önemsiz bilgilerin neler olabileceği konusunda tereddüt olması nedeniyle hangi tür evrakın “önemsiz” olduğunun Kamu İhale Kurumu tarafından belirlenmesini,
- ğ. Doğrudan temin yoluyla yapılacak harcamalara getirilen yüzde 10 sınırlamasının kaldırılması veya esnetilmesi ve Kanunda geçen ilan sürelerinin azaltılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

İhale Yasası, sürelerle ilgili birçok değişikliğe gitmiş ve ihalenin onayından sözleşmenin yapılmasına kadar olan takvim şu şekilde ortaya çıkmıştır.

İhale yetkilisi karar tarihini izleyen en geç 5 gün içinde ihale kararını onaylar, onaylandığı günü izleyen 3 gün içinde karar ihale üzerine bırakılan da dahil olmak üzere tüm isteklilere iadeli taahhütlü mektup ile bildirilir. Mektubun postaya verilmesini takip eden 14'üncü gün, kararın isteklilere tebliğ tarihi sayılır. Kararın tebliğini izleyen 3 gün içinde postayla veya imza karşılığı istekli sözleşmeye davet edilir. Mektubun; postaya verilmesini takip eden 7'nci gün istekliye tebliğ tarihi sayılır. İstekli tebellüğ tarihinden itibaren 10 gün içinde sözleşme yapmak durumundadır. Bütün bu belirtilen takvime uymak, bazı acil durumlarda zor gibi görünse de kanunî sorumluluk doğuracağından, takvime uymanın uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Bovis, Ch., 1997. *AB kamu ihale mevzuatı*. Londra: Longman.

Cox, A., 1993. *AT hukukunda kamu ihaleleri, tek pazar mevzuatı ve uygulama rejimi*. UK: Earlsate Pres.

Dicle, İ. A., 1973. *Kamu yönetiminde planlama programlama ve bütçeleme sistemi*. Ankara: Balkan Basımevi.

Deniz Harp Akademisi, 2001. Malî yönetim, ödenekler, komp. ve program bütçe planlaması. *Deniz harp akademisi ders notu*. İstanbul: Akademi Matbaası. s.4.

KİK Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2005. *Kamu alımlarında AB ve İngiltere'deki düzenleme ve uygulamalar*. Ankara: Gözde Matbaası.

Deniz, A., (2005). Mevcut lojistik sistem içerisinde ana satıcıdan doğrudan temin sisteminin kkk'da uygulanmasının 4734 sayılı kamu ihale kanununun kapsamında değerlendirilmesi. *Akademi Projesi*. KHA.

Arrowsmith, S., 1993. ATAD ve ulusal mahkemelerdeki şikayet çözüm önlemleri. *Kamu ihale mevzuatının uygulanması*. UK: Earlsate Pres.

Smith, H., 1997. AB Komisyonu Kamu İhaleleri Danışma Komitesi Çalışma Raporu, *Kamu İhaleleri Alanında Üye Ülke Uygulamaları Hakkında Çalışma*, Brüksel.

Ticaret Odaları Muamelat Yönetmeliği (08.06.1983 tarih ve 18701 sayılı RG).

3238 Sayılı Türk Savunma Sanayii Politikası ve Stratejisi Esasları Kanunu

Sürelî Yayınlar

Doğrudan Temin Rehberi, 2003. *Malî Hukuk Dergisi'nin Eki.*(Mart)..

Erridge, A., 2004. Public procurement policy and the delivery of public Value. *Challenges in Public Procurement: An International Perspective.*

European Parliament, 1993. *Political Series.* (Volume -4)

Kamu İhale Kurumu, 2003.*Kamu İhale Kurumunun Hizmet Alımlarına İlişkin Direktifi.*

Kamu İhale Kurumu Yayını, 2004-2009. *Kamu Alımları İzleme Raporu.*(Mart).

Kamu İhale Kurumu Tebliği, 2003. *Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği.* (Mayıs).

Piga, G. & Zanza, M., 2004. An exploratory analysis of public procurement in Europe. *Challenges in Public Procurement: An International Perspective.*

Şimşek, A. ve Güçlü, A. O., 2007. Sayıştay-danıştay-yargıtay ve kamu ihale kurulu uyuşmazlık kararlar. *Mali Yönetim ve Denetim Dergisi.* **4,5,6.**

Tanrıöver, İ. ve Güçlü, A. O., 2007. Sayıştay-danıştay-yargıtay ve kamu ihale kurulu uyuşmazlık kararlar. *Mali Yönetim ve Denetim Dergisi.* **7.**

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Dergisi. (Ağustos 1997).

Zaim, M., 2000. Yeni Türk Savunma Sanayii Stratejisi Çerçevesinde Millî Ana Yüklenici Uygulaması ve Teknoloji Odaklı Tedarik. *Aselsan Dergisi.* (Temmuz Ankara).

TOBB yayını, 1999. *5 No.lu Dış Sirküler.*

Diğer Yayınlar:

A guide to e-procurement for the public sector OGC (Office of Government Commerce)
http:\ www.ogc.gov.uk ,Temmuz 2008

AB Komisyonu'nun Kamu İhale Mevzuat Çalışmaları ve Üye Ülke Uygulamaları Sitesi, ,
http:\ www.simap.eu.int ,Haziran 2008

Amerikan Ulusal Savunma Konseyi İnternet Sitesi, *http: \ www.nsc.gov ,Kasım 2007*

ASELSAN İnternet Sitesi, *http:\ www.aselsan.com.tr ,Mayıs 2008*

DİE İnternet Sitesi, *http:\ www.die.com.tr ,Ocak 2008*

Kamu İhale Kurumu İnternet Sitesi, *http:\ www.kik.gov.tr ,Kasım 2007*

Savunma Sanayii Müsteşarlığı İnternet Sitesi, *http:\ www.ssm.gov.tr ,Aralık 2007*

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı : Yıldıray ATILBAZ
- Doğum Yeri ve Yılı : Badkrozingen / 1967
- Yabancı Dili : İngilizce
- İlk Öğretim : Altınordu İlkokulu / 1978
- Orta Öğretim : Kuleli Askeri Lisesi / 1985
- Lisans : Kara Harp Okulu / 1989
- Yüksek Lisans : Selçuk Üniversitesi / 2004
- Enstitü Adı : Fen Bilimleri Enstitüsü
- Program Adı : Tedarik Zinciri ve Lojistik Yönetimi
- Çalışma Hayatı : 2007-2008 Personel Şube Müdürlüğü
2006-2007 İhale Komisyon Başkanlığı
2003-2006 Lojistik Subaylığı
1997-2003 Bölük Komutanlığı
1990-1997 Takım Komutanlığı

